

T. C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

BİREYLERİN DEĞER YARGILARINA BAĞLI
OLARAK ROMANTİK İLİŞKİ
MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ

ECENUR TEMELLİ
160131016

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ARKUN TATAR

İSTANBUL 2018

TEZ ONAY SAYFASI

FSMVÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji yüksek lisans programı 160131016 numaralı öğrencisi Ecenur Temelli'nin ilgili yönetmeliklerin belirlediği tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı **“Bireylerin Değer Yargılarına Bağlı Olarak Romantik İlişki Memnuniyetlerinin İncelenmesi”** başlıklı tezi aşağıda imzaları olan jüri tarafından **28.05.2018** tarihinde oybirliği ile kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Arkun TATAR

(Jüri Başkanı-Danışman)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Doç. Dr. Gaye SALTUKOĞLU

(Yedek Jüri Üyesi)

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi İrem ANLI

(Jüri Üyesi)

İstanbul Bilim Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağılı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ecenur TEMELLİ

TEŐEKKÖR

Danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Arkun Tatar'a, Nazmiye Ketenci, Gülçin Güney, Ömer Faruk Uzun, Mediha Ayően Yüksel, Dilara Murat ve Sefa Büyük'e, unuttuğlarım ve beni tanımadıkları halde anket formumu dolduran, paylaőan, olumlu yorumlarda ve yapıcı eleőtirilerden bulunan herkese, yardımcı olmasalar da konumdan utanmayan, yersiz eleőtirilerde bulunmayan ve beni vazgeçirmeye çalışmayan tüm tanıdığlarıma teőekkür ederim.

BİREYLERİN DEĞER YARGILARINA BAĞLI OLARAK ROMANTİK İLİŞKİ MEMNUNİYETLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu tez bireylerin romantik ilişki memnuniyetlerini dini değer yargıları, toplumsal cinsiyet rolleri tutumları, pornografiye yönelik tutumları ve cinsel mitlere inanç seviyeleri açısından incelemeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda romantik ilişki içerisinde bulunan 348 bireyin cevapları incelenmiştir. Kadın ve erkekler için ayrı yapılan tek yönlü varyans analizleri sonucunda, pornografiye yönelik tutum ve dindarlık puan gruplarının, ilişki doyumu toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat sadece kadın katılımcılarda, dindarlık ibadet ve bilgi alt boyut ve eşitlikçi ve evlilikte toplumsal cinsiyet rolleri puan gruplarının, ilişki doyumu puan ortalamalarının arasında anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir. Cinsel mitler puan gruplarının, ilişki doyumu puan ortalamaları ise sadece erkek katılımcılarda anlamlı bir farklılık göstermiştir. Bulgulara göre, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutuma sahip olan, daha fazla dini bilgiye sahip, ibadetlerini daha düzenli yerine getiren kadınların ve cinsel mitleri daha az benimsemiş erkeklerin ilişki memnuniyetleri diğer gruplara göre daha fazladır. Ayrıca, çeşitli demografik grupların ilişki doyumları incelenmiş ve literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

EXAMINING INDIVIDUALS' ROMANTIC RELATIONSHIP SATISFACTION DEPENDING UPON THEIR VALUE JUDGEMENTS

ABSTRACT

This thesis study aimed to investigate romantic relationship satisfaction in terms of religious value judgments, gender role attitudes, attitudes toward pornography and belief of sexual myths levels. In this direction, answers of 348 people committed in a romantic relationships were examined. According to results of one way-analysis of variance, no statistically meaningful difference was found between relationship satisfaction score means of pornography attitudes groups and religiosity level groups. However, for female participants, statistically meaningful difference was found between relationship satisfaction score means of sub-dimensions of Religiosity Scale, knowledge and worship groups. Moreover, women who exhibit more egalitarian gender roles in general and more egalitarian marriage gender role attitudes found to have statistically meaningful higher mean scores of relationship satisfaction. Only male participants showed statistically significant difference between relationship satisfaction mean scores of levels of sexual myth beliefs. According to results, women who have more egalitarian gender roles and religious knowledge, attend religious activities and men who have less sexual myth beliefs have more relationship satisfaction than other groups. Also, relationship satisfaction of socio-demographic groups are examined and discussed accordingly with literature.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
TABLO LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	3
1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR	3
1.1. ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU.....	3
1.1.1. İlişki Doyumunun Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi.....	6
1.1.2. Evlilik Doyumu.....	7
1.2. CİNSELLİK VE CİNSEL SAĞLIK.....	9
1.2.1. Cinsel Yanlış İnanışlar (Cinsel Mitler).....	10
1.3. PORNOGRAFI VE PORNOGRAFIYE YÖNELİK TUTUM.....	15
1.3.1. Pornografi İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	17
1.4. CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ.....	21
1.5. DEĞER YARGISI.....	26
1.5.1. Bir Değer Yargısı Olarak Din Ve Dindarlık.....	27
1.5.2. İnanç Düzeyini Etkileyen Faktörler.....	30
1.6. AMAÇ.....	34
İKİNCİ BÖLÜM.....	37
2.YÖNTEM.....	37
2.1. KATILIMCILAR.....	37
2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	37
2.2.1. Sosyo-Demografik Form.....	37
2.2.2. Dindarlık Ölçeği.....	37
2.2.3. İlişki Doyumu Ölçeği.....	38
2.2.4. Cinsel Mitler Envanteri.....	38
2.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği.....	38

2.2.6. Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği.....	49
2.3. UYGULAMA.....	40
2.4. VERİLERİN ANALİZİ.....	40
2.5. BULGULAR.....	41
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	89
3. TARTIŞMA.....	89
KAYNAKÇA.....	103

TABLO LİSTESİ

Tablo1: Örneklemin Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı.....	41
Tablo 2: Örneklemin Yaş Değişkeni Açısından Dağılımı.....	42
Tablo 3: Örneklemin Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı.....	42
Tablo 4: Örneklemin Romantik İlişkilerle İlgili Değişkenler Açısından Dağılımı....	43
Tablo 5: Örneklemin Toplam Romantik İlişki Sayısı Değişkeni Açısından Dağılımı.....	44
Tablo 6: Örneklemin Cinsel Bilgi Değişkenlerine Göre Dağılımı.....	45
Tablo 7: Örneklemin Aile ve Cinsel Bilgi ile İlgili Değişkenlerine Göre Dağılımı. .	46
Tablo 8: Örneklemin Pornografik Materyal Kullanma Değişkenine Göre Dağılımı..	47
Tablo 9: Ölçeklerin Toplam Puanlarının Betimleyici İstatistik Değerleri.....	48
Tablo 10: Örneklemin Ölçek Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılımı.....	49
Tablo 11: Örneklemin Dindarlık Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılımı.....	50
Tablo 12: Örneklemin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılım.....	51
Tablo 13: Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	52
Tablo 14: İlişki Doyumu Ölçeği ile Diğer Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları...	53
Tablo 15: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Yaş Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	54
Tablo 16: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsiyet Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	55
Tablo 17: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Eğitim Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	55

Tablo 18: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Çalışma Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	56
Tablo 19: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Gelir Düzeyi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	57
Tablo 20: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Yaşantının Çoğunluğunun Geçtiği Yer Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	58
Tablo 21: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Aile Tipi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	58
Tablo 22: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Romantik İlişki Türü Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	59
Tablo 23: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Romantik İlişki Sayısı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	60
Tablo 24: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Partnerle Cinsellik Hakkında Rahatça Konuşma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	60
Tablo 25: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Evlilik Öncesi/Dışı Cinsel Deneyime Sahip Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	61
Tablo 26: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Düzenli Cinsel Hayata Sahip Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	61
Tablo 27: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Hayat Değerlendirmesi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	62
Tablo 28: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının İlk Cinsel Bilgileri Edinme Kaynakaları Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	63
Tablo 29: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Bilgileri Yeterli Bulma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	63
Tablo 30: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Ailenin Cinsel Konulara Yaklaşımı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	64

Tablo 31: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsellikle İlgili Söylemlere İnanma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	65
Tablo 32: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Aile İçi Duygusal/Fiziksel Şiddete Maruz Kalma veya Tanık Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	65
Tablo 33: İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Pornografik Materyal Kullanma Sıklığı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	66
Tablo 34: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Mitler Envanteri Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	67
Tablo 35: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Mitler Envanteri Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	68
Tablo 36: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	69
Tablo 37: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	70
Tablo 38: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği, İbadet Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	71
Tablo 39: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği, İbadet Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	72
Tablo 40: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği İnanç Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	72

Tablo 41: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği İnanç Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	73
Tablo 42: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Duygu Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	73
Tablo 43: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Duygu Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	74
Tablo 44: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Bilgi Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	75
Tablo 45: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Bilgi Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	76
Tablo 46: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Önem Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	76
Tablo 47: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Önem Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	77
Tablo 48: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Etki Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	78
Tablo 49: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Etki Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	78

Tablo 50: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	79
Tablo 51: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	80
Tablo 52: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	80
Tablo 53: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	81
Tablo 54: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Kadın Cinsiyet Rollerini Tutum Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	81
Tablo 55: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Kadın Cinsiyet Rollerini Tutum Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	82
Tablo 56: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Evlilikte Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	82
Tablo 57: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Evlilikte Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre	

Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları.....	83
Tablo 58: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Geleneksel Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	83
Tablo 59: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Geleneksel Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	84
Tablo 60: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Erkek Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	85
Tablo 61: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Erkek Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	86
Tablo 62: Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Pornografiye Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	87
Tablo 63: Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Pornografiye Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması.....	88

GİRİŞ

İkili romantik ilişkiler, toplumun en temel yapı taşı olan aile kurumunun ilk adımudur. Bütün toplumlarda önemli bir yere sahip olan evlilik, bir çok alan etki ettiği gibi birçok alandan da etkilenmektedir. Mutlu bir evlilik yaşamının, bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri, yaşam kalite ve doyumları gibi bir çok alana etkilerinin olduğu bilinmektedir (Scheidler, 2008; Williams, 2003). Bu sebeplerle, mutlu bir evlilik, bireyler tarafından ulaşılmak istenen bir hedeftir. Bu doğrultuda, evli olsun olmasın, bireylerin romantik ilişkilerinden aldığı doyum ve ilişkilerine yönelik memnuniyet düzeyleri, bireylerin hem şimdiki hem de ileriki yaşamları açısından büyük bir önem taşımaktadır.

Sayırsız araştırma, birçok faktörün ilişki ve evlilik doyumunu farklı yollardan etkilediğini bildirmektedir. Alanyazında, dini değerlere bağlılık, psikolojik ve fiziksel sağlık, gibi bazı alanlar öne çıkarken, pornografiye yönelik tutumlar, cinsiyet rolleri gibi bazı faktörlerin seyrek olarak çalışıldığı görülmektedir. Türkiye gibi değer yargılarına bağlı olan toplumlarda, bu bağlılığın bireylerin davranışlarına, düşüncelerine ve ilişkilerine etkisi birçok alanca çalışılmıştır.

Teknolojinin yaygınlaştığı, ve teknoloji kullanımının kolaylaştığı son dönemlerde, pornografi kullanımına yönelik araştırmaların sürdürülmesi artsa da, pornografiye yönelik tutumların çalışıldığı çalışmalar azınlıkta kalmaktadır (Price, Patterson, Regnerus ve Walley, 2016). Pornografi kullanımı ilişkideki bireyleri etkilemekte, bazı etkileri kadın ve erkeklerde farklılık gösterebilmektedir (Mulya ve Hald, 2014; Poulsen, Busby ve Galovan, 2013). Ayrıca, pornografik materyallerin cinsellikle ilgili doğru olmayan bilgilerin yayılmasına sebep olduğu düşünülmektedir. Yanlış cinsel inanışlar ise bireylerin cinsel hayatlarını ve dolayısıyla ilişkilerini etkileyebilmektedir. Bunlara ek olarak geleneksel cinsiyet rollerini benimseme, yani kadın ve erkeklere özel rolleri kabul etmenin ilişkiye etkisi merak konusudur. Özellikle kadının iş yaşamında daha fazla yer almaya başlamasıyla, kadın ve erkeğe ait toplumsal cinsiyet rolleri de değişmektedir. Türkiye gibi, dini ve geleneksel

değerlerin toplumun büyük bir kesimi tarafından kabul edildiği doğu ülkelerinde, değer yargılarının pornografiye yönelik tutumların, cinsel mitlere inanç ve cinsiyet rolleri tutumlarının, bireylerin ilişkilerine ve birbirlerine olan etkileri merak edilmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

1.1. ROMANTİK İLİŞKİ DOYUMU

İnsan yaşamını, kurduğu ilişkiler olmaksızın düşünmek mümkün değildir. Bu ilişkiler farklı türlerde, farklı seviyelerde ve farklı kişilerle olabilir. İnsanların gönüllü olarak kurduğu ve uzun süreli olanları yakın ilişki olarak sınıflandırılır. Yakın ilişkiler, iki yetişkin arasında kurulan, içinde bir ya da daha fazla psikolojik ihtiyacı karşılama, karşılıklı bağımlılık ve duygusal bağlanma fonksiyonu olan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Kassin, Fein ve Markus, 2013). Yakın ilişkiler, içerisinde güçlü bir bağımlılık olan ilişkilere ve bu ilişkideki bir bireyin davranış, duygu ve düşüncelerinden diğerinin de etkilenmesini ifade eder (Kelley, Berscheid, Christensen, Harvey, Huston, Levinger, McClintico, Peplau ve Peterson, 1983).

Romantik ilişkiler, bir yakın ilişki türü olarak kabul edilmektedir. Romantik ilişkilerin, çiftler arasında aşk, sevgi ve bağlanma gibi duyguları barındırma, karşılıklı bağımlılık ve psikolojik ihtiyaçları karşılama olmak üzere üç temel özelliği vardır (Berscheid ve Peplau, 1983). Dolayısıyla bu tür romantik ilişkiler, bireylerin yaşamlarında önemli ve özel bir yere sahiptir. Çiftler arasındaki bu tür ilişkilerin en önemli özellikleri bireyler tarafından özgürce seçilmiş olmaları, bağlanma, tutku ve yakınlık içermeleridir (Sternberg, 1986). Collins (2003), romantik ilişkileri her iki tarafın da gönüllü olduğu ve kabul ettiği bir ilişki türü olarak tanımlamıştır.

İlişki doyumu kavramı, en temel şekliyle, ilişkide doyumsuzluğun bulunmaması olarak tanımlanabilir (Renaud, Byers ve Pan, 1997). Fakat bazı araştırmacılar, bu tanıma yetersiz bularak, ilişkiden tam bir doyum sağlanabilmesi için ortalama düzeyinde bir iyilik halinin yeterli olmadığını savunmuşlardır (Kleinplatz ve Menard, 2007).

İlişkilerin devam etmesi, bireylerin ilişkilerine olan bağlanım ve ilişki doyumu faktörlerine bağlıdır. Bağlanım bireylerin ilişkiyi ne kadar sürdürmek istediklerini ve ne kadar kararlı olduğunu ifade etmektedir. İlişki doyumu ise bireylerin ilişki kalitesini değerlendirdikleri öznel yorumlarıdır. İlişkiden doyum sağlanması hem bireylerin mutluluğunu hem de ilişkinin devamını etkilemektedir (Taylor, Peplau, ve Sears, 2003).

İlişki doyumu, bireylerin içinde buldukları ilişkiye yönelik duygu, düşünce ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Hendrick, 1988). Bu duygu, düşünce ve davranışlar ilişkiye yatırım, bağlılık, sadakat, cinsel tutumlar ve kendini açma ile değişkenlik göstermektedir. Bireyin ilişkisine yönelik değerlendirmesi olumlu ise ilişkiden doyum sağlamakta, benzer şekilde, değerlendirmesi olumsuz ise ilişkiden doyum sağlayamamaktadır. (Hendrick ve Hendrick, 1988; 1989; 1995). İlişki doyumu partnere karşı hissedilen olumlu duygular ve ilişki çekiminin değerlendirilmesi ile ilgilidir (Rusbult, 1983).

Collins (2003), romantik ilişkilerin ergenlerdeki gelişimsel önemini vurgularken, katılım, partner seçimi, duygusal ve bilişsel süreç, ilişki içeriği ve kalitesi gibi beş ayırdedici özelliğinden bahseder. İlk özellik “kalıtım”, genç bireyin flört edip etmediği, hangi yaşta flörtlere başladığı ve flört sıklığı gibi konuları içerirken, “partner seçimi”, genç bireyin kimle romantik ilişkiler yaşadığını açıklamaktadır. “İlişki içeriği”, genç bireyin ilişki süresince partneriyle yaptığı etkinlik ve aktiviteler olarak tanımlanmaktadır. Diğer özellik olan “ilişki kalitesi”, ilişkiden edinilen faydalı tecrübeleri ifade etmektedir. Son olarak açıklanan “duygusal ve bilişsel süreç” ise, genç bireyin sahip olduğu algılar, şemalar, ilişkiye ve partnere yüklenen anlamlar, duygu ve düşüncelerdir. Tüm bu etmenler romantik ilişkiyi, diğer ilişkilerden ayrılmasını sağlamaktadır. Bu tür ilişkiler ergenlerin sonraki romantik ve yakın ilişkilerini, ayrıca gelişimlerini etkilemektedir (Collins, 2003). Erikson’un, romantik ilişkilerin kalitesinin bireylerin sadece kişilik ve kimlik gelişiminde değil, yetişkinlikte yaşayacakları ilişkileri de etkileyebileceğini söylediği belirtilmiştir

(Yüceol, 2016). Bu nedenler romantik ilişkilerden alınan doyumunu bireylerin gelişiminde önemli bir noktaya koymaktadır.

Bradbury ve Karney (2014), bireylerin sahip olduğu yakın ilişkileri açıklamak için öne sürülmüş başlıca model ve teorileri birkaç başlık altında toplamışlardır. *Evrimsel yaklaşıma* göre yakın ilişkilerin evrimsel açıklamasının temelinde insanların diğer canlılar gibi genlerini sonraki nesillere aktarmak için üremesi gerektiği yatar. Bireylerin ilişkilerdeki tercihleri doğal seçim doğrultusunda oluşur ve hayatta kalmayı kolaylaştıran özellik ve tercihler yüksek ihtimalle bir sonraki nesillere aktarılır. Böylelikle karşı cinste aranan özellikler de sonraki nesillere aktarılacaktır.

*Bağlanma Teorisi'*ne göre, bireyler ilişkilerini, bakım vericisiyle olan ilişkisi doğrultusunda kurar. Bireyin bakıcısı, onun bağlanma figürü olarak adlandırılır. Bireyler zaman içerisinde farklı bağlanma stilleri geliştirebilir. Güvenli bağlanma, çocuğun ihtiyacı olduğu zaman bağlanma figürünün cevap verdiği durumlarda gelişir. Bağlanma figürü güvenilirdir. Kaçınmacı bağlanma, bakım vericinin ulaşılmaz olduğu durumlarda gelişir. Bağlanma figürü bebeğin ihtiyaçlarına yanıtız kalır. Bu tür bir bağlanma stili geliştiren bireyler yakın ilişkilere girmekten kaçınır. Kaygılı-kararsız bağlanma ise, bakım vericinin ne yanıt verici ne de yok sayıcı olduğu durumlarda gelişir. Çocuk bakım vericinin varlığını sürekli kontrol etme eğilimindedir. Bu teoriye göre bireyin gelecekteki romantik ilişkileri sahip olduğu bağlanma stiline göre şekillenmektedir.

*Sosyal Değişim Teorisi'*ne göre bireyler romantik ilişkilerinde pozitif sonuçlara (gelirlere) ve negatif sonuçlara (giderlere) odaklanır. Sabetelli (1988), ilişki doyumunu Sosyal Değişim Modeli ile açıklamaktadır. Bireyler belirli bir kişiyle ilişkiye, o ilişkinin sağlayabileceği yararlar için girmektedir. Bu doğrultuda ilişkinin sağlayacağı kazançlar, ilişkiye harcanacak giderlerden fazladır. Bireylerin ilişkiden sağlayacağı kazançlar, partnerlerinin fiziksel çekicilik, espiri anlayışı gibi özelliklerine ve çiftler arası ilişkinin kalitesine bağlıdır. Bireylerin bir ilişkiden

beklentileri ve gerçekte sahip oldukları arasındaki fark ilişki doyumunu belirlemektedir.

Sosyal Öğrenme Kuramı'na göre ilişkilerin merkezinde sosyal öğrenme vardır. Partnerler pozitif davranışlarda bulundukça, birbirlerine güvenmeyi öğrenirler. Negatif davranışlar sergilediklerinde ise birbirlerine güvenip güvenmeyeceklerini sorgularlar ve ilişkilerine negatif yönden bakmaya başlarlar.

Sosyal Ekolojik Modeller ilişkinin bulunduğu çevreye odaklanır. İlişkide bulunan bireylerin düşünce, duygu ve davranışları çevrelerindeki stres faktörlerinden, aldıkları desteklerden ve gördükleri kısıtlamalardan etkilenmektedir. Bu modele göre, ilişkileri buldukları koşulları dikkate almadan değerlendirmek olanaksızdır.

1.1.1. Romantik İlişki Doyumunun Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi

Alanyazında, insan hayatındaki rolü sebebiyle, romantik ilişki doyumunun etkilendiği ve etkilediği faktörleri araştıran fazlaca çalışma bulunmaktadır. Romantik ilişkilerin psikolojik iyi oluş ile ilişkisi en çok çalışılan konulardan biridir. Evlilik veya yakın bir ilişki içinde bulunmanın, psikolojik iyi oluşla güçlü bir şekilde ilgili olduğu ve ilişki doyumunun, ilişkinin devamını sağlayan en önemli etmenlerden biri olduğu bilinmektedir (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999; Hendrick, 1988; Hendrik, Hendrick ve Adler, 1988). İlişki doyumunun da genel iyilik hali ve mutluluğun ana etmenlerinden biri olduğu görülmüştür. Buna ek olarak depresif semptomlara sahip bireylerin ilişki doyumunun diğerlerine göre daha az olduğu belirtilmiştir (Campbell, 1976; Cramer, 2004). Yine benzer şekilde ilişki doyumsuzluğu ve çözülmemiş ilişki çatışmalarının, yüksek intihar riski, umutsuzluk ve depresyon ile ilgili olabileceği çeşitli çalışmalarda raporlanmıştır (Till, Tran ve Niederkrotenthaler, 2016; Wang, Xie, Wang, Wang ve Lei, 2017).

Empati yeteneği yüksek kişilerin ilişki doyumlarının daha fazla olduğu bulunmuştur (Davis ve Oathout, 1987). Sarı ve Owen'ın (2016) üniversite

öğrencileriyle yaptığı çalışma sonucunda, kaygı ve kaçınmanın ilişki doyumunu negatif yönde yordadığı görülmüştür. Aynı çalışma kadınların ilişki memnuniyet puanlarının erkeklerinkinden daha fazla olduğunu göstermektedir.

Bireylerin partnerlerinin, eş seçim tercihlerine uygun olması, ilişki doyumlarını etkileyen anahtar faktör olarak görülmektedir (Conroy-Beam, Goetz ve Buss, 2016). Saraç ve arkadaşlarının (2015), 299 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışma sonucunda, bireylerin ilişki doyumlarının akılcı olmayan inançları tarafından etkilenebileceği bulunmuştur. Bireyler romantik ilişkilerini olumlu değerlendirdikçe, ilişki doyumları da benzer düzeyde artmaktadır.

Alanyazında ilişki doyumuyla kişilik özellikleri, utangaçlık, sağlık, bağlanma ve çatışma çözme gibi faktörlerin ilişkisi çalışmalarda tespit edilmiştir (Arroyo ve Harwood, 2010; Evans ve Wertheim, 1998; Feeney, 2002; Heller, Watson ve Hies, 2004; Kurdek, 1994). Ayrıca ilişki ve hayat doyumu ile yakınlık ve bağlılık faktörleri arasında anlamlı ilişki bulan çalışmalar mevcuttur (Madey ve Rodgers, 2009; Özgüngör ve Kapıkıran, 2011).

1.1.2. Evlilik Doyumu

Evlilik kavramı iki bireyin birlikte yaşamak, yaşantıları paylaşmak ya da çocuk yetiştirmek için yaptıkları bir sözleşmedir. Evlilik kurumsallaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, çocuklara bir statü sağlayan, toplumsal açıdan devletin üzerinde yasal olarak kontrol, hak ve yetki iddiası bulunan yasal bir ilişki biçimidir (Gül, 2011). Evlilik olgusuna farklı kültürlerde rastlanmasının sebebi, evliliğin işlevleri olarak kabul edilmektedir. Bu işlevlerden bazılarının cinsel hayatın sağlıklı olarak devam etmesi, soy çizgisinin, cinsiyet rollerinin ve iş bölümünün belirlenmesi, ekonomik etkinliklerin düzenlenmesi olduğu belirtilmiştir (Gül, 2011).

Romantik ilişki memnuniyetiyle alakalı bir terim olan evlilik doyumu ise çiftlerden birinin evliliğin tüm boyutlarını düşününce sahip olduğu subjektif mutluluk, doyum ve zevk olarak tanımlanmaktadır (Hawkins, 1968). Alan yazınında

evlilik doyumu ve mutluluğunu etkileyen etkenlerle ilgili birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Yapılan bir meta-analiz çalışmasına göre, evlilik doyumu açısından, cinsiyetler arası fark hafif düzeyde olmakla birlikte, kadınların evliliklerinden sağladığı doyum erkeklere göre daha azdır (Jackson, Miller, Oka ve Henry, 2014).

Sosyo-demografik özelliklerin, ilişki doyumuna etkisiyle ilgili birçok farklı bulguya rastlanmaktadır. 787 katılımcıyla gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda evlilik doyumu ile yaş arasında negatif bir ilişki olduğu görülürken, eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Aynı çalışma, ikinci kez evlenen bireylerin, ilk evlenenlere göre evliliklerinden sağladıkları doyumun daha fazla olduğunu göstermiştir (Jose ve Alfons, 2007).

Algılanan eş desteği, eğitim düzeyi, cinsel yaşam memnuniyeti gibi faktörler bireylerin evlilik doyumlarını yordamaktadır. (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evli çiftlerle yapılan bir araştırma sonucunda ise, benzer olarak, çocuk sahibi olmak, evlilik uzunluğu, fazla çocuk ve çözümlenmeyen çatışmalar gibi faktörlerin evlilik doyumunu etkilediği bulunmuştur. Kişilik özelliklerinin de evlilik doyumunu etkilediği, sorumlu ve duyarlı dişil ve lider eril karakteristiklerin evlilik doyumunu arttırdığı görülmüştür (Zara ve Yücel, 2017).

Evlilik süresi, evlilik doyumuyla ilgili başka bir faktör olarak bulunmuştur. Çiftlerin evlilik doyumları ilk yıllarda daha fazla iken, evlilik süresi arttıkça azalmaktadır (Booth, Johnson, White ve Edwards, 1986). Aynı çalışma evliliklerde kadınların gelir düzeyinin ve çalışma saatlerinin evlilik doyum ve istikrarını etkilediğini göstermektedir. Özellikle haftada 40 saatten fazla çalışan kadınların evlilik istikrarlarında azalma gözlenmiştir.

Kadın ve erkeklerin evlilik mutluluğunun farklı faktörlerce etkilendiği ve sadakatsizliğin benzer bir etkiye sahip olduğu görülmüş, yaş, din, çocuk sahibi olmak, sosyal sınıf ve gelir düzeyinin kadın ve erkek üzerinde farklı etkileri olduğu bulunmuştur (Elmslie ve Tebaldi, 2014). Ayrıca, eşe bağlılık, duygusal ve bilişsel

kıskançlık, dine bağlılık, eş desteği, tanrıya inanma ve güçlü manevi değerlere sahip olma, affetme, eşe iyi bir arkadaş olma, mizaç ve karakter özellikleri, cinsel sadakat evlilik doyum düzeyini etkileyen faktörler arasındadır (Curun ve Çapkın, 2014; Kansız ve Arkar, 2011; Rosen-Grandon, Myers ve Hattie, 2004). Demokratik anne baba tutumu ve özgüven ise evlilik doyumunu olumlu yönde etkilemektedir (Kendir ve Demirli, 2016; Yıldız ve Baytemir, 2016)

1.2. CİNSELLİK VE CİNSEL SAĞLIK

Cinsellik ve cinsellik iç güdüsü en basit düzeydeki canlılardan en gelişmiş canlılara kadar tüm varlıkların hayatında önemli bir yere sahip, varoluşun kaynağı kabul edilen, cinsel açıdan aktif olsun olmasın tüm bireylerin günlük düşünce ve duygularında, hayal ve rüyalarında, kaygı ve korkularının temelinde yer alan bir etmen olarak tanımlanmaktadır (Özgüven, 2012).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO), cinselliği insan olmanın merkezinde yer alan, cinsiyeti, cinsel kimlik ve rol ve yönelimleri, erotizm, zevk, yakınlık ve üremeyi içinde bulunduran bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bireyler cinselliği düşüncelerle, hayallerle, değer, tutum, davranış ve ilişkilerle ifade edebilir ve deneyimleyebilmektedir. Bu doğrultuda cinsellik biyolojik, tarihi, dini kültürel, ekonomik, politik faktörlerden etkilenebilir (WHO, 2002). Bireylerin cinsel gelişimini etkileyen en önemli faktörlerden biri içinde yaşadıkları kültür olarak kabul edilmektedir (Hendrickx, Lodewijx, Royen ve Denekens, 2002).

Cinsellik, doğum öncesi başlayan ve yaşam süresince devam eden, insan hayatının ve sağlığının dinamik parçasıdır. Cinselliğin sadece cinsel organları değil bütün vücudu ve aklı kapsayan, bireylerin değerlerine, fiziksel görünümüne, inançlarına, tutumlarına ve içinde yaşadıkları topluma bağlı olarak şekillenen bir kavram olduğu belirtilmiştir (Bozdemir ve Özcan, 2011). Dünya Cinsel Sağlık Birliği'nin (WHO) (2005) yayımladığı Cinsel Haklar Bildirgesi'nde, cinselliğin tam gelişiminin bireysel, kişiler arası ve toplumsal mutluluk ve psikolojik iyi oluş için ana gereksinimlerden biri olduğu belirtilmektedir.

WHO (1975), cinsel sağlığı, cinselliğin bedensel, duygusal, entellektüel, ve sosyal yönlerinin, insan yaşamını zenginleştiren ve kişiliği, iletişimi ve sevgiyi pozitif yönde geliştiren bir birleşimi olarak tanımlamıştır. Bu doğrultuda cinsel açıdan sağlıklı bireylerde sadece işlevsel bir bozukluk veya hastalığın yokluğu değil, aynı zamanda bilişsel, duygusal ve sosyal olarak cinsellikle ilgili iyilik hali söz konusudur. Cinsel sağlık, cinselliğe ve cinsel ilişkiye karşı olumlu ve saygılı bir tutum içinde olmayı gerektirmektedir. Böylelikle bireyler, şiddet, ayrımcılık, istenmeyen hamilelik ve zorlama olmadan cinselliklerini yaşayabilirler. Cinsel sağlık, bireylerin ve çiftlerin fiziksel ve ruhsal sağlığı için gereklidir. Bu nedenlerden dolayı cinsel sağlık, toplumların sosyal ve ekonomik gelişimlerinde rol oynamaktadır (WHO, 2010).

Cinsel sağlığın bozulması, bireyleri fiziksel, psikolojik, duygusal ve sosyal olarak etkileyebilmekte, ilişki problemlerine, cinsellik ve kimlikle ilgili çatışmalara yol açabilmektedir (Bates, 2011).

1.2.1. Cinsel Yanlış İnanışlar (Cinsel Mitler)

Cinsel mitler, bireylerin cinsel konularla ilgili, doğru olduğuna inandığı genellikle yanlış, bilimsel olmayan ve abartılmış fikirlerdir (Apay, Nagorska, Akpınar, Çelik ve Binkowska-Bury, 2013; Kora ve Kayır, 1996). Toplumlar, sahip oldukları kalıp yargı ve değerleri, yeni yetişen kuşaklara aktarır. Böylelikle bireyler içinde yaşadıkları toplumun kültürüne göre, kadınlardan ve erkeklerden beklenen görev ve sorumlulukları öğrenerek büyürler. Fakat aktarılan bu bilgiler çoğunlukla gerçeği yansıtmaz. Toplumsallaşma sürecinde kalıplaşmış değer ve beklentiler bireylerin her alandaki davranışlarını ve hayat tarzlarını etkileyebilmektedir. Bu sistem içinde büyüyen bireyler cinsel mitleri de benimsemiş olur (Kora ve Kayır, 1996). Kendimiz, çevremiz ve dünya hakkındaki inanışlarımız olayları yorumlamamızı, davranış ve duygularımızı etkiler (Nobre, Gouveia ve Gomes, 2003).

Cinsellik tarihin her döneminde, toplumların değer yargılarıyla yakından ve güçlü bir şekilde ilgili olmuştur. Bu sebeple bireyler cinsellik hakkındaki konuları rahatça ve açıkça konuşup, tartışma özgürlüğüne sahip olamamışlardır. Bu durum cinselliğin her ne kadar bireylerin hayatlarında önemli bir yere sahip olsa da, yanlış anlaşılmasına ve örtük bir ifade kazamasına neden olmuştur (Kora ve Kayır, 1996; Zilbergeld, 1994).

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD) (2007), toplumdaki cinsellikle ilgili bilgilerin birçoğunun abartılı, yanlış ve yanıltıcı olup, cinsel içerikli fıkra ve espirilerle, pornografik yayınlarla veya günlük basın organlarıyla yayıldığını belirtmiştir. Cinsel mitler toplumun hayal gücüyle şekillenen kulaktan dolma bilgilerdir. Cinsel hazzı erkeklere özgü tanımlayarak genellikle kadını küçük düşürücü bir işlevi vardır. Buna karşılık erkekleri de duygusuz, devamlı seks yapmakla görevli bireyler olarak yaftalar. Cinsel mitler kadın ve erkeği birbirinde uzaklaştırıp yabancılaştırır (CETAD, 2007).

Cinsellik, merak edilen fakat konuşulmayan, konuşulurken hem utanılan hem övülen, gerekliliğine karşılık üzerinde durulmayan bir konu olması sebebiyle karmaşık bir kavramdır. Bu karışıklık bireylerde cinsellikle ilgili yanlış beklentiler oluşmasında, hatalı bilgilerin ve cinsel mitlerin yayılmasında bir etkidir (Bozdemir ve Özcan, 2011). Aktif cinsel yaşama sahip olan bireyler bile cinsel mitleri benimsemiş olabilmektedir (Yaşan ve Gürgen, 2004).

Toplumun cinsellikle ilgili sahip olduğu bazı yanlış inanışları CETAD (2007) aşağıdaki gibi sıralamıştır:

- Erkekler her zaman cinsel istek duyarlar.
- Kadınların cinsel isteği azdır.
- Cinsel ilişki arzusunu belli eden kadın hafif biridir.
- Erkekler duygularını belli etmemelidir.
- Başka şeylerde olduğu gibi cinsellikte de başarıya ulaşmak çok önemlidir.
- Cinsel ilişki isteğini erkek belirtmelidir

- Menopoz cinsel isteği ortadan kaldırır.
- İyi bir sevişme cinsel heyecanın sürekli tırmanması ve orgazmla sonlanması demektir.
- Uyarılmış erkek boşalmazsa zararlı olur.
- İlk boşalmadan sonraki boşalmalarda erken boşalma sorunu olmaz.
- Sevişme her zaman doğal ve kendiliğinden olmalıdır, sevişmek hakkında konuşmak düşünmek veya hayal kurmak onu bozar.
- Sevişmeyi başlatan kadın ahlaksızdır.
- Sevişme ancak her iki tarafın birlikte orgazm olmasıyla güzeldir.
- Eşler birbirini sevdikleri takdirde sevişmekten nasıl zevk alabileceklerini de bilirler.
- Olgun kadın birleşmeyle orgazm olmalıdır.
- Tüm fiziksel yakınlaşmalar sevişmeyle sonlanmalıdır.
- Yaşlanma cinsel isteği tamamen ortadan kaldırır.

Bu tür yanlış inançları benimsemeyi etkileyen birçok farklı değişken tespit edilmiştir. İlk cinsel bilgi kaynağının ne olduğu, medeni durum, ilk cinsel deneyimin nasıl sonuçlandığı, eğitim düzeyi gibi faktörlerin cinsel mitlere inancı etkilediği görülmüştür. Erkeklerdeki cinsel mitlere inanca, toplumdaki yetersiz ve/veya yanlış cinsel eğitimin sebep olduğu söylenmektedir (Torun, Torun ve Özaydın, 2011). Kukulu, Gürsoy ve Sözer'e (2009) göre ergenler için birincil cinsel bilgi kaynağını arkadaşlar ve toplu medya araçları oluştururken, Torun, Torun ve Özaydın (2011), ilk cinsel bilgilerin arkadaşlardan edinildiğini gözlemlemiştir.

Ayrıca inanılan cinsel mitler açısından cinsiyete bağlı farklılıklar gözlenmiştir. Cinsel mitlere inanma açısından sağlık, fizik ve tıp bilimleri öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamış, tıp fakültesi öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmaya göre, katılımcıların %52,5'inin cinsel mitleri onayladığı görülmüştür (Kora ve Kayır, 1996; Kukulu, Gürsoy ve Sözer, 2009).

Bu tür inanışlara sahip olma bireylerin cinsel sağlığını ve böylelikle genel sağlığını etkileyebilmektedir (Torun, Torun ve zaydın, 2011). Yanlış cinsel bilgilenme veya cinsel bilgisizlik, bireylerde, hatalı şemaların oluşmasına, böylelikle bireylerin suçlu hissetme, başarısız olma korkusu ya da gerçekçi olmayan beklentilere sahip olma gibi nedenlerle cinsel işlev bozuklukları geliştirmesinde rol oynamaktadır (Aksyek ve Canatar, 2015). Bir çok çalışma cinsel mitlere inancın bireylerde özellikle erkeklerde cinsel işlev bozukluklarının temel nedeni olduğunu göstermektedir (Kora ve Kayır, 1996).

Cinsel bilgisizlik ve deneyimsizlik, cinsel mitlere inanç ve aşırı muhafazakar bir çevrede yetişmek, cinsel işlev bozukluklarının en önemli hazırlayıcı etkenleridir. Vajinismus, cinsel istek bozukluğu, erektil disfonksiyon gibi cinsel işlev bozukluklarının temelinde cinsel eğitimsizlikten ya da yanlış eğitimden kaynaklanan cinsel mitlere inanç bulunmaktadır (İncesu, 2004). Prematür ejaklasyona sahip bireylerde cinsel mitlere inanma düzeyinin sağlıklı kontrol grubuna göre yüksek olduğu gözlenmiştir (Güneş, Akçalı, Dede, Okan, Bulut, Demir, Atlı ve Sır, 2016). Ayrıca cinsel mitlere inanç düzeyinin cinsel doyumun yordanmasında etkili bir değişken olduğu görülmüştür (Vural ve Temel, 2010).

Çiftlerin cinsel işlev sorunlarının, evliliklerine güçlü ve olumsuz bir etki bıraktığı, çiftler arasındaki yakınlığu ve olumlu duyguları azalttığı görülmüştür. Cinsel işlevlerin sorunsuz olması ise evliliği olumlu olarak etkilemektedir (McCarthy, 1997). Başka çalışmalarca da evlilik uyumuyla birlikte cinsel doyumun ve cinsel doyumla birlikte evlilik uyumunun arttığı bulunmuştur (Morokoff ve Gilliland 1993; Sokolski ve Hendrick, 1999).

Cinselliğe bakış açısı kültürden kültüre farklılık gösterebilmektedir. Bazı kültürlerde cinsellik bastırılmış ve bir tabuyken, diğerlerinde açıkça ifade edilebilmektedir (De Silva ve Rodrigo, 1995). Birçok toplumda olduğu gibi, Türkiye’de de cinsellik konusu baskılanmakta ve üstü kapatılmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye’de yapılandırılmış bir cinsel eğitim programı bulunmamaktadır.

Cinsel eğitim ve hizmetlerin sınırlı olduğu Türkiye’de, ilk cinsel eğitimin aile tarafından verilmesi beklenmektedir. Fakat ailelerin yeterli bilgiye sahip olduğu şüphelidir. Ayrıca cinsellik konusunun sosyal ve kültürel nedenlerce, aile içinde bir tabu olarak görüldüğü bilinmektedir. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin %56’sının annesiyle, %82’sinin babasıyla, Dicle Üniversitesi öğrencilerinin ise %81’inin annesiyle ve %93’ünün babasıyla, cinsellik hakkında hiç konuşmadıkları raporlanmıştır (Akın, Özvarış, Aslan, Esin, Çelik, 2003; Set, Dağdeviren, Aktürk, 2006).

Evlilik hazırlığı yapan çiftlerle yapılan bir çalışma sonucunda, çiftlerin cinsel bilgilerinin yetersiz olduğu, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, cinselliğin yaşanması, cinsellikle ilgili kişisel hijyen gibi konularda yanlış inançlara sahip olduğu görülmüştür (Kısa, Zeyneloğlu, Yılmaz ve Verim, 2013).

1167 kişiyle yapılan, üniversite öğrencilerinin namus algılarını araştıran bir çalışmada, özellikle erkek öğrencilerin genelinde, kadınların evlenmeden cinsel ilişkiye girmesine karşı olduğunu ve yine özellikle erkek öğrencilerin bakireliği önemli bulunduğunu saptamıştır (Gürsoy ve Özkan, 2014). Araştırmanın sonuçları, öğrencilerin bu tutumlarının oluşmasında üniversite eğitiminden çok ailenin ve toplumun namus kültürünün etkili olduğunu göstermektedir (Gürsoy ve Özkan, 2004).

Bu tür yanlış inançlar okullarda verilebilecek cinsel eğitim ile önlenemediği, potansiyel cinsel işlev ve fonksiyon bozuklukları için koruyucu bir görev üstlenemediği belirtilmektedir (Gillan, 1987). Bu tür bir eğitim cinsel problemler açısından en etkili müdahale etme ve önleme yöntemi sayılmaktadır (Kukulu, Gürsoy ve Sözer, 2009).

1.3. PORNOGRAFI VE PORNOGRAFIYE KARŞI TUTUMLAR

Pornografi sözcüğü Yunanca hayat kadını anlamını taşıyan “porne” ve yazmak anlamına gelen “grapein” kelimelerinden türemiştir. Kelime olara hayat kadınlarının hareketlerini yazmak anlamına gelir (Malamuth, 1999).

Yine de pornografiyi tanımlamak, nelerin pornografik sayılıp sayılmayacağını belirlemek kolay değildir. Kohut'un (2014), çalışmaları pornografinin bireylerdeki mental duyuları, bireylerdeki çıplaklık ve cinsellikle ilgili mental duyulara sıkıca bağlı olduğunu göstermiştir. Yine de pornografi hakkındaki görüşler birçok bireysel farklılığa ve materyalin içeriğine göre değişiklik göstermektedir. Cinsiyet gibi bireysel farklılıkların etkisinin, içeriğe göre daha az olduğu görülmüştür (Willoughby ve Busby, 2016). Verilen bilgiler doğrultusunda, pornografiyi çıplaklık ve cinsel davranışın, yazılı, görsel ya da sesli-görsel temsilleri olarak tanımlamak mümkündür (Campbell ve Kohut, 2017).

Senn ve Radtke'in çalışmalarında erotik sanatı, şiddet içermeyen pornografi ve şiddet içeren pornografiyi birbirinden ayrı tutarak sınıflandırıldığı belirtilmiştir. Erotika, iki tarafın da kendi seçimleriyle bulunduğu ve zevk aldığı, cinsiyetçilik ve şiddet unsurları içermeyen, taraflar arasında eşit bir güç dengesi bulunan cinsel içerikli görüntüler olarak tanımlanmıştır. Şiddet içermeyen pornografi, açık olarak şiddet içermeyen fakat modellerin pozisyonları veya görünümüleriyle şiddeti ima edebilecek görüntüler içeren materyalleri kapsar. Ayrıca modellerin giyim tarzları gibi çeşitli etkenlerce taraflar arasında eşit bir güç dengesi sağlanmamış olabilir. Şiddet içeren pornografi ise, tarafların birbirlerine açık olarak şiddet uyguladığı cinsel içerikli görseller olarak tanımlanmıştır (Malamuth, 1999).

Pornografi tartışmalı boyutları dolayısıyla adli sistemin de bir parçasıdır. Türkiye'de pornografiye hukuksal yaklaşım 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 226. maddesinde Müstehcenlik başlığı altında, aşağıda sunulduğu gibi belirtilmiştir.

Müstehcenlik

MADDE 226

(1) a) Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten,

b) Bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten,

c) Bu ürünleri, içeriğine vakıf olunabilecek şekilde satışa veya kiraya arz eden,

d) Bu ürünleri, bunların satışına mahsus alışveriş yerleri dışında, satışa arz eden, satan veya kiraya veren,

e) Bu ürünleri, sair mal veya hizmet satışları yanında veya dolayısıyla bedelsiz olarak veren veya dağıtan,

f) Bu ürünlerin reklamını yapan,

Kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır.

(2) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri basın ve yayın yolu ile yayımlayan veya yayınlanmasına aracılık eden kişi altı aydan üç yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(3) Müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları, temsili çocuk görüntülerini veya çocuk gibi görünen kişileri kullanan kişi, beş yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Bu ürünleri ülkeye sokan, çoğaltan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, ihraç eden, bulunduran ya da başkalarının kullanımına sunan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

(4) Şiddet kullanılarak, hayvanlarla, ölmüş insan bedeni üzerinde veya doğal olmayan yoldan yapılan cinsel davranışlara ilişkin yazı, ses veya görüntüleri içeren ürünleri üreten, ülkeye sokan, satışa arz eden, satan, nakleden, depolayan, başkalarının kullanımına sunan veya bulunduran kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(5) Üç ve dördüncü fıkralardaki ürünlerin içeriğini basın ve yayın yolu ile yayımlayan veya yayımlanmasına aracılık eden ya da çocukların görmesini, dinlemesini veya okumasını sağlayan kişi, altı yıldan on yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılır.

(6) Bu suçlardan dolayı, tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.

(7) Bu madde hükümleri, bilimsel eserlerle; üçüncü fıkra hariç olmak ve çocuklara ulaşması engellenmek koşuluyla, sanatsal ve edebi değeri olan eserler hakkında uygulanmaz.

1.3.1. Pornografi Ve Pornografiye Yönelik Tutumlar İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Özellikle Türk alanyazında pornografi ve pornografiye karşı tutumların araştırıldığı çok fazla çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu konudaki araştırmalar genellikle pornografinin bireyler üzerindeki etkilerini ve pornografik materyalleri kullanan bireylerin demografik özelliklerini konu almaktadır.

Pornografik materyal kullanımıyla ilgili karşılaşılan en sık sonuç, cinsiyetler arası farklılıktır. İsveç'te, lise öğrencilerinin pornografik materyal kullanımını araştıran bir çalışmada erkek öğrenciler bu tür materyalleri daha çok kullanırken, kadın öğrencilerin daha negatif bir tutum içinde oldukları görülmüştür (Nordin, Tyden, Hanson ve Larsson, 2009).

Gençlerin pornografik materyal kullanımını inceleyen başka bir araştırma, erkek katılımcıların %98,9'unun, kadın katılımcıların ise %73,5'inin pornografik film izlediklerini raporlamıştır. Aynı çalışma kadın ve erkeklerin bu tür materyalleri izleme sebeplerinin farklı olduğunu göstermektedir. Erkeklerin %48,8'lik bölümü, pornografiyi cinsel olarak uyarılmak ve tatmin olmak için izlediklerini belirtirken, kadınların %39,5'i, merak ettikleri için izlediklerini belirtmiştir. Yazarlara göre, erkeklerin cinsel, kadınların ise duygusal ilişki arayışı içinde oldukları düşüncesi cinsiyetler arası pornografik materyallerden farklı beklentileri oluşturmakta ve böylece kadın ve erkeklerin pornografik materyal kullanım sıklığını etkilemektedir (Wallmyr ve Wellin, 2006).

Avustralya'da yapılan başka bir çalışmada, benzer şekilde pornografik materyallerin erkekler tarafından daha fazla kullanıldığını raporlamıştır. 16-17 Yaşlarında 200 genç bireyle yapılan çalışmada erkeklerin %73'ü, kadınların ise %11'i pornografik materyal kullandığını belirtmiştir (Flood ve Hamilton, 2003).

2001 yılında yürütülen, pornografiye yönelik tutumlarını araştıran bir çalışmanın sonuçlarına göre bireyler pornografiye yönelik tutumlarına göre üçe ayrılmaktadırlar. İlk grup "porno düşkünleri" pornografiye karşı olumlu bir tutum sergileyip, pornografinin aşağılayıcı veya küçük düşürücü olmadığını savunmaktadırlar. Bu grupta erkek bireylerin kadınlardan daha fazla olduğu gözlenmiştir. İkinci grup "kararsızlar" pornografiye karşı olumlu bir tutum içindeyken, pornografinin aşağılayıcı ve küçük düşürücü olduğunu belirtmektedirler. Farkın önceki grup kadar fazla olmamasına rağmen, yine erkek katılımcıların sayısının kadın katılımcıların sayısından fazla olduğu görülmüştür. Son grup "porno karşıtları" ise, pornografinin küçük düşürücü ve aşağılayıcı olduğunu bu nedenle de içeriksel bir sınırlamanın gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı kadınların çoğunluğu bu grupta yer almaktadır. Genel olarak, erkeklerin %77,4'ü, kadınların ise %28,4'ü pornografiye karşı olumlu bir tutum içerisinde olduklarını belirtmiştir. Bu bulguların yanısıra hem kadınların hem erkeklerin büyük çoğunluğu kadın ve

erkeklerin porno izleme hakkına eşit derecede sahip olduğunu düşünmektedir. Kadınlar pornografiye karşı olumsuz bir tutum içinde olsa bile, erkeklerle eşit derecede porno izleme hakkına sahip olduklarını belirtmişlerdir (Johansson ve Hammaren, 2007).

Pornografiye karşı olumsuz bir tutum içinde olan bireylerin, pornografi oyuncularına karşı da olumsuz tutumlar besledikleri görülmüştür. Ayrıca bireylerin bu sektörde çalışanların çalışma nedenleri hakkında cinsiyetsel farklılıklar sergiledikleri görülmüştür. Örneğin katılımcılar, pornografi sektöründe çalışan kadınların cinsel veya fiziksel bir istismar gibi olumsuz olaylar sonucunda bu işi yaptıkları ve daha az seçim hakkı oldukları üzerinde yoğunlaşmışlardır. Öte yandan erkeklerin ise ekonomik nedenlerin yanında iş memnuniyetinin de olduğu düşünülmüştür. Yani, erkekler için çekici bir iş iken kadınların bu işe itildiği düşünülmektedir (Evans-DeCicco ve Cowan, 2001).

343 kadınla yapılan bir çalışmada kadınların yarısından fazlasının pornografik materyal kullandığı ve %83,9'unun pornografinin bireylerin cinsel davranışlarını etkilediğini düşündüğü kaydedilmiştir. Ayrıca pornografi kullananların %28,1'i, pornografinin kendilerini etkilediğini düşünmektedir (Tyden, Olsson ve Nordin, 2001).

Heteroseksüel çiftlerle yapılan bir çalışma, çiftlerin ortak olarak pornografiyi kabul etmelerinin, pornografi kullanımını yordadığı fakat, cinsel doyumla negatif ilişkisinin olduğunu göstermektedir (Brown, Carroll, Yorgason, Busby, Willoughby ve Larson, 2017).

Pornografinin birlikte yaşayan veya evli çiftler üzerindeki etkisini araştıran bir çalışma, pornografinin, porno izleyen erkeklerde ve partnerlerinde cinsel tatminsizliğe, porno izleyen kadınlarda yüksek cinsel tatmine neden olduğu gözlenmiştir (Poulsen, Busby ve Galovan, 2013).

Başka bir araştırmada, erkek katılımcıların porno izlemeyi kadınlara göre daha yüksek oranda onayladıkları raporlanmıştır. Aynı araştırmanın başka bir bulgusu ise partnerlerinin porno oyuncularını düşlemesinin bireylerin pornografiye karşı tutumlarını etkileyip etkilememesiyle ilgilidir. Kadın katılımcıların %32,8'i, erkek katılımcıların ise %72,8'i bu durumu normal karşıladıklarını belirtmiştir (O'Reilly, Knox ve Zusman, 2007).

2006, 2012 yıllarını kapsayan boylamsal bir araştırma, 2006 yılında sıklıkla pornografi izleyen bireylerin 2012'de evlilik kalitesi düzeylerinin anlamlı derecede düşük olduğu raporlanmıştır. Pornografi izlemenin sıklığı, evlilik kalitesini yordayan en güçlü ikinci unsur olarak görülmüştür. Fakat pornografi kullanımı ve evlilik doyumu arasındaki negatif ilişki sadece erkekler için geçerlidir. Kadınlarda ise, tam tersi bir durum gözlemlenmiştir. Daha sık pornografi izleyen kadınların evlilik doyumları düzeyi, daha az izleyenlere ya da izlemeyenlere kıyasla daha yüksek bulunmuştur (Perry, 2017a).

Pornografinin algılanan etkileri üzerine yapılan bir çalışmada, 430 heteroseksüel bir ilişki içinde olan bireylere pornografinin kendileri üzerindeki etkileriyle ilgili açık ve kapalı uçlu sorular sorulmuştur. Karşılaşılan en yaygın cevap negatif etkisinin olmadığıdır. Gelişmiş cinsel iletişim, cinsel deney, gelişmiş cinsel rahatlık gibi, pornografinin çiftler ve ilişkiler üzerindeki algılanan olumlu etkilerini içeren yanıtlara sıklıkla rastlanırken, gerçekçi olmayan beklentiler, partnere karşı azalan cinsel ilgi, artmış güvensizlik gibi algılanan olumsuz etkileri içeren cevaplara daha seyrek rastlanmıştır (Kohut, Fisher ve Campbell, 2017). Pornografinin etkileri konusunda, hem erkekler hem kadınlar daha fazla olumlu etki belirtmiştir. Ayrıca kadınlara kıyasla erkekler daha fazla negatif etki raporlamıştır (Mulya ve Hald, 2014).

Din ve pornografi kullanımı ilişkisi merak edilen bir başka konu olmuştur. 1027 katılımcıyla yürütülen bir çalışma sonucunda çiftlerin dindarlık düzeyleri ile pornografi kullanımları arasında negatif yönde güçlü bir ilişki bulunmuştur (Perry,

2017b). Benzer şekilde, Türkiye’de yapılan bir çalışmada da, dini aktivitelere hiç katılmamış ya da seyrek katılan, cinsel açıdan aktif erkeklerin pornografi konusunda daha liberal olduğu görülmüştür (Sümer, 2015).

Psikolojik iyi oluş hali ve pornografi kullanımı arasındaki ilişki, sık çalışılan konulardan biridir. Algılanan pornografi bağımlılığı ile, hissedilen psikolojik iyi oluş arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, farklı örneklemeler üzerinde de aynı sonuçlar gözlemlenmiştir. Algılanan pornografi bağımlılığı arttıkça, bireylerin psikolojik iyi oluşlarının azaldığı görülmüştür. Ayrıca bir yıl sonra, örneklemin bir kısmıyla yapılan takip çalışmasında bu bağlantı tekrar gözlenmiştir. Fakat tek başına pornografi kullanımının psikolojik sıkıntıya etkisine rastlanmamıştır (Lindberg, 2015).

1.4. CİNSİYET, TOPLUMSAL CİNSİYET VE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Cinsiyet (sex), kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarına işaret eder ve genellikle kromozomal yapı, üreme organları, hormonlar, ikincil cinsiyet özellikleri, iç ve dış genital organlar olmak üzere altı ana bileşene sahiptir (Macionis ve Plumer, 2008).

Toplumsal cinsiyet ise, kadın ve erkek arasındaki fark ve hiyerarşinin sosyal bakış açısını ifade etmektedir. Sosyal dünyada, bireylerin kendileri hakkındaki görüşlerini, başkalarıyla olan ilişkilerini, iş ve aile yaşamını şekillendirmektedir. Toplumsal cinsiyet, cinsiyetler arası farktan daha fazlasını kapsar, içinde güç ve hiyerarşiyi de barındırmaktadır (Macionis ve Plumer, 2008).

Toplumsal cinsiyet kavramını sosyolojiye kazandıran Ann Oakley’in, 1978’de yayımladığı kitabında, toplumsal cinsiyet kavramı açıklarken kadın ve erkeğin toplumsal eşitsizliği üzerinde durduğu belirtilmektedir. Toplumsal cinsiyet kadın ve erkeklerin biyolojik ayırımından farklı bir kavrama işaret etmektedir (Vatandaş, 2010).

Toplumlar bireylerin biyolojik farklılıklarını kültürlerine bağlı olarak değerlendirip yorumlarlar. Bu doğrultuda kadın ve erkeklerin ne gibi görevlere sahip olduklarına, nasıl davranmaları gerektiğine ya da hangi haklara sahip olduklarına dair beklentiler geliştirirler (Günay ve Bener, 2011).

Bireyler, kadın veya erkek cinsiyeti ile dünyaya gelir, fakat toplumsallaşma sürecinde, toplumun cinsiyetlerden beklediği görev ve sorumluluk çerçevesinde “kız” ve “erkek” olmayı öğrenerek büyürler. Bu nedenle toplumsal cinsiyet zaman içinde değişebilir, toplumdan topluma, kültürden kültüre, hatta aileden aileye değişiklik gösterebilir (Akın ve Demirel, 2003; Marini, 1990; Terzioğlu ve Taşkın, 2008).

Sonuç olarak, cinsiyet “kadın” ve “erkek” olabilirken, toplumsal cinsiyet, erkeksiliğin ve kadınsılığın sosyal anlamlarını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet rolleri ise, sosyal olarak kabul edilen cinsiyet özelliklerinin öğrenilmesi ve uygulanmasını kapsar (Macionis ve Plumer, 2008). Toplumsal cinsiyetin toplumun cinsiyetleri tanımlama şekli, toplumsal cinsiyet rollerinin ise toplumun bu tanımlar doğrultusunda cinsiyetlerden beklediği tutum, davranış ve sorumluluklar olduğu belirtilmiştir (Bozdemir ve Özcan, 2011).

Toplumsal cinsiyetin (gender) oluşumunu inceleyen birçok araştırma ve teori bulunmakla birlikte beş temel yaklaşım öne çıkmaktadır:

1.Sosyal Öğrenme Teorileri

Sosyal öğrenme teorisyenleri çocukların toplumsal cinsiyet gelişimlerinde ailenin rolünü vurgular (Bandura, 1971). Bu bakış açısına göre bireyler cinsiyetlere özgü davranışları, diğer davranışlar gibi pekiştirme, ödül ve ceza ile öğrenirler (Macionis ve Plumer, 2008).

Aileler kız ve erkek çocuklarına farklı oyuncaklar alarak, cinsiyete özgü davranışları pekiştirmiş olurlar ve çocukları bu oyuncaklarla oynadığı zaman pozitif tepkilerde bulunurlar (Fagot ve Hagan, 1991; Lytton ve Romney, 1991). Siegal’in, bu

tür pekiştirme farklılıklarının erkek çocukları için daha açık gözlemlenebildiğini ve bu farklılıkları babaların daha fazla uyguladığını vurguladığı belirtilmiştir (Boyd ve Bee, 1987).

2. Bilişsel Teoriler

Bu görüşün en önemli savunucularından biri kabul edilen Kohlberg'ün (1966) teorisine göre, bireylerde toplumsal cinsiyetin gelişimi belli dönemlerde gerçekleşir. İlk dönem olan cinsiyet kimliği (gender identity), çocuğun kendisini ve başkalarını kadın ya da erkek olarak gruplandırmasını kapsar. 2-3 Yaşına kadar çoğu çocuk kendisini doğru bir şekilde kız ya da erkek olarak sınıflandırabilmektedir.

İkinci dönem olan cinsiyet sabitliği (gender stability), çocukların bundan sonraki yaşam süresince cinsiyetlerinin değişmeyeceğini anlamalarını içeren kısımdır, 3-5 yaşlarını kapsar.

Son adım, cinsiyet tutarlılığı (gender constancy), çocuğun, farklı kıyafetler giyse veya saçının uzunluğu değişse de bireylerin aynı cinsiyette kalacağını anlamasını içeren dönemdir. 5 Yaşından sonraki döneme denk gelmektedir (Boyd ve Bee, 2014).

Bilişsel teorinin temelinde, kategorizasyon süreci bulunmakadır. Bireyler kendilerini maskülen veya feminen kategorisine koyarak, davranışlarını ve deneyimlerini buna göre ayarlarlar. Bazı teoristler özdeşleşmenin gerçekleştiği belirli dönemler olduğunu savunurken, bazıları sosyal bağlamla birlikte oluştuğunu savunmaktadır (Macionis ve Plummer, 2008).

3. Psikodinamik Teoriler

Freud'a göre toplumsal cinsiyet, bireylerin erken yaşlarında, bakıcısıyla arasındaki duygusal çatışmalar sonucunda şekillenmektedir. Örneğin 3-6 yaşlarında, erkek çocuğun annesine olan aşkı ve babasına karşı olan öfkesi, sağlıklı bir şekilde çözümlerse, kendisini babasıyla özdeşirecek, böylelikle erkeksi özelliklere sahip olacaktır. Psikodinamik teorisyenler arasında, üzerinde uzlaşmış bir dönem olmasa

da, temel görüş toplumsal cinsiyetin erken çocukluk yıllarında, bilinç dışında oluştuğudur (Boyd ve Bee, 2007).

4. Bilgi İşleme Teorisi

Bu yaklaşımdaki teorisyenler, şema kavramını kullanırlar. Şemalar, kategoriler gibi düşünmeyi ve hatırlamayı kolaylaştıran mental yapılardır. Bu görüşe göre cinsiyet tiplerinin temel belirleyicileri şemalardır. Cinsiyet şema teorisi, toplumsal cinsiyetin, bireylerde kendi cinsiyetini anladığı, cinsiyet ayrımını yapabildiği zaman oluşmaya başladığını savunur. Tüm bunlar çocuk 2-3 yaşlarına gelene kadar tamamlanmış olur (Bem, 1981; Martin, Ruble ve Szkrybalo, 2002). Cinsel kimliğin şekillenmesinden önce, çocuk cinsiyetlere ait şemaları oluşturur. Çok temel düzeyde olsa bile çocuk bir kez cinsiyet şemasını oluşturduğu zaman, aldığı bilgileri bu şemaya göre yorumlayacaktır. Böylelikle toplumsal cinsiyet davranışlarını benimsemeye başlar (Martin ve Little, 1990; Milli Eğitim Bakanlığı, 2007).

5. Biyolojik Teoriler

Uzun bir süre boyunca gelişim teorisyenleri cinsiyetler arasındaki psikolojik farklılıklara, biyolojik farklılıkların sebep olduğunu düşünmüşlerdir (Boyd ve Bee, 2014). Bugün, hayvanlarla yapılan araştırmalar sonucunda, doğum öncesi testesteron gibi erkeklik hormonlarına maruz kalmanın, davranışları etkilediği görülmüştür (Lippa, 2005). Testesteron hormonuna maruz kalan dişi hayvanların, daha agresif tavırlar sergilediği, erkek embriyonun testesterona maruz kalması engellendiğinde, hayvanın dişilere özgü davranışlar sergilediği gözlenmiştir.

Yaşları 5 ile 16 arasında değişen deforme cinsel organla doğmuş 16 erkek çocukla yapılan bir çalışmada, çocuklardan 14'üne operasyonla kadın bedeni verilmiş ve kız çocuk olarak yetiştirilmiştir. Takip eden gözlemlerde, çoğu çocuğun, kız çocukluklarına özgü yetiştirilmelerine rağmen daha erkeksi davranışlar sergilediği, bazılarının kendilerini birer “erkek” olarak tanımadıkları ve “erkek” gibi yaşadıkları görülmüştür. 3 Kişi ise cinsiyetlerini belirsiz olarak tanımlamış ya da bu konuda konuşmayı reddetmiştir (Reiner ve Gearhardt, 2004). Bu gibi çalışmalar

çevrenin yanında hormonların da cinsiyetlerin gelişiminde kuvvetli bir rol oynadığını göstermektedir.

Bireylerin özellikleri, benimsedikleri cinsiyet rollerine göre değişkenlik gösterir (Bem, Martyna ve Watson, 1976). Her kültürde aynı olmamakla birlikte, çoğu toplumda erkeklere güçlü, kendine güvenen, bağımsız, mantıklı, girişken, cesur, baskın gibi istenirliği yüksek özellikler yüklenirken, kadınlara bağımlı, yetersiz, boyun eğici, hassas, duygusal, cinsel obje, paylaşımcı, pasif gibi zayıflığı çağrıştıran özellikler atfedilmektedir (Deux, 1984; Kuzgun ve Sevim, 2004; Macionis ve Plumer, 2008).

Vatandaş'ın (2010) çalışması, hem kadınların hem erkeklerin, kadınsı ve erkeksi meslekler hakkında benzer düşüncelere sahip olduğunu göstermektedir. Her iki cinsiyet de fiziksel güç gerektiren ve dışarıya ait olan mesleklerin erkeksi, fiziksel güç gerektirmeyen ve ev içinde yürütülen işlerin kadınsı olduğu görüşünü benimsemektedir. Kadın ve erkek katılımcılar için en kadınsı meslekler sırasıyla gündelikçilik/temizlikçilik, sekreterlik ve hemşirelik olarak belirlenmiştir. Yine iki cinsiyet için de el işi yapmak, takı kullanmak, uzun saça sahip olmak ve ağlamak kadınsı aktiviteler olarak tanımlanmıştır. Kadınlar argolu/küfürlü konuşmak, sarhoşluk, yalnız tatile çıkmak, akşam yalnız dışarı çıkmak, alkol kullanmak, sigara içmek, evlilik teklifinde bulunmak, karşı cinse arkadaşlık teklifinde bulunmak gibi davranış ve görünümleri erkeksi bulurken, erkekler kısa saç, silah kullanmak, sarhoş olmak, yalnız tatile çıkmak, akşam yalnız dışarı çıkmak, argolu/küfürlü konuşmak, evlilik teklifinde bulunmak, karşı cinse arkadaşlık teklifinde bulunmak, başörtüsü takmak gibi görünüm ve davranışları erkeksi bulmaktadır.

Kadın katılımcıların kadınsı buldukları ve daha çok kadınlara ait olduğunu düşündükleri kişilik özellikleri sadakat (%90), özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü) önemseme (%89), merhametli, duyarlı, kibar, anlayışlı, şefkati olma iken, erkeklere ait olduğunu düşündükleri nitelikler ise uyumlu (%69), rekabetçi (%65) ve kavgacı (%62), çapkın ve otoriter olma olarak sıralanmıştır. Erkek

katılımcıların ise özel günleri (doğum günü, evlilik yıldönümü) önemseme (%91), merhametli (%81), bakir, duyarlı, cinsel açıdan çekici, sadık, kibar, anlayışlı, şefkatli olma gibi özellikleri kadınlara, uyumlu (%92), sır tutan (%11), kavgacı, evin direği, otoriter, önder, rekabetçi, çapkın olma, kimseye muhtaç olmadan yaşayabilme gibi özellikleri de erkeklere atfettiği görülmüştür (Vatandaş, 2010).

Alanyazında toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesini etkileyen demografik özelliklerle ilgili birçok çalışma mevcuttur. Kadınların geleneksel cinsiyet rollerini, erkeklerden daha az benimsedikleri görülmüştür (Ünal, Tarhan ve Köksal, 2017).

Erkeklerde yaş ilerledikçe toplumsal cinsiyet rolleri algısının arttığı, genç erkeklerin daha eşitlikçi bir yaklaşım sergilediği bulunmuştur. Ayrıca medeni durum ve eğitimin, cinsiyet rollerinin benimsenmesini anlamlı olarak yordadığı, eğitim düzeyinin arttıkça cinsiyetler arası eşitlikçi söylemlerin de arttığı gözlenmektedir (Özmete ve Yanardağ, 2016).

Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmaya göre, cinsiyet rolleri ile evlilik kalitesi ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır (Çetinkaya ve Gençdoğan, 2014). Fakat Yüksel ve Dağ (2015), eşitlikçi cinsiyet rollerinin psikolojik iyi oluşla ilgili olduğunu fakat evlilik uyumu açısından aracı rol üstlenmediğini belirtmiştir.

1.5. DEĞER YARGISI KAVRAMI

Bireyler, davranışlarını benimsedikleri değer yargılarına göre oluştururlar. Bireylerin yaşam ve hayat görüşleri bu değer yargıları çerçevesinde şekillenir. Değer yargıları bireylerin dış dünyaya karşı olan tutumları, çevresindekileri olay ve kişileri değerlendirmeleri sonucu oluşur. Buradan yola çıkılırsa bireylerin değer yargıları, değerlendirme sürecinin birer ürünüdür (Kuçuwardi, 1998).

Değer Teorisi'ne göre değerler bireylerin arzu ettiği ilkelerin bir rehberidir. Birçok araştırmacı ve teorisyenin bahsettiği beş özellik tüm değerlerin ortak özelliği olarak kabul edilmektedir (Schwartz, 1992).

- Değerler, inançlardır. Bu inançlar nesnel ve bireylerin duygularıyla ayrılmaz bir şekilde bağlıdır.
- Değerler, bireyler için birer motivasyon kaynağıdır. Bireylerin amaçlarına ulaşabilmeleri için gayret göstermesi gerektiğini vurgulayan, bireyleri harekete geçiren güçtür.
- Değerler, soyut kavramlardır. Değerlerin soyut doğası onları birer nesne, davranış ya da duruma indirgemekten uzaklaştırır.
- Değerler, insanları, davranışları ve olayları değerlendirmeye yarayan kriter ve standartlar olarak kabul edilir.
- Bireyler kendilerini karakterize eden değer önceliklerinin hiyerarşik sıralamasını oluştururlar. Böylelikle değerler birer norm veya davranış olmaktan çıkar.
- Değerler, bireylerin eylemleri sonucunda ortaya çıkmakta ve böylece değer yargıları oluşmaktadır. Değerler, gerçekleşen eylemle, eylemi gerçekleştirenle ve eylemi değerlendirenle şekil kazanmaktadır (Poyraz, 2004).

1.5.1. Bir Değer Yargısı Olarak Din Ve Dindarlık Kavramları

Alanyazında, değer eş anlamlı olarak yaşama biçimi ve hayat tarzı tanımlarının kullanıldığı görülmektedir (Sağnak, 2005). Değerler, bireylerin hayata bakış açısını, karar almasını, amaçlarını etkileyen, inançlarını ve prensiplerini yansıtan ilkelerdir (Tokmak, 2009).

Din insanlık tarihin başlangıcından beri karşılaşılan bir olgudur. Bu sebeple, birçok araştırmacı ve düşünür din ile ilgili çeşitli çalışmalar yapmıştır. Felsefe, sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi birçok farklı alanlardan gelen düşünür ve araştırmacılar din kavramını tanımlamaya çalışmışlardır. Bu nedenle, farklı perspektiflerden yapılmış birçok din tanımı bulunmaktadır.

Din kutsal olan ile olmaya ayrı tutan, en temel sosyal kurumlardan biridir. Bilimsel kanıtla dayalı olmamakla birlikte inançla ilgilidir ve bireyler inançlarını çeşitli dini ritüellerle ifade eder. Sosyoloji, dinin sosyal etki ve sonuçlarını araştırır da hiçbir bilim alanı, bir dini inancın doğruluğu veya yanlışlığı hakkında iddiada bulunmaz. Din, içinde inancı ve kutsal kavramlara dayalı etkinlikleri içeren sosyal bir kurumdur (Macdonis ve Plummer, 2008).

Hökeliği'ye (2010) göre, din tanımlarını özsel ve işlevsel olarak iki grupta toplamak mümkündür. Dinin özsel tanımlarında bahsedilen ortak özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Din “doğüstü” ve kutsal olduğuna inanılan bir varlığı temel alır. Buradaki doğüstü ifadesi, dünyanın güçleri ve insani arzularından bağımsız, bunları aşan, kendi bağımsız iradesiyle var olmuş bir Yüce Varlık anlamı taşımaktadır.
- Yaratıcı, insanın ve dünyanın ötesinde bir gerçekliktir, yine de dindar birey kendisini yaratıcıya bir şekilde bağı hissettiği, ve bir şekilde yaratıcıyla ilişkisi olduğu için aynı zamanda bireysel bir gerçekliktir. Öznel yapısıyla din “içsel” olarak nitelendirilebilir.
- Psikolojik bakış açısına göre din genelleştirilmiş düşünceleri, gerçekliğin tanımını, inanç ve tasavvurları, insanlığın manevi tanım ve anlamını içeren bütüncül bir kavramdır. Din, bireylerde sadakat ve bağıllık oluşturur, inanç, öğreti, ahlak ve kutsalla ilgili davranışlardan oluşur.

Dinin işlevsel tanımları ise, dinin bireylerin hayatları üzerindeki etkilerini merkeze alır. Tanımların ortak özellikleri aşağıda belirtildiği gibidir (Hökeliği, 2010).

- Din, inanılması gereken doğruları ve yaratıcıyla ilişki kurmanın yollarını açıklar. Hayat, ölüm, acı, kader gibi varoluşsal problemlere birer açıklama sunar, varoluşu ve gerçekliği yorumlayarak hayatı anlamlı kılar.
- Din bireylere nasıl yaşamaları gerektiğini söyler, görevlerini bildirir. Böylece bireylerde sorumluluk duygusu uyandırır.

- Bireylerin kendi karakterleri, duygu ve düşünce dünyalarında bir yeri vardır, arzuları, korku ve ümitlerini etkiler.
- İnanan bireyler arasında ortak bir amaç birliği oluşturarak, dini grup, tarikat ve cemaatlerin oluşumuna olanak sağlar.
- Dini metotlar, yüce değerleri kapsadığı gibi yıkıcı ve geriletici davranışları da kapsayabilir.
- Din bireylerin hayat amaçlarını bulmaları için bir araştırma kaynağıdır. Hem bireysel hem sosyal alanları kapsamaktadır. Bireylerin huzuru, kendini geliştirmesi, hayatın anlamı, kontrol, fiziksel sağlık gibi alanları da içinde barındırır.

Dindarlık ise belli bir dinin öğretisi ve inançlarının, belli bir zaman ve şartlarda, belli bir kişi, grup ya da toplum tarafından yaşanmasını ifade eder. Dindarlık bireylerin, dinin gerektirdiği ilgi ve etkinlikleri ne düzeyde gerçekleştirdiği ile ilgilidir. Birey için günlük hayatta dinin önemini ve dinine bağlanma derecesini gösteren bir kavramdır (Hökelekli, 2010).

Araştırmacılar, dindarlığın bilimsel olarak incelenmesi için çeşitli tanımlar ve boyutlar belirlemek gereği duymuşlardır. Charles Glock, dindarlığın beş farklı boyutunun ayrımını yapmıştır. Deneyimsel (experimental) boyutu, bireyin dinle olan duygusal bağının gücünü ifade eder. Törenselleştirilmiş (ritualistic) boyut, dua etmek ya da kiliseye gitmek gibi dini etkinliklere katılımın sıklığını belirtir. Üçüncü kısım, ideolojik (ideological) boyut, bireyin dini doktrinlere inancının derecesini belirtir. Etkisel (consequential) boyutu, dini inançların, bireyin günlük davranışlarında ne kadar ortaya çıktığı ile ilgilidir. Son olarak, entellektüel dindarlık, bireyin dininin doktrinleri ve tarihiyle ilgili bilgilere ne kadar sahip olduğudur. Bireylerin, bu boyutlardaki dindarlık düzeyleri birbirinden farklılık gösterebilir. Bu durumda bireylerin dindarlık düzeylerini ölçmeyi zorlaştıran bir etmen olarak görülmektedir (Macionis ve Plummer, 2008).

Dindarlığın tanımlanan boyutlarını içerisine alan bir sentez yapmayı hedefleyen Himmelfarb'a (1975) göre, dindarlık; doğaüstü, toplumsal, kültürel ve

kişilerarası olmak üzere dört yönelimde gerçekleşir ve bu dört yönelim içinde dokuz boyut barındır.

Doğaüstü yönelimin devamlılık, inanç ve deneyim olmak üzere üç boyutu vardır. Devamlılık dini ibadet ve aktiviteleri yerine getirmenin sürekliliğini; inanç, bir dine ait temel unsurlara inanmayı; deneyim ise Tanrı'ya güvenmeyi, Tanrı'dan korkmayı ifade etmektedir.

Toplumsal yönelimin toplumsal ilişkiler ve ideoloji olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Toplumsal ilişkiler aile, arkadaş ve kurumları kapsarken; ideoloji boyutu dini mezhepleri ve dinin içindeki çeşitli düşünce gruplarını içermektedir.

Kültürel yönelimin entelektüel-estetik boyutu dini öğrenme davranışı, dini nitelikli müzik ve sanat içeren yayınları takip etmeyi, duygusal boyut ise dine olan bağlılığı ifade eden duyguları kapsamaktadır.

Kişilerarası yönelimin etik ve moral olmak üzere iki boyutu vardır. Etik boyutu toplumsal nitelikli tutum ve davranışları içerirken, moral boyutu inanç tarafı ön planda olan davranış ve tutumları kapsamaktadır.

1.5.2. İnanç Düzeyini Etkileyen Faktörler

Dini inançları benimseme, yaşama ve uygulamanın kişiden kişiye farklılık gösterdiği çeşitli araştırmalarca gözlemlenmiş, dindarlığı etkileyen bazı faktörler belirlenmiştir.

Bireylerde, 15-20 yaşından itibaren, dini tutum, inanç ve aktivitede yaşla birlikte artış tespit edilmiştir (Toplamacıoğlu, 1961). Türkiye'de cinsiyetle ilgili veriler çelişkili olmakla birlikte, genellikle batıdaki tersi sonuçlarla karşılaşmaktadır (Hökelekli, 2010). Ülkemizde erkeklerin dini inanç ve değerleri benimseme, ibadetleri yerine getirme düzeyleri kadınlarınkinden daha yüksek bulunmuştur (Mehmedoğlu, 2004).

Bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri bölgeler, dindarlık düzeylerini etkiliyor görülmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan bireylerin dini inançlara bağlılık ve ibadetleri yerine getirme düzeyleri, kentsel bölgelerde yaşayan bireylerden yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca, kırsal kesimden, kentsel kesime göç etmiş bireylerin, kentte yaşama süreleri uzadıkça ibadetleri yerine getirme oranlarında düşme görülmüştür. Buna karşılık, kentte yaşayan bireylerin bazı ibadetleri yerine getirme açısından, kırsal kesimde yaşayanlara oranla daha ilgili oldukları ve dini grup, tarikat ve cemaatlerle daha yakın ilişkide buldukları tespit edilmiştir (Aydınalp, 2004).

Din ve dindarlığın bireylerin hayatlarına etkisi, psikolojik sağlık açısından da değerlendirilmiştir. Birçok çalışma dini inanç ve dini etkinliklere katılım ile psikolojik sağlık arasında önemli bir bağ olduğunu vurgulamaktadır (AbdAleati, Zaharim ve Mydim, 2016). Yüksek dindarlık düzeyi ile psikolojik sağlık göstergeleri arasında olumlu ilişkiler tespit edilmiştir (Moreira-Almeida, Lotufo ve Koenig, 2006). Dindarlık düzeyi ile mutluluk, yaşamdan memnuniyet, doyum ve olumlu duygulanım arasında pozitif, alkol ve madde kullanımı, intihar düşünceleri ve teşebbüsü, ruhsal çöküntü arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Dindarlığın ruhsal sağlık üzerindeki olumlu etkisi özellikle stres altında bulunanlarda, yaşlılarda ve sağlık problemi olan bireylerde daha açık bir şekilde gözlenebilmektedir.

İnanç düzeyi ile ilgili yapılan çalışmalarda, dindarlığın sorumluluk ve uyumluluk, kendini gerçekleştirme, anlam duygusu, empatik eğilim, mutluluk, depresif eğilim cinsiyet rolü algıları, benlik saygısı, başa çıkma, hayat tatmini gibi değişkenlerle ilişkili olduğu görülmüştür (Ayten, 2005; Ayten ve Sağır, 2014; Hökelekli, 2010; Kaya ve Uysal, 2015; Kıracı, 2013; Koç, 2009; Şentepe ve Güven, 2015; Uysal, 2015; Yorulmaz, 2016). Hayatlarının anlam ve amacı olmadığını düşünen dindar bireylerin, dindar olmayan ya da hayatlarında anlam ve amaçları olan bireylere göre daha sık sosyal anksiyete, paranoya ve obsesyon belirtileri yaşadıkları görülmüştür (Galek, Flannely, Ellison ve Siltan, 2015). Ayrıca, dindar bireyler, olmayanlara göre, iş kalitesine daha fazla önem vermektedir (Kurt, 2009).

Alanyazında dindarlığın, fiziksel sağlıkla ilişkisini araştıran çalışmalar da mevcuttur. Kanser hastalarıyla yapılan bir çalışmanın, dindar hastaların dindar olmayanlara göre daha az düzeyde ağrı hissettikleri tespit ettiği belirtilmiştir. Dindar bireylerin, cerrahi operasyon sonrası iyileşme düzeylerinin daha kısa sürdüğü, duanın bir kısım organik hastalıkların iyileşmesinde olumlu etkisinin bulunduğu belirtilmiştir (Hökelekli, 2010).

43 araştırmayı içeren bir meta-analiz çalışması, araştırmaların %84'ünde din ile ruh sağlığı arasında olumlu bir ilişki tespit edildiğini raporlamıştır (Rew ve Wong, 2006). Benzer şekilde 20 farklı araştırmayı içeren başka bir meta-analiz çalışması, araştırmaların %90'ında, aynı sonuca ulaşmıştır (Wong, Rew ve Slaikou, 2006).

İnanç düzeyi ile cinsiyet ve ilişkilere yönelik kalıp yargılar arasında anlamlı bir ilişki olduğu; bireylerin dindarlık düzeyleri arttıkça, romantik ilişkilerle ilgili kalıp yargılarının da arttığı görülmüştür (Okutan ve Büyükşahin-Sunal, 2010).

Dindarlığın evlilik ve ilişki doyumuna etkisi sıklıkla çalışılan başka bir konu olarak karşılaşılmaktadır. Genel olarak ulaşılan sonuçlar, dindarlığın evlilik doyumuna olumlu etkisini vurgulamaktadır (Sullivan, 2001; Wallin ve Clark, 1964). Dindarlığın evlilik doyumu üzerinde etkisi olduğu, en büyük etkinin ise ailece paylaşılan dini aktiviteler, algılanan kiliseye katılım benzerliği ve algılanan dindarlık benzerliği olduğu görülmüştür (Dudley ve Kosinski, 1990). Benzer şekilde birçok çalışma daha, dini etkinliklere katılım ve dindarlığın artmasıyla, çiftler arası bağlılığı ve evlilik uyumunun da arttığını ve boşanma risklerinin azaldığını raporlamıştır (Allgood, Harris, Skogrand ve Lee, 2009; Brown, Orbuch ve Bauermeister, 2008; Call ve Heaton, 1997; Mahoney, Pargament, Jewell, Swank, Scott, Emery ve Rye, 1999; Wolfinger ve Wilcox, 2008). Benzer olarak kilise ve sinagoga gitme gibi inanca dayalı aktivitelerin, bireylerin manevi hayatlarını beslediği ve evlilik kalitesini arttırdığı görülmüştür (Lichter ve Carmalt, 2008). Ayrıca, kendinden daha dindar biriyle evli olmak da evlilikte pozitif sonuçlar doğurmaktadır. Fakat bu durumdan kadınların erkeklere oranla daha fazla yararlandığı görülmüştür (Perry,

2016). Türkiye’de de dindarlık ile evlilik doyumu arasında olumlu bir ilişkiye rastlanmıştır (Hünler ve Gençöz, 2005).

Dindarlığın evlilik doyumuna etkisinin olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Parsons, Nalbone, Killmer ve Wetchler, 2007). Ayrıca kiminle evlenileceği ya da belli bir kişiyle evlenilip evlenilemeyeceği gibi evlilikle ilgili kararların dine dayanarak alınmasının ilişki doyumuna bir etkisi saptanamamıştır (Perry, 2015).

Bireyleri bir çok yönde etkileyen ve birçok faktör tarafından etkilenen bir alan da genel iyilik halidir. Alanyazında din ve dindarlığın, psikolojik iyi oluş hali açısından sıkça çalışılmış olduğu görülmektedir. Kiliseye giden bireylerin gitmeyenlere göre hayatlarında daha pozitif oldukları ve günlük yaşamlarında pozitif etkinliklerden daha fazla keyif aldıkları gözlenmiştir (Lim, 2016). Dindarlığın psikolojik iyi oluş haline olumlu etkisi, sevgi, barış, minnet gibi öz-aşkın pozitif duygularla açıklanmıştır (Van Cappelen, Toth-Gauthier, Saroglou ve Fredrickson, 2014). Çin’de yapılan bir çalışma ise bireylerin psikolojik iyi oluş halini toplu dini etkinliklerden çok dua etmek gibi bireysel dini etkinliklerin etkilediğini göstermektedir (Chen ve Williams, 2016).

Köksal’ın (1993), Türkiye’de dini hayatı araştırdığı çalışması bireylerin farklı dindarlık boyutlarını belirlemeyi amaçlamıştır. Çeşitli demografik değişkenlerin incelendiği çalışmada politika, sosyal yaşam, batıl inançlar, ibadet, bilim ve felsefe gibi alanlar da ele alınmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, örneklemin %66,3’ü eş seçiminde dindarlığı gerekli bir özellik olarak görmekte iken %22,1’i böyle bir özellik aramamaktadır. Örneklemin %8,7’si ise fikir belirtmemiştir. Din ve aile ilişkisiyle ilgili olarak, örneklemin %83,5’inin dini nikah yaptırdığı ve yaptırmayı düşündüğü, %15’inin ise dini nikaha karşı olduğu görülmüştür. Dini nikaha olumlu yaklaşım erkeklerde kadınlara göre daha fazladır. Katılımcıların %63,4’ünün farklı dinden biriyle evlenmeyi kabul etmedikleri, %20’nin ise normal karşıladığı görülmüştür. Erkekler kadınlara oranla farklı dine mensup biriyle evlenmeyi daha

normal karşılamaktadırlar. Kadınlar ise erkeklere oranla daha fazla doğum kontrolü taraftarıdır. Doğum kontrolüne karşı olanların büyük çoğunluğu dini nedenler öne sürmüşlerdir. Örneklemin %70,9'unun evlilik öncesi kız erkek ilişkisine karşı çıktığı, %21,2'sinin ise normal karşıladığı raporlanmıştır.

1.6. AMAÇ

Evlilik ve aile kurumu toplumun temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Ailenin temel işlevlerinden birinin kültürel değerleri sonraki nesillere aktarmak, böylelikle toplumun sürekliliğini sağlamak olduğu belirtilmiştir (Kır, 2011). Bireysel olarak bakıldığında da, kişilerin psikolojik iyi oluşları, sağlıkları, refah ve huzurları hem yetiştikleri aile hem de kendi kurdukları aileyle yakından ilişkilidir (Valtolina ve Colombo, 2012). Aile kurumunun, bu denli büyük fonksiyonlarının olması, evliliklerin sağlam temelle üzerine kurulmasının önemini arttırmaktadır. Bu da bir romantik ilişkide çiftler arasındaki sağlıklı iletişim ve güçlü güven bağı ile mümkün olabilir (Mohsin, Adnan, Sultan ve Sabira, 2013; Montgomery, 1981). Evliliklerin mutlu bir şekilde devam etmesi ve problemlerin çözümü de bireylerin ilişkilerinden duyduğu memnuniyet düzeyleriyle yakından ilişkilidir (Egeci ve Gençöz, 2011; Güven ve Sevim, 2007). Bu sebeplerle, hem evlilik öncesi romantik ilişkilerde, hem de evlilikte ilişkiden alınan doyum ve bireylerin ilişkileriyle ilgili memnuniyetlerinin çalışılması, etkiledikleri ve etkilendikleri faktörlerin belirlenmesi bireysel ve toplumsal yaşam kalitesinin artırılmasında büyük bir rol oynayacaktır.

Teknolojinin son yıllardaki hızlı gelişimi bilgiye erişimi kolaylaştırdığı gibi pornografik içerikli materyallere de ulaşımı kolaylaştırmış ve yaygınlaştırmıştır. Pornografi kullanımının geçmişe göre sürekli bir artışı görülmektedir (Price, Patterson, Regnerus ve Walley 2016). Eskiden sinema ve basılı yayınlarla sınırlı olan pornografik materyaller, günümüzde internete bağlanabilen her türlü cihaz ile ulaşılabilir olmuştur. Ayrıca çeşitli uygulama ve yöntemlerle yasaklanmış web sitelerine girmek mümkün iken bu tür sitelere ulaşım engellenememektedir. Bu denli

yaygın pornografi kullanımı, bireylerin pornografiye yönelik tutumlarıyla yakından ilgilidir. Birçok araştırma pornografinin olumsuz etkisini raporlarken, olumlu etkileriyle karşılaşılan çalışmalar alanyazında mevcuttur (Brown, Carroll, Yorgason, Busby, Willoughby ve Larson, 2017; Perry, 2017a; Poulsen, Busby ve Galovan, 2013).

Pornografik materyaller cinsel bilgi edinme kaynakları arasındadır. İlk cinsel bilgilerin pornografik materyellerden elde edilmesinin ve bu doğrultuda bireylerin yanlış cinsel bilgileri benimsemesi, çeşitli cinsel mitlerin oluşmasına sebep olmaktadır. Cinsel mitler bireylerde şema denilen kalıplaşmış yargılarına yerleşmesine neden olabilmektedir. Cinsel işlev bozuklarına kadar birçok problemin temelinde bu tür şemaların, yani cinsel bilgisizliğin olduğu düşünülmektedir. Cinsel yanlış inanışlar cinsel sağlığı dolayısıyla bireyin genel sağlık durumunu etkileyebilmektedir (Aksöyek ve Canatar, 2015; Torun, Torun ve Özaydın, 2011). Cinselliğin, romantik ilişkilerin önemli bir parçası olması sebebiyle, pornografi kullanımı ve pornografiye yönelik tutumlar da ilişkiyi etkileyen faktörler arasında sayılabilir (Morokoff ve Gilliland 1993; McCarthy, 1997; Perry, 2017a; Sokolski ve Hendrick, 1999). Bu doğrultuda cinsel mitlere olan inancın da ilişki doyumunu etkilediği düşünülebilir.

Pornografi kullanımının, toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesi ve oluşmasıyla ilgili olduğu düşünülmektedir (Wright ve Bae, 2015). Bireylerin kadına ve erkeğe, yüklediği cinsiyetçi rollerin, bireylerin romantik ilişkilerine etkisi merak konusu olmuştur (Yüksel ve Dağ, 2015). Bu konuda Türkiye’de yapılan araştırmalar sınırlı sayıdadır. Özellikle, pornografiye yönelik tutumla birlikte, toplumsal cinsiyet rollerinin, ilişki doyumuna etkisini çalışan araştırma bulunmamaktadır.

Türkiye nüfusunun %99,2’lik bölümünün Müslüman olması sebebiyle, İslami değer yargılarının bireylerin ilişki doyumları üzerindeki etkisi merak konusu olmuştur. (Diyanet İşleri Başkanlığı, 2014). Dini değerlerin, kişiler arası ilişkileri, cinsel yaşamı ve cinsiyetlere ilişkin düşünceleri etkilediği bilinmektedir. Bu nedenle

dini deęer yargılarına sahip bireylerin, pornografiye yönelik tutumlarının da bu yargılar çerçevesinde oluřturdukları dūřünülebilir (Perry, 2017b; Sūmer, 2015).

Sonuç olarak, pornografinin, kadını cinsel açıdan objeleştirdiği ve toplumsal cinsiyet rollerinin daha da yerleşmesine sebep olduğu dūřünülürken, gençlerin başlıca cinsel bilgi edinme kaynakları arasında yer almaktadır. Ayrıca pornografi izlemek dini değerlerce hoř karşılanmayan bir davranış olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, belirtilen faktörlerin birbirlerine neden sonuç ilişkisiyle bağlı oluğu görölmektedir.

Bu çalışmanın amacı, bireylerin pornografiye karşı tutum, cinsel mitlere olan inanç ve toplumsal cinsiyet rollerini benimsemelerinin, ilişki doyumlarına etkisinin olup olmadığını, ayrıca bireylerin inanç seviyelerine göre nasıl bir değişkenlik gösterdiğini belirlemektir. Alanyazında belirtilen değişkenlerle yapılan çalışmaların sayıca az olması ve bahsedilen tüm değişkenlerin bir arada ele alınarak değerlendirilmemesi sebebiyle, bu çalışma, bireylerin ilişki doyumları ve belirtilen faktörlerle ilgili yapılabilecek çalışmaların başlangıcı sayılabilir. Ayrıca bu çalışma, alanda çalışan birçok çalışmacıya, ilişkileri ve ilişkilerin doğasını anlama konusunda katkı sağlaması açısından önem taşımaktadır. Hem Tūrkiye’de, hem de diğer doęu kōltürlerinde yapılan çalışmalar bağlamında da, özellikle pornografiye yönelik tutumlar olmak üzere, sözü edilen değişkenleri inceleyen çalışmaların yokluğu bu tez çalışmasının önemini arttırmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

2.1. KATILIMCILAR

Bu çalışmaya rastlantısal olarak seçilmiş 373 birey katılmıştır. Mensup olunan din ve medeni durum dışlama kriteri olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sevgili, nişanlı, evli, vb. bir ilişkide olmalarına dikkat edilmiş, herhangi bir romantik ilişki içinde olmayıp formu dolduran katılımcıların verileri analize katılmamıştır. Ayrıca İslami değer yargılarının çalışılması nedeniyle farklı bir dine mensup olan bireyler çalışma dışında kalmıştır. Geçersiz sayılan cevaplar çıkarıldığında, analizler 348 kişi ile yapılmıştır. Araştırmaya katılacak bireylerin gönüllülüğü esas alınmıştır. Ankete başlamadan önce her katılımcı gönüllü onam formunu okumuş ve kabul etmiştir.

2.2. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

2.2.1. Sosyo-Demografik Form

Bu form katılımcıların yaş, cinsiyet, eğitim durumu, sahip oldukları romantik ilişki türleri gibi betimleyici bilgilerin yanı sıra, pornografik materyal kullanma sıklıkları ve ilk cinsel bilgileri edinme kaynakları gibi bilgilerin edinilmesini amaçlamaktadır.

2.2.2. Dindarlık Ölçeği

5'li likert tipiyle cevaplandırılan (1- Kesinlikle katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum) Dindarlık Ölçeği 25 maddeden oluşmaktadır. 21. ve 22. maddeler hariç, tüm maddeler olumludur. Olumlu maddelerde Kesinlikle katılmıyorum için 1, Katılmıyorum için 2, Kararsızım için 3, Katılıyorum için 4, Kesinlikle katılmıyorum için 5 puan olarak hesaplanmıştır. Olumsuz maddelerde ters puanlama kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan ise 125'tir. Ölçeğin ibadet (4, 9, 13, 24. sorular), inanç (1, 5, 8, 15. sorular), bilgi (3, 6, 11, 12, 23, 25. sorular),

duygu (7, 19, 22. sorular), inancın kişi açısından önemi (2, 16, 17, 21. sorular) ve etki (10, 14, 18, 20. sorular) olmak üzere 6 alt boyutu bulunmaktadır (Aydemir, 2008).

Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Aydemir (2008) tarafından yapılan ölçeğin güvenirliği test yarı test yöntemi ile kontrol edilmiş, güvenirlik katsayısı 0,84, Cronbach alpha güvenirlik katsayısı ise 0,86 olarak bulunmuştur.

2.2.3. İlişki Doyumu Ölçeği

Hendrick (1988) tarafından geliştirilen İlişki Doyumu Ölçeği (Relation Assesment Scale), katılımcıların ilişki memnuniyet düzeylerini ölçmek için kullanılmıştır. Ölçek 7 maddeden oluşmakta, 7'li likert tipiyle cevaplandırılmaktadır. 4. ve 7. maddeler ters puanlandırılmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireyin ilişkiden aldığı doyumun yüksek, düşük puanlar ise doyumun düşük olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması Curun (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Orijinaline uygun olarak, ölçeğin Türkçe formunun tek faktörlü bir yapısı vardır. Yapılan analizler sonucunda iç tutarlık katsayısı 0,86 olarak bulunmuştur.

2.2.4. Cinsel Mit Değerlendirme Formu

Yaygın olarak kullanılan 30 cinsel mitem oluşan form Zilbergeld (1999) tarafından geliştirilmiştir. Her bir önerme için, katılımcılardan Katılıyorum, Katılmıyorum veya Fikrim yok yanıtlarından birini işaretlemeleri istenmiştir.

2.2.5. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği

Zeyneloğlu ve Tezioğlu (2011) tarafından geliştirilen ölçek, 5'li likert tipli (1- Kesinlikle katılmıyorum, 5- Kesinlikle katılıyorum) 38 maddeden oluşmaktadır. Eşitlikçi Cinsiyet Rolü, Kadın Cinsiyet rolü, Evlilikte Cinsiyet Rolü, Erkek Cinsiyet Rolü ve Geleneksel Cinsiyet Rolü olmak üzere 5 alt boyutu bulunmaktadır (Zeyneloğlu, ve Terzioğlu, 2011).

Ölçeğin maddelerin faktör yükleri 0,35 ile 0,79 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısı ölçeğin bütünü için 0,92 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınan düşük puanlar bireyin toplumsal cinsiyet rollerine dair “geleneksel” tutuma sahip olduğunu, yüksek puanlar ise “eşitlikçi” tutuma sahip olduğunu göstermektedir (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011).

2.2.6. Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği

66 maddeden oluşan ölçek, Meagen Wood tarafından 2010 yılında geliştirilmiş ve ilk defa Çoker (2015) tarafından yüksek lisans tezi kapsamında Türkçe'ye çevrilmiştir. Ölçek bireylerin pornografiye yönelik tutumlarını belirlemeyi hedeflemektedir.

Ölçek, 1- Kesinlikle katılmıyorum ile 7-Kesinlikle katılıyorum arasında değişen 7'li likert tipli maddelerden oluşmaktadır. Çoker (2015)'in yaptığı faktör analizi sonucunda varyansın %25,43'ünü açıklayan ilk faktör yapısında bulunan 15 madde pornografiye yönelik tutumlar ölçeğinde kullanılmıştır. Maddelerin faktör yükleri 0,41 ile 0,80 arasında değişmektedir. Ölçeğin iç güvenilirlik katsayısı ise 0,89 olarak bulunmuştur.

1, 4, 5, 6, 10, 11, 14 ve 15. maddelerde ters puanlama yapılmıştır. Ölçekten alınan yüksek puanlar bireyin pornografiye yönelik olumlu tutumunu, düşük puanlar ise olumsuz tutumunu göstermektedir (Çoker, 2015).

2.3. UYGULAMA

Çalışmaya katılan tüm bireylere Gönüllü Onam Formu sunulmuş, onaylayan bireyler çalışmaya devam etmiştir. Tüm katılımcılar soruları anonim olarak yanıtlamışlardır. Katılımcıların soruları anonim olarak cevaplayacakları onam formunda belirtilmiştir. Veriler 2018 Şubat-Nisan ayları arasında sadece internet üzerinden toplanmıştır. Soruları yanıtlamak ortalama 20 dakika sürmüştür.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde, önce verilerin tanımlayıcı değerleri verilmiştir. Ölçeklerin güvenirlik katsayıları ve ölçek toplam puanlarının İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanı arasındaki korelasyonu verilmiştir. Daha sonra sosyo-demografik değişkenlerin İlişki Doyumu toplam puan ortalamaları arasında tek yönlü varyans analizi ve bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Her ölçeğin puan ortalamaları 3 seviyeye ayrılmış, İlişki Doyumu toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Her analiz kadın ve erkek katılımcılar için ayrıca tekrarlanmıştır.

2.5. BULGULAR

Örneklemin sosyo-demografik değişkenler açısından dağılımının incelenmesi için yapılan tanımlayıcı istatistik analizlerinin bulguları aşağıda sunulduğu gibidir.

Tablo 1. Örneklemin Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	204	58,6
	Erkek	144	41,4
Toplam		348	100,0
Yaş	24 yaş ve altı	107	30,7
	25-29	130	37,4
	30-39	79	22,7
	40 yaş ve üzeri	32	9,2
Toplam		348	100
Eğitim durumu	Orta öğretim ve altı	22	6,3
	Üniversite	209	60,1
	Yüksek lisans/ Doktora	117	33,6
Toplam		348	100,0

Katılımcıların %58,6'sını kadın bireyler oluştururken, %41,4'ünü erkek bireyler oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğunu (%68,1) 18-29 yaş arası bireyler oluşturmaktadır. %60,1'in eğitim durumu üniversite, 33,6'sının ise yüksek lisans ve doktora olduğu görülmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun eğitilmiş kesimde yoğunlaştığı gözlemlenmektedir (Tablo 1).

Tablo 2. Örneklemin Yaş Değişkeni Açısından Dağılımı

Değişkenler	n	En küçük değeri	En büyük değeri	Ortalama	Standart sapma
Yaş	348	18	63	28,93	7,824

Katılımcıların yaşları 18 ile 63 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması 28,93 olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3. Örneklemin Çeşitli Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Çalışma durumu	Çalışıyor	180	51,7
	Öğrenci	112	32,2
	Ev kadını	14	4,0
	Emekli	5	1,4
	Çalışmıyor, iş arıyor	28	8,0
	Çalışmıyor, iş aramıyor	9	2,6
Toplam		348	100,0
Gelir düzeyi	Çok düşük	8	2,3
	Düşük	51	14,7
	Orta	238	68,4
	Yüksek	49	14,1
	Çok yüksek	2	0,6
Toplam		348	100,0
Yaşam yeri	Köy	15	4,3
	Kasaba	23	6,6
	Şehir	310	89,1
Toplam		348	100,0
Büyüdüğü aile tipi	Çekirdek Aile	252	72,4
	Geniş Aile	75	21,6
	Dağılmış Aile	21	6,0
Toplam		348	100

Katılımcıların %51,7'si çalışmakta olduğunu ve %68,4'ü gelir düzeylerinin orta seviyede olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasını öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemin %89,1'i yaşamının büyük çoğunluğunu şehirde geçirmiştir. Katılımcıların yetiştiği aile tipi %72,4 çekirdek aile iken, dağılmış ailede büyüyen katılımcıların oranı %6'dır (Tablo 3).

Tablo 4. Örneklemin Romantik İlişkilerle İlgili Değişkenler Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Romantik ilişki türü	Sevgili	208	59,8
	Sözlü/Nişanlı	34	9,8
	Evli	106	30,5
Toplam		348	100,0
Yaşanılan ilişki sayısı	1 ilişki	73	21,0
	2 ilişki	68	19,5
	3 ilişki	74	21,3
	4 ilişki	38	10,9
	5 ilişki	35	10,1
	6 ve üzeri ilişki	60	17,2
Toplam		348	100,0
Romantik ilişki süresi	Kısa	40	11,5
	Orta	143	41,1
	Uzun	165	47,4
Toplam		348	100,0
Düzenli cinsel hayat	Var	216	62,1
	Yok	132	37,9
Toplam		348	100,0
Partnerle cinsel yaşam hakkında konuşabilme	Var	289	83,0
	Yok	59	17,0
Toplam		348	100,0
Evlilik öncesi/ dışı cinsel tecrübe	Var	301	86,5
	Yok	47	13,5
Toplam		348	100,0

Katılımcıların sahip oldukları romantik ilişki türlerine bakıldığında, %59,8'inin sevgilisi olduğu, %30,5'inin ise evli olduğu görülmüştür. Büyük çoğunluğun (%88,5) ilişkileri genel olarak orta veya uzun sürmektedir. Katılımcıların %62,1'i düzenli cinsel hayatları olduğunu belirtmiştir. %83'lük kısım, partnerleriyle cinsel hayatları hakkında isteyip istemediklerini rahatça konuşabildiğini belirtmiştir. Katılımcıların %86,5'inin evlilik öncesinde veya evlilik dışı cinsel deneyimi olmuştur (Tablo 4).

Tablo 5. Örneklemin Toplam Romantik İlişki Sayısı Değişkeni Açısından Dağılımı

Değişkenler	n	En küçük değeri	En büyük değeri	Ortalama	Standart sapma
Toplam romantik ilişki sayısı	348	1	50	4,17	5,134

Katılımcıların toplamda sahip oldukları romantik ilişki sayısı 1 ile 50 arasında değişmekte olup, ilişki sayısı ortalaması 4,17 olarak bulunmuştur (Tablo 5).

Tablo 6. Örneklemin Cinsel Bilgi Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Cinsel hayat değerlendirilmesi	Çok kötü	12	3,4
	Kötü	36	10,3
	Orta	108	31,0
	İyi	135	38,8
	Çok iyi	57	16,4
Toplam		348	100,0
İlk cinsel bilgiyi edinme kaynakları	Anne	14	4,0
	Baba	6	1,7
	Kitap/Dergi	52	14,9
	İnternet	71	20,4
	Arkadaş(lar)	133	38,2
	Okul	18	5,2
	Pornografik film	24	6,9
	Bilgi edinmedim	24	6,9
	Diğer	6	1,7
Toplam		348	100,0
Cinsel bilgileri yeterli bulma	Yeterli bulan	258	74,1
	Yeterli bulmayan	90	25,9
Toplam		348	100,0

Katılımcıların %38,8'i cinsel hayatlarını "iyi" olarak değerlendirirken, %3,4'ü cinsel hayatlarını "çok kötü" olarak değerlendirmiştir. İlk cinsel bilgileri edinme kaynaklarına bakıldığında, ilk sırada %38,2'lik oranda "arkadaş(lar)" gelmektedir. Katılımcıların %20,4'ü ilk cinsel bilgilerini "internetten" edinmiştir. En son sırada %1,7 ile "baba" olurken, %6,9'u "bilgi edinmediğini" belirtmiştir. Katılımcıların %74,1'i cinsel bilgilerini yeterli bulmaktadır (Tablo 6).

Tablo 7. Örneklemin Aile ve Cinsel Bilgi ile İlgili Değişkenlerine Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Ailenin cinsel konulara yaklaşımı	Rahatlıkla konuşulurdu	49	14,1
	Konuşulmazdı	275	79,1
	Konuşmak yasaktı	24	6,9
Toplam		348	100
Cinsellikle ilgili kulaktan dolma söylemlere inanma	Söylemelere inanan	102	29,3
	Söylemelere inanmayan	246	70,7
Toplam		348	100,0
Duygusal veya fiziksel şiddete maruz kalma veya tanık olma	Maruz kalan/tanık olan	150	43,1
	Maruz kalmayan/tanık olmayan	198	56,9
Toplam		348	100,0

Katılımcıların %79,1'inin ailelerinde cinsellikle ilgili konuların konuşulmadığı, %6,9'unun ailelerinde ise bu tür konuları konuşmanın yasak olduğu görülmüştür. Katılımcıların %61,5'i cinsellikle ilgili kulaktan dolma bilgiler yüzünden korku yaşamadığını, %70,7'si bu tür söylemlere inanmadığını belirtmiştir. %74,7'lik kısım yakın arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde cinsellikle ilgili konuların konuşulduğunu belirtmiştir. Katılımcıların %43,1'i aile içinde fiziksel veya duygusal şiddete maruz kaldığını veya tanık olduğunu belirtmiştir (Tablo 7).

Tablo 8. Örneklemin Pornografik Materyal Kullanma Değişkenine Göre Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Pornografik materyal kullanma sıklığı	Hiç	108	31,0
	Seyrek olarak	198	56,9
	Haftada 3-4 kez	35	10,1
	Her gün	7	2,0
Toplam		348	100,0

Katılımcıların pornografik materyalleri kullanma sıklığına bakıldığında, %56,9'u bu tür materyalleri seyrek olarak kullandığını, %31'i ise hiç kullanmadığını belirtmiştir. Her gün kullanan katılımcıların oranı ise %2 olarak görülmüştür (Tablo 8).

Ölçeklerin toplam puanlarının betimleyici istatistik değerlerinin incelenmesi için yapılan betimleyici istatistik analizi bulguları aşağıda sunulduğu gibidir.

Tablo 9. Ölçeklerin Toplam Puanlarının Betimleyici İstatistik Değerleri

Değişkenler	n	En küçük değeri	En büyük değeri	Ortalama	Standart sapma
Dindarlık Ölçeği Toplam Puanı	338	25	124	79,10	28,43
Dindarlık Ölçeği İbadet Alt Boyutu Toplam Puanı	333	4	20	10,89	5,10
Dindarlık Ölçeği İnanç Alt Boyutu Toplam Puanı	336	4	20	14,41	6,00
Dindarlık Ölçeği Duygu Alt Boyutu Toplam Puanı	335	3	15	9,14	3,47
Dindarlık Ölçeği Bilgi Alt Boyutu Toplam Puanı	333	6	30	22,01	6,92
Dindarlık Ölçeği Etki Alt Boyutu Toplam Puanı	332	4	20	12,50	5,10
Dindarlık Ölçeği Önem Alt Boyutu Toplam Puanı	332	4	20	10,32	4,70
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Toplam Puanı	332	47	190	159,95	52,24
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Eşitlikçi Alt Boyut Toplam Puanı	330	8	40	36,10	6,65
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Kadın Alt Boyut Toplam Puanı	324	8	40	31,90	7,03
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Erkek Alt Boyut Toplam Puanı	330	9	30	25,38	4,59
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Evlilik Alt Boyut Toplam Puanı	330	8	40	36,10	4,76
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği Geleneksel Alt Boyut Toplam Puanı	328	11	40	31,66	7,10
Cinsel Mitler Envanteri Toplam Puanı	339	10	60	35,17	7,03
İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanı	340	8	35	27,00	5,78
Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği Toplam Puanı	324	5	105	68,78	20,13

Dindarlık Ölçeğın toplam puan ortalaması 79,10, Toplumsal Cinsiyet Rollerı Tutum Ölçeğı toplam Puan Ortalaması 159,95, Cinsel Mitler Envanteri toplam puan ortalaması 35,17, İlişki Doyumu Ölçeğı toplam puan ortalaması 27 ve Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeğı toplam puan ortalaması 68,78 olarak bulunmuştur (Tablo 9).

Katılımcıların ölçek toplam puan gruplarının İlişki Doyumu Ölçeğı Toplam Puanları karşılaştırılması amacıyla, örneklemin ölçek toplam puanları, ortalamadan bir standart sapma üzerinde kalanlar yüksek, bir standart sapma altında kalanlar düşük ve ikisinin arasında kalanlar orta olacak şekilde gruplandırılmıştır. Örneklemin ölçek toplam puanlarına göre oluşturulan gruplar açısından dağılımları aşağıda verildiğı gibidir.

Tablo 10. Örneklemin Ölçek Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Cinsel mitleri benimseme düzeyleri	Düşük grup	45	12,9
	Orta grup	257	73,9
	Yüksek grup	37	10,6
Toplam		339	97,4
Dindarlık düzeyleri	Düşük grup	77	22,1
	Orta grup	197	56,6
	Yüksek grup	64	18,4
Toplam		338	97,1
Pornografiye yönelik tutumlar	Düşük grup	58	16,7
	Orta grup	209	60,1
	Yüksek grup	57	16,4
Toplam		324	93,1

Katılımcıların %10,6'sının cinsel mitleri benimseme düzeyi diğerlerine göre daha düşüktür. %73,9'u cinsel mitleri orta seviyede benimsemiştir. Katılımcıların %18,4'ünün dindarlık puanları diğerlerine göre daha yüksektir. %56,6'lık kesimin dindarlık puanları orta düzeydedir. %16,4'lük kesimin pornografiye karşı diğerlerine

göre daha olumlu bir tutuma sahiptir. Katılımcıların %16,7'si ise pornografiye yönelik daha olumsuz bir tutum içerisindedir (Tablo 10).

Tablo 11. Örneklem Dindarlık Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Dindarlık - İnanç alt boyut düzeyleri	Düşük grup	74	21,3
	Orta grup	262	75,3
	Yüksek grup	0	0
Toplam		336	96,6
Dindarlık - İbadet alt boyut düzeyleri	Düşük grup	68	19,5
	Orta grup	193	55,5
	Yüksek grup	72	20,7
Toplam		348	95,7
Dindarlık- Duygu alt boyut düzeyleri	Düşük grup	62	17,8
	Orta grup	213	61,2
	Yüksek grup	60	17,2
Toplam		335	96,3
Dindarlık- Etki alt boyut düzeyleri	Düşük grup	67	19,3
	Orta grup	203	58,3
	Yüksek grup	62	17,8
Toplam		332	95,4
Dindarlık- Kişi açısından önem alt boyut düzeyleri	Düşük grup	78	22,4
	Orta grup	194	55,7
	Yüksek grup	60	17,2
Toplam		332	95,4
Dindarlık-Bilgi alt boyut düzeyleri	Düşük grup	68	19,5
	Orta grup	194	55,7
	Yüksek grup	71	20,4
Toplam		333	95,7

Katılımcıların Dindarlık Ölçeği Alt Boyutları incelendiğinde, İnanç Alt Boyutu'da katılımcıların %75,3'ünün ortalamada kaldığı görülmüştür. Benzer olarak

diğer alt boyutlarda da katılımcıların çoğunluğunun puanların orta düzeylerde yoğunlaşmıştır (Tablo 11).

Tablo 12. Örneklemin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Alt Boyutları Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Düzey Grupları Açısından Dağılımı

Değişkenler		Kişi sayısı	Yüzde
Toplumsal cinsiyet rolleri tutum puan grupları	Düşük grup	53	15,2
	Orta grup	230	66,1
	Yüksek grup	49	14,1
Toplam		332	95,4
Kadın t.c.r. tutum puan grupları	Düşük grup	57	16,4
	Orta grup	194	55,7
	Yüksek grup	73	21,0
Toplam		348	93,1
Erkek t.c.r. tutum puan grupları	Düşük grup	47	13,5
	Orta grup	208	59,8
	Yüksek grup	75	21,6
Toplam		330	94,8
Geleneksel t.c.r. tutum puan grupları	Düşük grup	61	17,5
	Orta grup	202	58,0
	Yüksek grup	65	18,7
Toplam		324	94,3
Eşitlikçi t.c.r. tutum puan grupları	Düşük grup	33	9,5
	Orta grup	297	85,3
	Yüksek grup	0	0
Toplam		330	94,8
Evlilikte t.c.r. tutum puan grupları	Düşük grup	46	13,2
	Orta grup	284	81,6
	Yüksek grup	0	0
Toplam		330	94,8

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve alt boyutları puanlarına bakıldığında, katılımcıların %66'sının ortalamada yoğunlaştığı görülmüştür. Eşitlikçi

Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Evlilikte Toplumsal Cinsiyet Rollerini alt boyutlarına bakıldığında, çoğunluğun ortalama puanlara sahip olduğu, yüksek puan alanların olmadığı görülmüştür (Tablo 12).

Tablo 13. Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Değişken	k	Cronbach Alfa
Dindarlık Ölçeği	25	0,970
İbadet alt boyutu	4	0,880
İnanç alt boyutu	4	0,959
Duygu alt boyutu	3	0,671
Bilgi alt boyutu	6	0,897
İnancın kişi açısından önemi alt boyutu	4	0,780
Etki alt boyutu	4	0,878
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği	38	0,945
Kadın cinsiyet rolü alt boyutu	8	0,856
Erkek cinsiyet rolü alt boyutu	6	0,780
Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu	8	0,922
Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu	8	0,863
Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu	8	0,816
Cinsel Mitler Envanteri	30	0,855
İlişki Doyumu Ölçeği	7	0,883
Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği	15	0,894

Dindarlık ölçeği güvenirlilik katsayısı $\alpha= 0,970$, Dindarlık Ölçeği'nin İbadet Alt boyutu'nun güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,88$, İnanç alt boyutunun $\alpha=0,959$, Duygu alt boyutunun $\alpha=0,671$, Bilgi alt boyutunun $\alpha=0,897$, İnancın Kişi Açısından Önemi alt boyutunun $\alpha=0,780$ ve Etki alt boyutunun $\alpha=0,878$ olarak bulunmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeğinin güvenirlilik katsayısı $\alpha=0,945$, Erkek Cinsiyet Rollerini alt boyutu $\alpha=0,780$, Kadın Cinsiyet Alt boyutu $\alpha=0,856$, Geleneksel Cinsiyet Rolü Alt boyutu $\alpha=0,863$, Eşitlikçi Cinsiyet Alt boyutu $\alpha=0,922$ ve Evlilikte Cinsiyet Rolü Alt boyutu $\alpha=0,816$ olarak bulunmuştur.

Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği güvenirlik katsayısı $\alpha=0,894$ olarak bulunmuştur. İlişki doyumu Ölçeği güvenirlik katsayısı $\alpha=0,883$, Cinsel Mitler Envanteri güvenirlik katsayısı $\alpha=0,855$ olarak bulunmuştur (Tablo 13).

İlişki doyumunun diğer değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi için İlişki Ölçeği Toplam puanı ile diğer ölçeklerin toplam puanları arasında korelasyon analizi yapılmıştır. Bulgular aşağıda verildiği gibidir.

Tablo 14. İlişki Doyumu Ölçeği ile Diğer Ölçekler Arası Korelasyon Katsayıları

	İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı
Dindarlık Ölçeği	0,064
İbadet alt boyutu	0,117*
İnanç alt boyutu	0,049
Duygu alt boyutu	-0,016
Bilgi alt boyutu	0,084
İnancın kişi açısından önemi alt boyutu	-0,033
Etki alt boyutu	0,060
Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği	0,141*
Kadın cinsiyet rolü alt boyutu	0,031
Erkek cinsiyet rolü alt boyutu	0,157**
Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu	0,178**
Geleneksel cinsiyet rolü alt boyutu	0,096
Evlilikte cinsiyet rolü alt boyutu	0,171**
Cinsel Mitler Envanteri	0,000
Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği	0,000

* $p<0,05$; ** $p<0,01$

İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı ile Dindarlık Ölçeği ibadet alt Boyutu toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki vardır; $r=0,117$; $p<0,01$. İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki vardır; $r=0,141$; $p<0,05$. İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği erkek toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki vardır;

$r=0,157$; $p<0,01$. İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği eşitlikçi toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki vardır; $r=0,178$; $p<0,01$. İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları Ölçeği evlilikte toplumsal cinsiyet rolleri alt boyutu toplam puanı arasında pozitif yönde bir ilişki vardır; $r=0,171$; $p<0,01$ (Tablo 14).

Sosyo-demografik değişken gruplarının İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puan Ortalamalarının karşılaştırılması için tek yönlü varyans ve t-test analizleri yapılmıştır. Bulgular aşağıda sunulduğu gibidir.

Tablo 15. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Yaş Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Yaş Grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
24 yaş ve altı	104	27,5096	5,41841
25-29	130	27,0154	5,69507
30-39	75	27,2800	5,71286
40 yaş ve üzeri	31	24,6452	7,14865
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	204,797	3	68,266	2,056	0,106
Gruplar içi	11156,176	336	33,203		
Toplam	11360,974	339			

Dört farklı yaş grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur; $F(3,336)=2,056$; $p>0,05$ (Tablo 15).

Tablo 16. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsiyet Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Kadın	202	27,2871	5,83920	1,073	338	0,284
Erkek	138	26,6014	5,71148			

Kadın katılımcılar ile erkek katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $t(338)=1,073$; $p>0,05$ (Tablo 16).

Tablo 17. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Eğitim Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Eğitim Düzeyi Grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Orta öğretim ve altı	22	25,9545	5,91589
Üniversite	204	27,2451	5,73201
Yüksek lisans/ doktora	114	26,7895	5,88605
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	41,326	2	20,663	0,615	0,541
Gruplar içi	11319,647	337	33,589		
Toplam	11360,973	339			

Üç farklı çalışma grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(5,334)=2,136$; $p>0,05$ (Tablo 17).

Tablo 18. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Çalışma Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Çalışma Grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Çalışan	175	27,0743	5,83491
Öğrenci	109	26,7615	5,57591
Ev kadını	14	28,4286	6,23531
Emekli	5	20,6000	8,76356
Çalışmayan, iş arayan	28	28,6429	5,33482
Çalışmayan, iş aramayan	9	25,0000	4,27200
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	352,084	5	70,417	2,136	0,061
Gruplar içi	11008,89	334	32,961		
Toplam	11360,974	339			

Altı farklı çalışma grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(5,334)=2,136$; $p>0,05$ (Tablo 18).

Tablo 19. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Gelir Düzeyi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Gelir Düzeyi Grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Çok düşük	8	27,125	5,59177
Düşük	50	25,74	6,22965
Orta	232	26,9914	5,59916
Yüksek	48	28,0833	6,10139
Çok yüksek	2	34,5000	0,70711
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	248,329	4	62,082	1,872	0,115
Gruplar içi	11112,644	335	33,172		
Toplam	11360,974	339			

Beş farklı eğitim grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(4,335)=1,872$; $p>0,05$ (Tablo 19).

Tablo 20. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Yaşantının Çoğunluğunun Geçtiği Yer Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Yaşantının çoğunluğunun geçtiği yer grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Köy	12	28,8333	6,58971
Kasaba	21	25,3810	6,6594
Şehir	307	27,0489	5,68804
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	96,087	2	48,044	1,437	0,239
Gruplar içi	11264,886	337	33,427		
Toplam	11360,974	339			

Üç farklı yerleşim grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,337)=1,437$; $p>0,05$ (Tablo 20).

Tablo 21. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Aile Tipi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Aile grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Çekirdek aile	248	27,1129	5,67502
Geniş aile	71	27,1129	6,08028
Dağılmış aile	21	26,9524	6,35198
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	11,295	2	5,648	0,168	0,846
Gruplar içi	11349,678	337	33,679		
Toplam	11360,974	339			

Üç farklı yetişilen aile grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,337)=0,168$; $p>0,05$ (Tablo 21).

Tablo 22. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Romantik İlişki Türü Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

İlişki türü grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Sevgili	203	26,4828	5,57695
Sözlü/nişanlı	33	29,8787	4,06784
Evli	104	27,1250	6,40038
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	329,394	2	164,697	5,031	0,007
Gruplar içi	11031,58	337	32,735		
Toplam	11360,974	339			

Üç farklı ilişki türü grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(2,337)=5,031$; $p<0,05$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucunda, sevgili olan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamalarının sözlü veya nişanlı olan katılımcıların puan ortalamalarından anlamlı şekilde düşük, sözlü veya nişanlı olan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamalarının ise evli katılımcıların puan ortalamalarından anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 22).

Tablo 23. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Romantik İlişki Sayısı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

İlişki sayısı grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
1 ilişki	70	27,5286	5,52129
2	68	26,6029	6,14292
3	71	27,5493	5,73906
4	37	26,8919	6,47123
5	35	27,2857	5,22759
6 ve üzeri	59	26,1186	5,70265
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	100,794	5	20,159	0,598	0,702
Gruplar içi	11260,18	334	33,713		
Toplam	11360,974	339			

Altı farklı ilişki sayısı grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(5,334)=0,598$; $p>0,05$ (Tablo 23).

Tablo 24. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Partnerle Cinsellik Hakkında Rahatça Konuşma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Rahatça konuşan	284	27,6338	5,31878	3,852	68,132	0,000
Rahatça konuşamayan	56	23,8393	6,98252			

Partnerleriyle cinsellik hakkında rahatça konuşabilen katılımcılar ile konuşamayan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $t(68,132)=3,852$; $p<0,001$. Partnerleriyle cinsel yaşamları hakkında rahatça konuşabilen bireylerin ilişki doyumu puan

ortalaması, rahatça konuşmayan bireylerin puan ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir (Tablo 24).

Tablo 25. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Evlilik Öncesi/Dışı Cinsel Deneyime Sahip Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Olan	295	26,9898	5,67396	-0,155	338	0,877
Olmayan	45	27,1333	6,56298			

Evlilik öncesi veya dışı cinsel deneyime sahip olan bireyler ile olmayan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $t(338) = -0,155$; $p > 0,05$ (Tablo 25).

Tablo 26. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Düzenli Cinsel Hayata Sahip Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Olan	212	27,9906	5,43553	4,118	338	0,000
Olmayan	128	25,3828	6,00803			

Düzenli bir cinsel hayata sahip olan katılımcılar ile sahip olmayan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $t(338) = 4,118$; $p < 0,001$. Düzenli bir cinsel hayata sahip olan bireylerin ilişki doyumu puan ortalaması, düzenli bir cinsel hayata sahip olmayan bireylerin puan ortalamasından yüksektir (Tablo 26).

Tablo 27. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Hayat Değerlendirmesi Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Cinsel hayat değerlendirme grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Çok kötü	10	24,3000	9,79853
Kötü	35	21,8571	5,95642
Orta	107	25,7850	5,57289
İyi	132	28,0758	4,47831
Çok iyi	56	30,5357	4,97618
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	2009,361	4	502,34	17,995	0,000
Gruplar içi	9351,613	335	27,915		
Toplam	11360,974	339			

Beş farklı cinsel hayat değerlendirme grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(4,335) = 17,995$; $p < 0,001$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucunda, “çok kötü” grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması, “çok iyi” grubununkinden, “kötü” grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması “orta”, “iyi” ve “çok iyi” gruplarınınkinden, “orta” grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması “iyi” ve “çok iyi” gruplarınınkinden ve “iyi” grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması “çok iyi” grubununkinden anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür (Tablo 27).

Tablo 28. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının İlk Cinsel Bilgileri Edinme Kaynakları Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Kaynak grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Anne	14	26,7143	5,59177
Baba	5	21,8000	6,22965
Kitap/dergi	52	27,0385	5,59916
İnternet	71	27,3803	6,10139
Arkadaş(lar)	128	26,7344	0,70711
Okul	18	30,0000	5,78906
Pornografik film	24	27,1250	4,74857
Bilgi edinmedim	22	26,9545	6,93148
Diğer	6	24,0000	8,22192
Toplam	340	27,0088	5,78905

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	372,113	8	46,514	1,401	0,195
Gruplar içi	10988,861	331	33,199		
Toplam	11360,974	339			

Dokuz farklı ilk cinsel bilgiyi edinme kaynağı grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(8,331)=1,401$; $p>0,05$ (Tablo 28).

Tablo 29. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Bilgileri Yeterli Bulma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Yeterli bulan	252	27,3849	5,53787	2,037	338	0,042
Yeterli bulmayan	88	25,9318	6,36585			

Cinsel bilgilerini yeterli bulan bireyler ile bulmayan bireylerin İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $t(338)=2,037$; $p<0,05$. Cinsel bilgilerinin yeterli bulan bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları, bilgilerinin yeterli bulmayan bireylerin puan ortalamalarından yüksektir

(Tablo 29).

Tablo 30. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Ailenin Cinsel Konulara Yaklaşımı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Ailenin cinsel konulara yaklaşımı grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Rahatlıkla konuşulan	49	24,9184	6,00290
Konuşulmayan	268	27,5634	5,54313
Konuşulması yasak olan	23	25,0000	6,86890
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	389,378	2	194,689	5,98	0,003
Gruplar içi	10971,595	337	32,557		
Toplam	11360,974	339			

Üç farklı ailenin cinsel konulara yaklaşımı grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(2,337)=5,98$; $p<0,01$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, ailelerinde cinsellikle ilgili konuların rahatlıkla konuşulan bireylerin İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları, ailelerinde cinsellikle ilgili konuların konuşulmadığı bireylerin İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamalarından anlamlı şekilde düşüktür. Fakat, “ailelerinde cinsellikle ilgili konuların konuşulmasının yasak olduğu” grup ile diğer grupların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Tablo 30).

Tablo 31. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsellikle İlgili Söylemlere İnanma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Söylemlere inanan	98	25,7857	6,17653	-2,498	338	0,013
Söylemlere inanmayan	242	27,5041	5,56161			

Cinsellikle ilgili kulaktan dolma söylemlere inanan katılımcılar ile inanmayan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $t(338) = -2,498$; $p < 0,05$. Bu tür söylemlere inanmayan bireylerin İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları, inanan bireylere göre daha yüksektir (Tablo 31).

Tablo 32. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Aile İçi Duygusal/Fiziksel Şiddete Maruz Kalma veya Tanık Olma Grupları Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Maruz kalan/tanık olan	147	26,7891	5,5877	-0,61	338	0,542
Maruz kalmayan/tanık olmayan	193	27,1762	5,9468			

Aile içinde duygusal veya fiziksel şiddete maruz kalan veya tanık olan katılımcılar ile maruz kalmayan veya tanık olmayan katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $t(338) = -0,61$; $p > 0,05$ (Tablo 32).

Tablo 33. İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Pornografik Materyal Kullanma Sıklığı Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Pornografik materyal kullanma sıklığı grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Hiç	104	27,9231	5,77523
Seyrek olarak	194	26,7526	5,54217
Haftada 3-4 kez	35	25,3714	6,73047
Her gün	7	28,7143	6,36957
Toplam	340	27,0088	5,78906

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	213,865	3	71,888	2,149	0,094
Gruplar içi	11147,108	336	33,176		
Toplam	11360,974	339			

Dört farklı pornografik materyal kullanma sıklığı grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(3,336)=2,149$; $p>0,05$ (Tablo 33).

Ölçek toplam puanlarına göre oluşturulmuş seviye gruplarının İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Her analiz kadın ve erkekler için ayrıca tekrarlanmıştır. Bulgular aşağıda sunulduğu gibidir.

Tablo 34. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Mitler Envanteri Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Cinsel Mitler Envanteri puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	31	27,5484	5,37797
Orta grup	152	26,9803	5,92611
Yüksek grup	17	29,2353	5,79363
Toplam	200	27,2600	5,84063

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	80,803	2	40,401	1,187	0,30
Gruplar içi	6707,677	197	34,049		
Toplam	6788,48	199			

Kadın katılımcılarda üç farklı cinsel mitleri benimseme seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,197)=1,187$; $p>0,05$ (Tablo 34).

Tablo 35. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Cinsel Mitler Envanteri Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Cinsel Mitler Envanteri puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	14	23,9286	6,89999
Orta grup	103	26,4660	5,63396
Yüksek grup	20	28,8500	4,40424
Toplam	137	26,5547	5,70593

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	202,73	2	101,365	3,215	0,043
Gruplar içi	4225,11	134	31,531		
Toplam	4427,839	136			

Erkek katılımcılarda üç farklı cinsel mitleri benimseme seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(2,134)=3,215$; $p<0,05$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, düşük Cinsel Mitler Envanter puanına sahip grubun (cinsel mitleri benimseme oranı yüksek), İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalaması, sadece “yüksek” gruptan anlamlı şekilde düşüktür (Tablo 35).

Tablo 36. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Dindarlık Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	41	27,4390	6,54618
Orta grup	122	26,9590	5,68367
Yüksek grup	38	28,3421	5,53747
Toplam	201	27,3184	5,83679

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	56,177	2	28,088	0,823	0,441
Gruplar içi	6757,445	198	34,129		
Toplam	6813,622	200			

Kadın katılımcılarda üç farklı dindarlık seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,198)=0,823$; $p>0,05$ (Tablo 36).

Tablo 37. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Dindarlık Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	36	26,7778	5,40957
Orta grup	75	26,3200	5,84058
Yüksek grup	22	28,1364	5,33894
Toplam	137	26,7444	5,64298

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	56,175	2	28,088	0,88	0,417
Gruplar içi	4147,133	130	31,901		
Toplam	4203,308	132			

Erkek katılımcılarda üç farklı dindarlık seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,130)=0,88$; $p>0,05$ (Tablo 37).

Tablo 38. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği, İbadet Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

İbadet puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	38	27,9211	5,66345
Orta grup	115	26,4609	6,02231
Yüksek grup	46	29,0652	5,25104
Toplam	199	27,3417	5,86066

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	238,622	2	119,311	3,564	0,03
Gruplar içi	6562,141	196	33,480		
Toplam	6800,764	198			

Kadın katılımcılarda üç farklı ibadet seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(2,196)=3,564$; $p<0,05$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucunda, sadece “orta” grubun İlişki Doyumu Ölçeği puan ortalamasının anlamlı şekilde “yüksek” grubununkinden düşük olduğu gözlemlenmiştir (Tablo 38).

Tablo 39. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği, İbadet Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

İbadet puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	30	26,3	5,83775
Orta grup	78	26,3205	5,75358
Yüksek grup	22	28,3182	5,04632
Toplam	130	26,6538	5,66878

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	73,363	2	36,682	1,144	0,322
Gruplar içi	4072,06	127	36,682		
Toplam	4145,423	129			

Erkek katılımcılarda üç farklı ibadet seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,127)=1,144$; $p>0,05$ (Tablo 39).

Tablo 40. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği İnanç Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	38	27,105	6,77750	-0,358	197	0,721
Yüksek grup	161	27,478	5,51598			

Katılımcı katılımcılarda üç farklı inanç seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(1,197)=0,128$; $p>0,05$ (Tablo 40).

Tablo 41. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Dindarlık Ölçeği İnanç Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	36	26,972	5,4326	0,283	131	0,778
Yüksek grup	97	26,659	5,7443			

Erkek katılımcılarda üç farklı inanç seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(1,131)=32,067$; $p>0,05$ (Tablo 41).

Tablo 42. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Duygu Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Duygu puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	33	29,3030	4,76632
Orta grup	126	27,1270	5,94641
Yüksek grup	39	26,7949	5,49248
Toplam	198	27,4242	5,71593

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	143,067	2	71,533	2,216	0,112
Gruplar içi	6293,297	195	32,273		
Toplam	6436,364	197			

Kadın katılımcılarda üç farklı duygu seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,195)=2,216$; $p>0,05$ (Tablo 42).

Tablo 43. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Duygu Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Duygu puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	29	26,5172	5,54605
Orta grup	86	26,9884	5,64122
Yüksek grup	18	25,9444	6,03395
Toplam	133	26,7444	5,64298

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	18,134	2	9,067	32,194	0,755
Gruplar içi	4185,174	130	32,194		
Toplam	4203,308	132			

Erkek katılımcılarda üç farklı duygu seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,130)=32,194$; $p>0,05$ (Tablo 43).

Tablo 44. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Bilgi Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Bilgi puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	43	26,3488	6,94839
Orta grup	115	26,9565	5,26300
Yüksek grup	40	30,0500	4,96113
Toplam	198	27,4495	5,74279

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	350,545	2	175,272	5,561	0,004
Gruplar içi	6146,45	195	31,520		
Toplam	6496,995	197			

Kadın katılımcılarda üç farklı bilgi seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(2,195)=5,561$; $p<0,01$. Hangi grubun hangi gruptan farklı olduğunu belirlemek için yapılan Tukey-b çoklu karşılaştırma testi sonucunda, düşük puan grubundaki katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortlamalarının, yüksek puan grubundaki katılımcılarınkinden, orta puan grubundaki katılımcıların İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortlamalarının yüksek puan grubundaki katılımcılarınkinden, anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür (Tablo 44).

Tablo 45. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Bilgi Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Bilgi puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	25	27,3200	5,28930
Orta grup	78	26,2564	5,60713
Yüksek grup	28	27,8571	6,05355
Toplam	131	26,8015	5,64517

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	61,099	2	30,550	0,958	0,386
Gruplar içi	4081,74	128	31,889		
Toplam	4142,84	130			

Erkek katılımcılarda üç farklı bilgi seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,128)=0,958$; $p>0,05$ (Tablo 45).

Tablo 46. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Önem Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Önem puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	46	28,8913	4,95862
Orta grup	116	26,6810	5,70827
Yüksek grup	34	27,8235	6,10747
Toplam	196	27,3980	5,66273

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	168,363	2	84,182	2,670	0,072
Gruplar içi	6084,596	193	31,526		
Toplam	6252,959	195			

Kadın katılımcılarda üç farklı önem seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği

toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,193)=2,670$; $p>0,05$ (Tablo 46).

Tablo 47. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Önem Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Önem puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	32	26,3438	5,91668
Orta grup	78	26,5128	5,72473
Yüksek grup	22	28,0455	5,08478
Toplam	132	26,7273	5,66102

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	46,521	2	23,261	0,723	0,487
Gruplar içi	4151,66	129	32,183		
Toplam	4198,182	131			

Erkek katılımcılarda üç farklı önem seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,129)=0,723$; $p>0,05$ (Tablo 47).

Tablo 48. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Etki Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Etki puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	41	27,3659	6,19982
Orta grup	120	27,0583	5,70757
Yüksek grup	38	28,3947	5,53876
Toplam	199	27,3769	5,77382

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	51,551	2	25,775	0,771	0,464
Gruplar içi	6549,183	196	33,414		
Toplam	6600,734	198			

Kadın katılımcılarda üç farklı etki seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,196)=0,771$; $p>0,05$ (Tablo 48).

Tablo 49. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Dindarlık Ölçeği Etki Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Etki puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	26	27,3462	5,49867
Orta grup	82	26,2317	5,83158
Yüksek grup	21	28,619	4,8834
Toplam	129	26,845	5,65333

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	103,465	2	51,732	1,635	0,199
Gruplar içi	3987,435	126	31,646		
Toplam	4090,899	128			

Erkek katılımcılarda üç farklı etki seviye grubunun İlişki Doyumu Ölçeği

toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,126)=1,635$; $p>0,05$ (Tablo 49).

Tablo 50. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	16	25,1875	7,5826
Orta grup	145	27,3862	5,65831
Yüksek grup	39	27,6154	5,75653
Toplam	200	27,2550	5,84902

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	75,954	2	37,977	1,111	0,331
Gruplar içi	6732,041	197	34,173		
Toplam	6807,995	199			

Kadın katılımcılarda, üç farklı toplumsal cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,197)=1,111$; $p>0,05$ (Tablo 50).

Tablo 51. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Grupları Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	36	25,8889	5,33869
Orta grup	84	26,4048	6,02629
Yüksek grup	10	29,4	2,54733
Toplam	130	26,4923	5,68453

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	98,299	2	49,149	1,534	0,220
Gruplar içi	4070,194	127	32,049		
Toplam	4168,492	129			

Erkek katılımcılarda, üç farklı toplumsal cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,127)=1,534$; $p>0,05$ (Tablo 51).

Tablo 52. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	9	18,444	6,3464	-4,859	196	0,000
Yüksek grup	189	27,634	5,5061			

Kadın katılımcılarda üç farklı eşitlikçi cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(1,196)=23,617$; $p<0,001$. Eşitlikçi cinsiyet rollerini tutum puanı en en yüksek olan grubun, ilişki doyumu puan ortalaması diğer gruba göre daha yüksektir (Tablo 52).

Tablo 53. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Eşitlikçi Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	23	26,043	6,4489	-0,416	128	0,678
Yüksek grup	107	26,588	5,5353			

Erkek katılımcılarda üç farklı eşitlikçi cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(1,128)=0,173$; $p>0,05$ (Tablo 53).

Tablo 54. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Kadın Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Kadın puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	21	27,6190	6,31250
Orta grup	121	26,9339	5,92275
Yüksek grup	53	27,3585	5,56809
Toplam	195	27,1231	5,84642

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	12,434	2	6,217	0,18	0,835
Gruplar içi	6618,612	192	34,472		
Toplam	6631,046	194			

Kadın katılımcılarda üç farklı kadın cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,192)=0,18$; $p>0,05$ (Tablo 54).

Tablo 55. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Kadın Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Kadın puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	35	26,3143	5,34003
Orta grup	72	26,2500	6,22071
Yüksek grup	20	27,8500	4,55695
Toplam	127	26,5197	5,74159

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	42,108	2	21,054	0,635	0,532
Gruplar içi	4111,593	124	33,158		
Toplam	4153,701	126			

Erkek katılımcılarda üç farklı kadın cinsiyet rolleri tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,124)=0,635$; $p>0,05$ (Tablo 55).

Tablo 56. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Evlilikte Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	11	23,272	7,2950	-2,344	197	0,020
Yüksek grup	188	27,489	5,7071			

Kadın katılımcılarda üç farklı evlilikte cinsiyet rolleri tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır; $F(1,197)=5,496$; $p<0,05$. Evlilikte cinsiyet rolleri alt boyut puanı en yüksek olan grubun ilişki doyumu puan ortalaması, diğer gruba göre daha yüksektir (Tablo 56).

Tablo 57. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Evlilikte Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Farklı Gruplar için t-Testi Analizi Karşılaştırma Sonuçları

Kategoriler	n	Ortalama	Standart sapma	t	Serbestlik derecesi	p
Düşük grup	35	25,1142	5,1664	-1,689	128	0,094
Yüksek grup	95	27,0000	5,8071			

Erkek katılımcılarda üç farklı evlilikte cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,128)=2,855$; $p>0,05$ (Tablo 57).

Tablo 58. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Geleneksel Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Geleneksel puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	18	27,7778	6,01523
Orta grup	31	27,1069	5,5943
Yüksek grup	48	27,8333	6,06115
Toplam	197	27,3452	5,72879

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	22,246	2	11,123	0,337	0,715
Gruplar içi	6410,282	194	33,043		
Toplam	6432,528	196			

Kadın katılımcılarda üç farklı geleneksel cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,194)=0,337$; $p>0,05$ (Tablo 58).

Tablo 59. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Geleneksel Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Geleneksel puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	42	26,2381	5,44511
Orta grup	70	26,3143	6,04462
Yüksek grup	17	27,5294	4,86207
Toplam	129	26,4496	5,68573

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	22,982	2	11,491	0,352	0,704
Gruplar içi	4114,94	126	32,658		
Toplam	4137,922	128			

Erkek katılımcılarda üç farklı geleneksel cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,126)=0,352$; $p>0,05$ (Tablo 59).

Tablo 60. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Erkek Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Erkek puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	14	25,9286	6,35446
Orta grup	137	27,0803	5,76253
Yüksek grup	47	28,23	6,04768
Toplam	198	27,2727	5,87400

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	73,802	2	36,901	1,07	0,345
Gruplar içi	6723,471	195	34,479		
Toplam	6797,273	197			

Kadın katılımcılarda üç farklı erkek cinsiyet rolleri tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,195)=1,07$; $p>0,05$ (Tablo 60).

Tablo 61. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği Erkek Cinsiyet Rollerini Alt Boyutu Toplam Puanlarına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Erkek puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	32	24,8438	5,58286
Orta grup	70	26,7286	6,01429
Yüksek grup	28	27,7857	4,58950
Toplam	130	26,4923	5,68453

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	137,716	2	68,858	2,17	0,118
Gruplar içi	4030,776	127	31,738		
Toplam	4168,492	129			

Erkek katılımcılarda, üç farklı erkek cinsiyet rollerini tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,127)=2,17$; $p>0,05$ (Tablo 61).

Tablo 62. Kadınlarda İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Pornografiye Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	45	28,2889	5,86834
Orta grup	118	26,6102	5,93128
Yüksek grup	31	27,7097	5,69323
Toplam	194	27,1753	5,89460

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	102,342	2	51,171	1,48	0,23
Gruplar içi	6603,699	191	34,574		
Toplam	6706,041	193			

Kadın katılımcılarda, üç farklı pornografiye yönelik tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,191)=1,48$; $p>0,05$ (Tablo 62).

Tablo 63. Erkeklerde İlişki Doyumu Ölçeği Toplam Puanının, Pornografiye Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanına Göre Oluşturulan Gruplar Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi ile Karşılaştırılması

Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği puan grupları	Kişi sayısı	Ortalama	Standart sapma
Düşük grup	12	26,4167	5,72805
Orta grup	91	26,2527	5,82827
Yüksek grup	26	26,2527	4,80769
Toplam	129	26,6047	5,62697

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	56,888	2	28,444	0,897	0,41
Gruplar içi	3995,95	126	31,714		
Toplam	4052,837	128			

Erkek katılımcılarda, üç farklı pornografiye yönelik tutum grubunun İlişki Doyumu Ölçeği toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur; $F(2,126)=0,897$; $p>0,05$ (Tablo 63).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TARTIŞMA

Özellikle geleneklerin ve kültürün insanların düşüncelerine yön verdiği, davranışlarını, kararlarını etkilediği doğu toplumlarında geleneksel toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesi, güçlü dini değerlerle karşılaşmak, cinsel eğitim yetersizliğinden dolayı yüksek cinsel mitlere inanç ve bu doğrultuda pornografiye karşı olumsuz tutumlar beklenmektedir. Tüm bu etmenlerin birçok araştırma tarafından bireylerin ilişki kalitesini ve ilişki doyumunu etkilediği tespit edilmiştir. Bu tez çalışmasında, pornografiye yönelik tutumların, toplumsal cinsiyet rollerinin benimsenmesinin, sahip olunan dini değer yargılarının ve cinsel mitlere olan inancın bireylerin ilişki memnuniyetlerine etkisinin araştırılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda yapılan analizler sonucunda, literatürle bağdaşan sonuçlara ulaşıldığı gibi, farklı sonuçlar da elde edilmiştir. Bu çalışmada sonuçlar genellikle beklentilerle tutarlı bulunmamıştır.

Katılımcıların sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, örneklemin belirli özelliklerde toplandığı görülmektedir. Örneklemin yüksek bir bölümü genç katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların %68,1'i 18-29 yaş aralığındadır. %93,7'si ise üniversite, yüksek lisans veya doktora mezunudur. Bu nedenle yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular toplumun genelinden çok eğitilmiş kesime genellenebilir. Katılımcıların %59,8'lik bölümü sevgili iken, %30,5'i evlidir. Katılımcıların gelir düzeylerine bakıldığında da sadece % 17'lik kesimin düşük veya çok düşük gelire sahip olduğu görülmektedir. %89,1'lik kesim ise yaşantısının büyük bir kısmını şehirde geçirmiştir. Bu bilgilerden katılımcıların çoğunluğunun üst orta veya üst sosyo-demografik sınıftan geldiği görülmektedir. Ulaşılan bulgular bu doğrultuda ele alınacaktır.

Öncelikle, yapılan korelasyon analizleri sonucunda, bireylerin ilişki doyumlarının toplumsal cinsiyet rolleri genel puanı ve eşitlikçi, erkek, evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutları ile pozitif yönde korelasyon gösterdiği gözlemlenmiştir. Buna göre bireylerin erkek ve evlilikle ilgili cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi bir tutum gösterme seviyesi arttıkça ilişki doyumlarının da arttığı yorumu yapılabilir. Benzer şekilde, bir diğer alt boyut olan eşitlikçi cinsiyet rolleri tutumu için de aynı yorum yapılabilir. Bireyler daha eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip oldukça ilişki doyumları da artmaktadır. Eşitlikçi cinsiyet rolleri alt boyutu “Dul kadın yalnız başına yaşayabilmelidir.”, “Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.”, “Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.” gibi maddeleri içermektedir. Bu doğrultuda, bireylerin kadın ve erkeği toplumda eşit görme seviyeleri arttıkça, içinde buldukları romantik ilişkilerinden duydukları doyum da artmaktadır.

İlişki doyumunu ile pozitif korelasyon gösteren diğer bir değişken ise dindarlık ölçeğinin bir alt boyutu olan ibadet alt boyutudur. Bireylerin ibadetlerine yerine getirme düzeyleri arttıkça ilişki doyumlarının da arttığı görülmüştür. Bu alt boyutta bireylerin ibadetlerini düzenli bir şekilde yerine getirip getirmediği sorgulanmıştır. Dini aktivitelere katılma ve düzenli ibadet etme seviyesi arttıkça bireylerin ilişkilerinden duydukları doyum da artmaktadır. İlişki doyumunu ile pornografiye yönelik tutum, genel dindarlık düzeyi, cinsel mitleri benimseme gibi diğer değişkenler arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Korelasyon analizi bulguları, yapılan diğer analizlerle birlikte ele alınacaktır.

Sosyo-demografik grupların ilişki doyumları puan ortalamaları incelendiğinde cinsiyet, eğitim, çalışma, gelir düzeyi, yaşam yeri, yetişilen aile türü gruplarının ilişki doyumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Katılımcıların yaşları 18-24, 25-29, 29-39 ve 40 ve üstü olarak dört gruba ayrılmıştır. 18-30 yaş arası katılımcıların örnekleme baskın olduğu görülmüştür. Yaş gruplarının ilişki memnuniyet puan ortalamaları anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır. Bu bulgulara

göre bireylerin ilişki doyumları, yaşlarına göre değişmemektedir. Alanyazında sosyo-demografik değişkenlerle ilgili birçok farklı sonuca rastlanmaktadır. Sarı ve Owen (2016) kadınların ilişki memnuniyetlerinin daha fazla olduğunu bulmuşken, Jackson, Miller, Oka ve Henry (2014) kadınların evlilik doyumlarının daha az olduğunu raporlamıştır. Kadın ve erkeklerin evlilik mutluluğunun farklı faktörlerce etkilendiği ve sadakatsizliğin benzer bir etkiye sahip olduğu görülmüş, yaş, din, çocuk sahibi olmak, sosyal sınıf ve gelir düzeyinin kadın ve erkek üzerinde farklı etkileri olduğu bulunmuştur (Elmslie ve Tebaldi, 2014). Ayrıca, 787 katılımcıyla gerçekleştirilen bir çalışma sonucunda evlilik doyumu ile yaş arasında negatif bir ilişki olduğu görülürken, eğitim düzeyi ile anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Jose ve Alfons, 2007). Görüldüğü üzere ilişki ve evlilik memnuniyeti birçok faktörce etkilenebilmektedir ve bu alanda bir çok çalışma farklı sonuçlar vermiştir. Katılımcıların belirli bir yaş grubunda toplanması, çoğunluğun genç bireylerden oluşması ilişki doyumu puan ortalamalarının farklılaşmamasının bir sebebi olabilir. Ayrıca, sosyo-demografik özelliklerin ilişki doyumuna etkisi kültürden kültüre farklılık göstermiş olabilir. Katılımcıların içinde buldukları romantik ilişki türleri incelendiğinde ise nişanlı veya sözlü olan bireylerin ilişki doyumlarının, evli ve sevgili olan bireylerden anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılığın sebebi, nişanlı veya sözlü olan çiftelerin arasındaki bağlılık, tutku ve yakınlığın sevgili olan bireylere göre daha çok gelişmiş, evli bireylerde ise bu öğelerin azalmaya başlamış olması olabilir.

Katılımcıların yaşadıkları romantik ilişkiler de 1, 2, 3, 4, 5 ve 6 ve üzeri olmak üzere gruplandırılmıştır. Yaşanılan ilişki sayısının, başka bir deyişle sahip olunan romantik ilişki tecrübesinin, ilişki doyumunu anlamlı bir şekilde farklılaştırmadığı görülmüştür. Benzer olarak, evlilik öncesi veya evlilik dışı, öpüşme, cinsel ilişki, yakınlaşma, vb. gibi cinsel deneyime sahip olan ve olmayan bireylerin ilişki doyumlarına bakıldığında, yine anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu doğrultuda bireylerin önceki romantik ilişki veya cinsle deneyimlerinin, içinde buldukları ilişkiye yönelik doyum veya memnuniyetlerini etkilemediği yorumu

yapılabilir. Fakat bu bulgular bireylerin cinsel işlev bozukluklarına sahip olması açısından, önceki çalışmalarla uyuşmamaktadır. Doğan ve Saraçoğlu'nun (2009), yaşam boyu vajinismus olan kadınlarla yürüttüğü çalışma sonunda, vajinismus olan kadınların olmayan kadınlara göre daha fazla görücü usulü evlenme ve cinsel deneyimsizlik bildirmişlerdir. Yani cinsel deneyim ve bilgiye sahip olma oranları, bireylerin cinsel işlev bozukluğu geliştirmesine neden olabilmektedir. Cinselliğin, romantik ilişkilerin önemli bir bölümünü oluşturduğunu düşünüldüğünde, önceki deneyim ve tecrübelerin, bireylerin ilişki doyumlarını etkilediği yorumu yapılabilir. Fakat bu araştırmanın sonucunda böyle bir bulguya rastlanmamıştır.

Benzer şekilde bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları, ilk cinsel bilgi edinme kaynaklarına göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Cinsel işlev bozukluklarının bilinen nedenlerinden biri cinsel mitlere olan inançlardır. Cinsel yanlış inanışların oluşmasındaki en büyük faktörlerden biri de yanlış cinsel bilgilerdir. (Torun, Torun ve Özaydın, 2011). Yanlış cinsel bilgileri edinen bireylerin cinsel mitlere inanması bu doğrultuda cinsel işlev bozuklukları ya da cinsel yaşamlarında sorunlar geliştirmesi beklenmektedir. Cinsel hayatın bozulması ilişki memnuniyetini de etkilemektedir. Bu noktada çalışmanın bulguları literatürle bağdaşmamaktadır. Bulgular, bireylerin cinsellikle ilgili bilgilerini, cinsel eğitimle edinmediğini göstermektedir. Fakat Kukulu, Gürsoy ve Sözer (2009) ve Torun, Torun ve Özaydın'ın (2011) çalışmalarında görüldüğü gibi, bu çalışmada da ilk cinsel bilgileri edinme kaynağının arkadaşlar olduğu tespit edilmiştir.

Aile içinde duygusal veya fiziksel şiddete maruz kalma veya tanık olmanın bireylerin ilişki memnuniyetlerini farklılaştırdığı gözlemlenmemiştir. Bulgulara göre bireyin yetiştiği ailede fiziksel veya duygusal şiddete maruz kalması veya tanık olması, içinde buldukları ilişkiden aldıkları doyumlarını etkilememektedir. Bu tür bir şiddete maruz kalmanın bireylerde toplumsal cinsiyet rollerinin oluşumunu tetikleyeceği düşünülmüştür. Geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri tutumunun da ilişki kalitesini düşüreceği ve ilişki doyumunu azaltacağı düşünülmüştür. Erken yaşta

şiddete maruz kalma ya da tanık olmanın birçok farklı mekanizmayla bireyin yetişkinlik hayatını etkileyebileceği bilinmektedir. Godbout, Dutton, Lussier ve Sabouirin'in (2009) çalışmasına göre, bireyin erken yaşta şiddete maruz kalması, direkt ve dolaylı olarak bireylerin yakın ilişkilerini etkileyebilmektedir. Araştırmanın sonuçları, bu tezde elde edilen bulgularla uyuşmamaktadır. Katılımcıların yüksek sosyo-demografik sınıflardan gelmiş olmaları bu tür bir farklılaşmanın oluşmamasını açıklayabilir.

Düzenli cinsel hayata sahip olan bireylerin ilişki doyumu puan ortalaması, olamayan bireylerin puan ortalamasından anlamlı seviyede yükseklik göstermiştir. Ayrıca katılımcıların cinsel hayatlarını değerlendirdikleri grupların ilişki doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Cinsel hayatlarını iyi ve çok iyi olarak değerlendiren bireylerin ilişki doyumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. İlişki doyumu çiftlerin cinsel tutumlarıyla değişkenlik göstermektedir (Hendrick ve Hendrick, 1988). Bu bulgular sağlıklı bir cinsel hayatın, evlilik ve romantik ilişkilerdeki önemini ortaya koyan diğer çalışmalarla uyuşmaktadır. McCarthy'nin (1997), çalışması sonucunda cinsel işlev sorunlarının evliliklere olumsuz bir etki bıraktığını, cinsel işlevlerinin sorunsuz olması evliliği olumlu etkilediği görülmüştür. Evlilik doyumu ile cinsel doyumun birbiriyle yakından ilişkili olduğu, evlilik uyumuyla birlikte cinsel doyumun ve cinsel doyumla birlikte evlilik uyumunun arttığı bilinmektedir (Morokoff ve Gilliland 1993; Sokolski ve Hendrick, 1999). Cinsel yaşam memnuniyetin, ilişki doyumunu yordadığı tespit edilmiştir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Bu doğrultuda, düzenli ve sağlıklı bir cinsel hayatın ilişki memnuniyetinde önemli bir rolü olduğu görülmektedir.

Partnerleriyle cinsel hayatları hakkında istediklerini ve istemediklerini rahatça konuşabilen bireylerin ilişki doyumlarının arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Partnerleriyle bu tür konuları konuşabilen bireylerin ilişki doyumu puan ortalamasının konuşamayan bireylerin puan ortalamasından fazladır. Cinsel hayat

hakkında konuşma ilişkide sağlıklı iletişimin bir parçasıdır. Bu sonuçlar literatürde ilişki doyumu ve kalitesi ile çiftler arası iletişim hakkında yapılan çalışmaların bulgularıyla paralellik göstermiştir (Montgomery, 1981). Mark ve Jozkowski'nin (2013), heteroseksüel çiftlerle yaptığı çalışma sonucunda da, çiftlerin hem cinsel hem cinsel olmayan iletişim seviyelerinin, ilişki doyumlarına pozitif olarak ilişkili olduğu görülmüştür. Bu bulgular ilişki doyumu ve cinsel doyum arasında bir link oluşturmaktadır.

Cinsel bilgilerini yeterli bulan ve bulmayan bireylerin ilişki doyum düzeyleri karşılaştırıldığında, bilgilerini yeterli bulan bireylerin bulmayanlardan anlamlı şekilde daha yüksek ilişki doyumu puan ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Cinsel bilgileri yeterli düzeyde olan bireylerin daha az cinsel işlev bozukluğu olacağından, ilişki memnuniyetlerinin daha fazla olacağı düşünülmektedir. Doğan ve Saraçoğlu'nun (2009), çalışmasına göre, yaşam boyu vajinismus olan kadınların cinsel bilgi yetersizliği olmayanlara göre daha fazladır. Kısa, Zeyneloğlu, Yılmaz ve Verim'in (2013) evlilik hazırlığı yapan çiftlerle yürüttüğü çalışma, çiftlerin cinsel bilgilerinin yetersiz olduğunu, cinselliğin yaşanması, cinsel yollarla bulaşan hastalıklar, kişisel hijyen gibi konularda yanlış inanışlara sahip olduklarını göstermiştir. Yine de, bu çalışmada kişilerin cinsel bilgi düzeyleri veya bilgilerinin doğruluğu değil, kendi algılarının ölçülmesi sebebiyle, cinsel bilgilerin ilişki doyumu üzerine etkisi bu sonuçla tam olarak açıklanamayabilir.

Bireylerin cinselliğe bakış açılarını, böylelikle ilişki memnuniyetlerini etkileyeceği düşünülen ailenin cinsellikle ilgili tutumları incelendiğinde beklenenden farklı olarak ailelerinde cinsellikle ilgili konuların rahatlıkla konuşulduğu bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları, konuşulmayan bireylerin puan ortalamalarından anlamlı derecede düşük olduğu görülmüştür. Fakat ailelerinde cinsel konuları konuşmanın yasak olduğu bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları diğer gruplardan anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır. Türkiye'de üniversite öğrencileriyle

yapılan bir çalışma, katılımcıların büyük çoğunluğunun anne ya da babalarıyla cinsellik ile ilgili konuları hiç konuşmadıklarını bulmuştur (Akın, Özvarış, Aslan, Esin, Çelik, 2003; Set, Dağdeviren, Aktürk, 2006). Cinsellik tarihin her döneminde, toplumların değer yargılarıyla yakından ve güçlü bir şekilde ilgili olmuştur. Bu nedenle bireyler cinsellik hakkındaki konuları rahatça ve açıkça konuşup, tartışma özgürlüğüne sahip olamamışlardır. Bu durum cinselliğin her ne kadar bireylerin hayatlarında önemli bir yere sahip olsa da, yanlış anlaşılmasına ve örtük bir ifade kazamasına neden olmuştur (Kora ve Kayır, 1996; Zilbergeld, 1994). Cinsellikle ilgili konuların tabulaştırıldığı bir toplumda, ailelerde cinsellikle ilgili konuşmamanın ilişki kalitesini ve memnuniyetini düşüreceği düşünülse de bu araştırmada bu savı destekleyecek bulgulara rastlanmamıştır.

Cinsel mitlerin oluşumuyla ilgili olarak bireylerin cinsellikle alakalı kulaktan dolma bilgilere inanıp inanmadıkları da sorgulanmıştır. Bu tür söylemlere inanan bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları, inanmayanlardan anlamlı olarak düşük çıkmıştır. Cinsel mitler, cinsellikle ilgili bilimsel değeri olmayan, genellikle kulaktan dolma bilgiler içeren yanlış inanışlardır. Daha önceden de belirtildiği gibi, bu tür inanışları benimseyen bireylerin, cinsel hayatlarında diğerlerine göre daha fazla problemle karşılaşması bu doğrultuda da ilişki memnuniyetlerinin daha düşük olması beklenmiştir. Fakat elde edilen bulgular sonucunda, bu tür gerçekçi olmayan söylemler yüzünden korku yaşayan bireyler ile yaşamayanların ilişki doyum puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bireylerin pornografik materyal kullanımı incelendiğinde, farklı pornografi kullanımına sahip olan bireylerin ilişki doyumu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu çalışmanın sonucunda pornografik materyal kullanımının bireylerin ilişki doyumları üzerine etkisine rastlanmamıştır. Günümüzde neredeyse hemen her evde internete ve dolayısıyla pornografik sitelere ulaşım sağlanabilmektedir (Mitchell, Finkelhor ve Wolak, 2005). Pornografiye ulaşım bu kadar kolaylaşmışken, evlilik doyumu açısından

birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir ve genel bulgular bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmemektedir (Morokoff ve Gilliland 1993; McCarthy, 1997; Perry, 2017a; Sokolski ve Hendrick, 1999). Perry (2017a), pornografi izleme sıklığını, evlilik kalitesini yordayan en güçlü ikinci unsur olarak belirtmiştir. Fakat pornografinin evlilik kalitesi üzerindeki olumsuz etkisini sadece erkekler için geçerli olduğunu görölmüştür. Kadınlarda ise tam tersi bir durum gözlemlenmiştir. Pornografik film izlemenin yine erkekler üzerindeki olumsuz etkisini gözlemleyen bir çalışma, bu tür filmleri izleyen erkeklerin cinsel tatminsizlik yaşadığı sonucuna ulaşmıştır (Poulsen, Busby ve Galovan, 2013). Benzer şekilde, kadın eşlerin pornografik materyal kullanımının erkek eşlerde cinsel tatminin azalmasına neden olduğu bulgular arasında yer almaktadır (Muusses, Kerkhof ve Finkenauer, 2014). Ayrıca Fadaki ve Amani'nin (2015) çalışması, romantik aşk elemanlarının (yakınlık, bağlılık, tutuku) ve evlilik doyumunun, pornografi kullanımı ile negatif şekilde ilişkili olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmanın bulgularının, literatürle uyuşmamasının bir sebebi, konunun hassasiyetinde dolayı katılımcıların tamamıyla gerçekçi cevaplar vermemesi olabilir. Ayrıca pornografiyle ilgili verilerin, İşlami dindarlık düzeyiyle birlikte alınması, katılımcıların gerçekten farklı yanıtlar vermesine sebep olmuş olabilir. Bir başka sebep ise pornografi kullanımının çiftler arasında bilinmiyor oluşu olabilir. Katılımcıların büyük çoğunluğunun sevgili olaması sebebiyle, çiftler arasında, birbirlerinin pornografi kullanımı alışkanlıklarını bilecek kadar samimiyet gelişmemiş olabilir. Bu sebeple, eşlerin pornografi kullanma düzeyleri açasından, bireylerin ilişki memnuniyetleri etkilenmiyor olabilir.

Katılımcıların cinsel mitleri benimseme düzeyleri incelendiğinde, cinsel mitleri düşük, orta ve yüksek seviyede benimseyen kadın katılımcıların ilişki doyumunu toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Fakat cinsel mitlere inanma düzeyi düşük olan erkek katılımcıların ilişki doyumunu puan ortalamalarının, yüksek düzeydekilerden anlamlı olarak yüksek olduğu görölmüştür. Bu bulgulara göre, cinsel yanlış inanışlara sahip olan erkeklerin ilişki doyumlarının diğerlerine göre daha az olduğu sonucu çıkarılabilir. Aktif cinsel yaşama sahip olan

bireyler bile cinsel mitleri benimsemiş olabilmektedir (Yaşan ve Gürgen, 2004). Cinsel mitlere inanmanın birçok cinsel probleme hatta cinsel işlev bozukluğuna sebep olduğu bilinmektedir. Bu sebeple bireylerde ilişki memnuniyetsizliği yarattığı düşünülebilir. Ayrıca cinsel mitlere inanç düzeyinin cinsel doyumun yordanmasında etkili bir değişken olduğu görülmüştür (Vural ve Temel, 2010). Kadın ve erkekler birlikte incelendiğinde, yanlış cinsel bilgilerin erkekleri daha fazla etkilediği yorumu yapılabilir. Fakat bu yorum yapılırken erkek katılımcıların daha fazla düzenli cinsel hayata sahip olduğu, bu nedenle yanlış inanışlardan daha fazla etkilenmiş olabilecekleri düşünülmelidir. Bu bulgular, cinsellikle ilgili kulaktan dolma bilgilere inanmanın ilişki doyumuna etkisini gösteren sonuçlarla da uyuşmaktadır. Kadınlarda ve erkeklerdeki cinsel mitlere inanma düzeyleri incelendiğinde ise, kadınların Cinsel Mitler Envanter puan ortalamasının, erkeklerin ortlamasından anlamlı düzeyde düşük olduğu görülmektedir. Bu bulgu, kadın katılımcıların cinsel mitleri daha çok benimsedikleri anlamına gelmektedir. Bu sonuçlar, erkeklerin kadınlara göre daha fazla doğru cinsel bilgisi olduğunu, kadınların cinsel eğitime daha fazla önem verilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Türkiye’de erkeklerin cinsel mitlere inanma düzeyini araştıran bir çalışma, cinsel mitlere inancın %45 oranında olduğunu belirlemiştir (Torun, Torun ve Özaydın, 2011). Cinsel mitlere inanmanın sebepleri olarak, medeni durum, eğitim durumu, ilk cinsel bilgi kaynakları, ilk cinsel deneyim sonucunda yaşananlar olarak belirtilmiştir.

İslami dindarlık değişkeni de kadın ve erkekler için ayrı ayrı incelenmiştir. Hem kadınlar hem erkeklerde farklı dindarlık seviye gruplarının ilişki doyumunu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçlar literatürdeki bir çok çalışmayla çakışmaktadır. Genel olarak dindarlığın evlilik doyumuna olumlu etkisi sıkça karşılaşılan sonuçlardandır (Sullivan, 2001; Wallin ve Clark, 1964). Hünler ve Gençöz’ün (2005) Türkiye’de yürüttüğü çalışma sonucunda da dindarlık ve evlilik doyumunu arasında olumlu bir ilişkiye rastlanmıştır. Ayrıca tanrıya inanma ve güçlü manevi değerlere sahip olmanın evliliği olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir (Rosen-Grandon, Myers ve Hattie, 2004). Her ne kadar dindarlığın ve dine bağlılığın

ilişki ve evlilik doyumuna olumlu etkisi sıkça karşımıza çıksa da, dindarlığın evlilik doyumuna etkisinin olmadığını gösteren çalışmalar da mevcuttur (Parsons, Nalbone, Killmer ve Wetchler, 2007). Evlilik ile ilgili kararların dine dayanılarak alınmasının da ilişki doyumuna etkisinin olmadığı saptanmıştır (Perry, 2015). Dindarlık gruplarının ilişki doyumları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmamasının sebebi, bireylerin kişisel olarak sahip oldukları değer yargılarından çok birbirlerine benzerliklerinin ya da birbirlerinden farklılıklarının ilişki doyumlarını etkilemesi olabilir.

Fakat Dindarlık Ölçeği'nin ibadet ile ilgili alt boyutu incelendiğinde, kadınlardaki farklı puan seviye gruplarının ilişki doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Yüksek ibadet puan grubunun ilişki doyumunun orta seviyeden yüksek olduğu görülmüştür. Fakat erkek katılımcılarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Varyans analizi bulguları korelasyon analizi bulgularıyla uyuşmaktadır. Literatürde de çeşitli dini aktivitelere katılmanın evlilik doyumunu olumlu yönde etkilediğine dair bulgulara rastlanmaktadır (Allgood, Harris, Skogrand ve Lee, 2009; Brown, Orbuch ve Bauermeister, 2008; Call ve Heaton, 1997; Mahoney, Pargament, Jewell, Swank, Scott, Emery ve Rye, 1999; Wolfinger ve Wilcox, 2008). Lichter ve Carmalt'ın (2008) çalışması da klise veya sinagoga gitmenin evlilik kalitesini arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Ellison, Burdette ve Wilcox'un (2010), çalışmasına göre de ailede gerçekleştirilen dini aktiviteler ve paylaşılan dini değerler evliliği olumlu yönde etkilemektedir.

Dindarlık Ölçeği'nin bilgi alt boyutuna bakıldığında, kadınlarda, farklı seviye gruplarının ilişki doyumu toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Dindarlık Ölçeği'nin Bilgi Alt Boyutu, "İbadetlerimi tam olarak yerine getirebilecek kadar bilgiye sahibim.", "Hac ibadeti, maddi ve bedni durumu müsait olanların yerine getirmesi gereken bir dini görevdir.", "Hz. Peygamber'in arkadaşlarına "ashab", ondan sonra devlet idaresinin başına geçen kimselere de "halife" denir." gibi maddelerle bireylerin dini bilgi seviyelerini ölçmektedir. Dini

bilgilerle ilgili alt boyuttan yüksek puan alan kadınların ilişki doyumu puan ortalamaları, diğerlerine göre daha yüksektir. Dini bilgileri fazla olan kadınların ilişkilerinden, diğerlerine göre daha doyumu sağladığı görülmüştür. Fakat anlamlı bir ilişki erkeklerde gözlenmemiştir.

Dindarlık Ölçeği'nin diğer alt boyut gruplarına bakıldığında, hem kadın hem erkekler için, farklı seviye gruplarının ilişki doyumu toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Genel olarak dinin romantik ilişkilere etkisi, dinin evlilik kurumu hakkında normlar ve kurallar sunmasıyla açıklanabilir. Evliliğin İslam'daki önemli yeri sebebiyle dindarlık düzeyi yüksek bireylerin ilişkilerinde evlilik yolunda adımlar atması beklenmektedir. Ayrıca boşanmanın ve kadın - erkek ilişkilerinin dindeki yeri sebebiyle de bireyler ilişkilerinden en fazla doyumu alma eğiliminde olabilirler. Perry'nin (2014), çalışması sonucunda, evlilikle ilgili din baz alınarak verilen kararların ilişki doyumunu veya partnerin davranışlarını etkilemediği görülmüştür. Fakat yine aynı çalışmada partnerler için dinin önemi, evliliğin sonuçlarını etkilemektedir. Yani, kendinden daha az dindar bir eşe sahip olan bireylerin evliliklerinde negatif sonuçların çıkması beklenmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine puanlarına bakıldığında kadın katılımcıların hem genel hem de eşitlikçi cinsiyet rolleri tutum puan ortalamalarının erkek puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Buna göre kadınlar erkeklerden, cinsiyet rollerine yönelik daha eşitlikçi tutuma sahiptir. Bu bulgular Türkiye'de ve yurtdışında toplumsal cinsiyet rolleriyle yapılan başka çalışmaların bulgularıyla da benzerlik göstermektedir (Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu, 2013; Çetinkaya, 2013; Öngen ve Aytaç, 2003; Yılmaz, Zeyneloğlu, Kocaöz, Kısa, Taşkın ve Eroğlu, 2009). Türkiye gibi ataerkil bir kültürde yetişen erkek bireylerin, erkeklere güçlü, lider, otoriter, baskın gibi işlevler yüklediği geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini daha fazla benimsemesi beklenen bir sonuçtur.

Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarının ilişki doyumuna etkisi incelendiğinde, kadın cinsiyet rolleri, erkek cinsiyet rolleri ve geleneksel cinsiyet

rolleri alt boyut gruplarının, kadın ve erkeklerde farklı seviye gruplarının ilişki doyumu puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmazken eşitlikçi cinsiyet rollerini benimsemiş kadın katılımcıların, diğerlerine göre daha yüksek ilişki doyumu puanı aldığı görülmüştür. Benzer şekilde evlilikte cinsiyet rolleri alt boyutuna bakıldığında, eşitlikçi bir tutum benimseyen kadınların ilişki doyumlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Daha eşitlikçi cinsiyet rolü tutumlarına sahip kadınlar, ilişkilerinden daha fazla doyum sağlamaktadırlar. Bu bulgular, daha önce açıklanan korelasyon analizinin bulgularıyla da desteklenmektedir. Bu bulgulara literatürdeki çeşitli çalışmalarca desteklenmektedir. Çetinkaya ve Gençdoğan'ın (2014), çalışması cinsiyet rolleri ile evlilik kalitesi ve yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Fakat Yüksel ve Dağ (2015), eşitlikçi cinsiyet rollerinin psikolojik iyi oluşla ilgili olduğunu fakat evlilik uyumu açısından aracı rol üstlenmediğini belirtmiştir. Bireylerin ilişkileri, özellikle karı - koca sorumluluk ve görevleri bu cinsiyet rolleri temelinde şekillenmiştir. Özellikle son yıllarda kadınların iş hayatında daha fazla yer almasıyla bu roller değişmektedir. Bu doğrultuda cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi tutumun artması beklenen bir sonuçtur. Bu değişimin, eşler tarafından kabul edilmediği sürece evlilik ve ilişki hayatında sorunlar yaratabileceği düşünülebilir. Özgüven'e (2009) göre, evliliğin kalitesi, cinsiyet rolleri değişiminin eşler tarafından kabulüne bağlıdır. Fakat bu iki alt boyut için erkeklerde farklı seviye gruplarının ilişki doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Erkeklerin sahip olduğu eşitlikçi veya geleneksel cinsiyet rolü tutumunun, ilişki memnuniyetlerini etkilememesi, bireylerin yetiştiği erkek egemen kültürle açıklanabilir. Erken yaşlarda verilecek eğitimin içeriği ve şekli ayrıca ailelerin çocuklarına birer örnek oluşturması, sonraki nesillerde, geleneksel cinsiyet rollerinin yumuşamasına ve belki değişmesine yardımcı olabilir.

Son olarak bireylerin pornografiye yönelik tutumları incelendiğinde, hem kadın hem erkeklerde, farklı seviye gruplarının ilişki doyumu puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yani pornografiye karşı olumlu veya olumsuz

tutum sergilemenin ilişki doyumuna etkisi saptanmamıştır. Literatürde pornografik materyal kullanımının ilişki ve evlilik doyumlarına etkisini araştıran çalışmalar bulunmasına rağmen, pornografiye yönelik tutumların ilişki doyum veya memnuniyete etkisini çalışan fazla araştırma bulunmamaktadır. Fakat, pornografiye yönelik tutumların araştırıldığı bir çalışmada, erkek katılımcıların porno izlemeyi kadınlara göre daha yüksek oranda onayladıkları raporlanmıştır (O'Reilly, Knox ve Zusman, 2007). Ayrıca lise öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da pornografi kullanımına yönelik erkeklerin kadınlara göre daha olumlu bir tutuma sahip olduğu görülmüştür (Nordin, Tyden, Hanson ve Larsson, 2009). Ayrıca, Johansson ve Hammaren'in (2007) çalışmasında da, erkeklerin %77,4'ü, kadınların ise %28,4'ü pornografiye karşı olumlu bir tutum içerisinde olduklarını belirtmiştir. Bu çalışmada da erkek katılımcıların pornografiye yönelik tutum puan ortalamaları, kadın katılımcılarınkinden anlamlı derecede yüksektir. Buna göre erkek katılımcıların pornografiye karşı tutumları kadın katılımcılara göre daha olumludur. Bunun sebebi pornografi kullanımının erkeklerde, kadınlara göre daha yaygın olması olabilir.

Literatürde ilişki ve evlilik doyumunu dini değerler ve toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında inceleyen pek çok çalışma bulunmasına rağmen, cinsel mitler ve pornografiye yönelik tutumlar açısından değerlendiren araştırmalara seyrek olarak rastlanmaktadır. Doğu toplumlarında özellikle Türkiye'de pornografi ve etkileriyle ilgili çalışmaların sayısı çok azdır. Pornografik materyallere karşı tutumların, toplumsal cinsiyet rolleri, İslami değerler ve cinsel mitlerle beraber incelendiği ve bireylerin ilişki memnuniyetlerine olan etkilerinin araştırıldığı çalışma ise yoktur. Bu sebeple, elde edilen bulgular, ileride benzer konularda ülkemizde yapılacak yapılacak çalışmalar için fikir verici niteliktedir. Ayrıca cinsel eğitimin ilişkiler bazında öneminin anlanması yol gösterici olması beklenmektedir. İlişkilerdeki birçok sorunu, bireylerin birçok açıdan hem fiziksel hem psikolojik sağlığının bozulmasını önlemek için doğru yaşta cinsel eğitimin verilmesi büyük önem taşımaktadır. Doğru verilecek cinsel eğitim, toplumda hatta bireylerin romantik ilişkilerinde bile cinselliğin tabulaşmasını önleyebilecektir. Böylelikle bireyler cinsellikle ilgili daha

az önyargıya sahip olacak, partnerleriyle cinsel hayatları hakkında isteyip istemediklerini, problemlerini daha rahat konuşabileceklerdir. Cinsel eğitim, cinsel iletişim becerilerinin gelişiminde de büyük rol oynayacaktır. Ayrıca kadını baskılayan, erkeğin üstünlüğünü vurgulayan geleneksel cinsiyet rolleri tutumları da, doğru eğitimle değişebilecektir. Böylelikle bireyler hem toplumda hem kişisel ilişkilerinde daha sağlıklı rol alabilecektir.

Bu tez çalışmasının öneminin yanısıra birkaç kısıtlaması bulunmaktadır. Bireylerden özel ve hassas bilgilerin istenmesi, katılımcıların soruları cevaplarken tamamiyle dürüst olmasını engellemiş olabileceği düşünülmüştür. İleriki çalışmalarda bu tür hassas konuların bir arada çalışılması yerine teker teker ele alınması, katılımcıların soruları daha rahat bir şekilde cevaplamasını sağlayabilir.

Konunun hassaslığı, verilerin fiziksel ortamda toplanmasını zorlaştırmıştır. Tüm katılımcılar çalışmaya çevrimiçi şekilde dahil olmuşlardır. Her ne kadar bu yöntem anonimlik için gerekliyse de, katılımcı profili belli bir yaş ve eğitim düzeyinde yoğunlaşmıştır. İnterneti aktif olarak kullanmayan orta yaş üzeri bireyler, örnekleme yer alamamışlardır. Ayrıca örnekleme cinsiyetler arasında orantısızlık görülmüştür. Bu etkenler sonuçların toplumun tümüne genellenebilirliğini zorlaştırmaktadır. İleriki çalışmalarda, araştırmacılar sosyo-demografik özelliklerin daha dengeli bir dağılımını sağlamaya çalışabilirler.

Bu tezde sadece İslami değer yargıları ve dindarlık incelenmiştir. Türkiye birçok kültürü içinde barındıran bir ülke olması sebebiyle gelecekte yapılacak çalışmalar dini değerleri daha geniş bir spektrumda inceleyebilir, değer yargılarını sadece dini düzeyde ele almayabilir. Bu da sonuçların ülke bazında genellenebilirliğini arttıracaktır.

Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği, Çoker'in (2015) çalışmasında kullanılan, 15 maddelik haliyle kullanılmıştır. Pornografiye Yönelik Tutumlar Ölçeği'nin Türkiye için standardizasyonun yapılması ve 66 maddelik orijinal halinin

kullanılması, ileride yapılacak araştırmaların daha geçerli sonuçları elde etmesini sağlayacaktır.

Son olarak, bu tez çalışmasının, bu alanda çalışmak isteyen araştırmacılara bir fikir vererek benzer konularada daha fazla çalışmanın yapılmasını sağlaması umulmaktadır. Böylece cinsel eğitimin daha sağlıklı bireyler, ilişkiler ve toplumlar için öneminin anlaşılması, cinselliğin hem akademik hem günlük yaşamda bir tabu olmaktan çıkması kolaylaşacaktır.

KAYNAKÇA

- AbdAleati, N. S., Zaharim, N. M., & Mydin, Y. O. (2016). Religiousness and mental health: systematic review study. *Journal of Religion and Health*, 55(6), 1929-1937.
- Akın, A., & Demirel, S. (2003). Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(4), 73-82.
- Akın, A., Özvarış, Ş. B., Aslan, D., Esin, Ç., & Çelik, K. (2003). *Adolesanların cinsel ve üreme sağlığını etkileyen faktörler projesi (Rapor)*. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara.
- Aksöyek, A., & Canatar, T. (2015). Cinsellik ve cinsel eğitim. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 9(2), 54-58.
- Allgood, S. M., Harris, S., Skogrand, L., & Lee, T. R. (2008). Marital commitment and religiosity in a religiously homogenous population. *Marriage and Family Review*, 45(1), 52-67.
- Apay, S. E., Nagorska, M., Akpina, R. B., Çelik, A. S., & Binkowska-Bury, M. (2013). Student comparison of sexual myths: two-country case. *Sex Disabil*, 31(3), 249-262.
- Arroyo, A., & Harwood, J. (2010). Communication competence mediates the link between shyness and relational quality. *Personal and Individual Differences*, 50(2), 264-267.
- Aydemir R. E. (2008) *Dindarlık ve Mutluluk İlişkisi (İlk Yetişkinlik Dönemi)*. (Yüksek Lisans Tezi). 19 Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Ayten, A. (2005). Kendini gerçekleştirme ve dindarlık: üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29(2), 185-204.
- Ayten A., & Sağır, Z. (2014). Dindarlık, dinî başa çıkma ve depresyon ilişkisi: Suriyeli sığınmacılar üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47, 5-18.

- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bates, J. (2011). Broaching sexual health issues with patients. *Nursing Times*, 107(48), 20-22.
- Bem, S. L., Martyna, W., Watson, C. (1976). Sex typing and androgyny: further explorations of the expressive domain. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34(5), 1016-1023.
- Bem, S. L. (1981). Gender Schema Theory: a cognitive account of sex typing. *Psychological Review*, 88(4), 354-364.
- Berscheid, E., & Peplau, L. A. (1983). The emerging science of relationships. In H. H., Kelley, E. Berscheid, A Christensen, J. H. Harvey, T.L Huston, & G. Levinger, *Close Relationships*, (pp. 1-19). New York: Percheron Press.
- Booth, A., Johnson, D. R., White, L., & Edwards, J. N. (1986). Women, outside employment, and marital instability. *American Journal of Sociology*, 90(3), 567-583.
- Boyd, D. G., & Bee, H. L. (2014). *Lifespan development* (6 ed.). Harlow: Pearson Education Limited.
- Bradbury, T. N., & Karney, B. R. (2014). *Intimate relationships* (2 ed.). New York: W. W. Norton.
- Brown, C. C., Carroll, J. S., Yorgason, J. B., Busby, D. M., Willoughby, B. J., & Larson, J. H. (2017). A common-fate analysis of pornography acceptance, use, and sexual satisfaction among heterosexual married couples. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 575-584.
- Brown, E., Orbuch, T. L., & Bauermeister, J. A. (2008). Religiosity and marital Stability among black American and white American couple. *Family Relations*, 57(2), 186-197.
- Bozdemir, N., & Özcan, S. (2011). Cinselliğe ve cinsel sağlığa genel bakış. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 5(4), 37-46.
- Call, V. R. A., & Heaton, T. B. (1997). Religious influence on marital stability. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 36(3), 382-392.

- CETAD (2007a). *Bilgilendirme Dosyası-6 "Erkek Cinselliği"*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği.
- CETAD (2007b). *Bilgilendirme Dosyası-6 "Cinsel Yaşam ve Sorunları"*. İstanbul: Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği.
- Campbell, A. (1976). Subjective measures of well-being. *American Psychologist*, 31(2), 117-124.
- Campbell, L., & Kohut, T. (2017). The use and effects of pornography in romantic relationships. *Current Opinion in Psychology*, 13, 6-10.
- Chen, Y., & Williams, M. (2016). Subjective well-being in the new China: religion, social capital, and social status. *The British Journal of Sociology*, 67(4), 719-746.
- Collins, W. A. (2003). More than myth: the developmental significance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 1-24.
- Conroy-Beam, D., Goetz, C. D., & Buss, D. M. (2016). What predicts romantic relationship satisfaction and mate retention intensity: mate preference fulfillment or mate value discrepancies? *Evolution and Human Behavior*, 37(6), 440-448.
- Cramer, D. (2004). Satisfaction with a romantic relationship, depression, support and conflict. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 77, 449-461.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on relationship satisfaction*. (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Curun, F., & Çapkın, M. (2014). Romantik kıskançlığın bağlanma stilleri, benlik saygısı, kişilik özellikleri ve evlilik doyumu açısından yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34(1), 1-22.
- Çağ, P., & Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.

- Çelik, A. S., Pasinlioğlu, T., Tan, G., & Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21 (3), 181-186.
- Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Nesne Dergisi*, 1 (2), 21-43.
- Çetinkaya, S. K., & Gençdoğan, B. (2014). The relationship between marital quality, attitudes towards gender roles and life satisfaction among the married individuals. *Psychology, Society, & Education*, 6(2), 94-112.
- Çoker, O. (2015). *Pornografiye yönelik tutumların, toplumsal cinsiyet rolleri ve demografik değişkenlerle ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Davis, M. H., & Oathout, H. A. Maintenance of satisfaction in romantic relationships: empathy and relational competence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(2), 397-410.
- Deaux, K. (1984). From individual differences to social categories: analysis of a decades' research on gender. *American Psychologist*, 39(2), 105-116.
- De Silva, P., & Rodrigo, E. K. (1995). Sex therapy in Sri Lanka development, problems and prospects. *International Review of Psychiatry*, 7(2), 241.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302.
- Diyanet İşleri Başkanlığı (2014). *Türkiye'de dini hayat araştırması*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı.
- Doğan, Ş., & Saraçoğlu, G. V. (2009). Yaşam boyu vajinismus olan kadınlarda cinsel bilgi, evlilik özellikleri, cinsel işlev ve doyumun değerlendirilmesi. *Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 26(2), 151-158.
- Dudley, M. G., & Kosinski, F. A. (1990). Religiosity and marital satisfaction: a research note. *Review of Religious Research*, 32(1), 78-86.

- Egeci, İ. S., Gençöz, T. (2011). The effects of attachment styles, problem-solving skills, and communication skills on relationship satisfaction. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30(0), 2324-2329.
- Ellison, C. G., Burdette, A. M., & Wilcox, W. B. (2010). The couple that prays together: race and ethnicity, religion, and relationship quality among working-age adults. *Journal of Marriage and Family*, 72(4), 963-975.
- Elmslie, B. T., & Tebaldi, E. (2014). The determinants of marital happiness. *Applied Economics*, 46(28), 3452-3462.
- Evans, L., & Wertheim, E. H. (1998). Intimacy patterns and relationship satisfaction of women with eating problems and the mediating effects of depression, trait anxiety and social anxiety. *Journal of Psychosomatic Research*, 44(3/4), 355-365.
- Evans-DeCicco, J. A., & Cowan, G. (2001). Attitudes toward pornography and the characteristics attributed to pornography actors. *Sex Roles*, 44(4/5), 351-361.
- Fadaki, S. M. J., & Amani, P. (2015). Relationship of love and marital satisfaction with pornography among married university students in Birjand, Iran. *Journal of Fundamentals of Mental Health*, 17(5), 240-246.
- Fagot, B. I., & Hagan, R. (1991). Observations of parent reactions to sex-stereotyped behaviors: age and sex effects. *Child Development*, 62(3), 617-628.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: a diary study. *Personal Relationships*, 9(1), 39-55.
- Flood, M., & Hamilton, C. (2003). Youth and pornography in Australia evidence on the extent of exposure and likely effects. Discussion Paper Number 52. The Australia Institute.
- Galek, K., Flannelly, K. J., Ellison, C. G., & Sifton, N. R. (2015). Religion, meaning and purpose, and mental health. *Psychology of Religion and Spirituality*, 7(1), 1-12.

- Gillian, P. (1993). Cinsel sorunlar ve tedavileri el kitabı. (E. Eker, M. Özmen, E. Özmen, Çev.). İstanbul: Menteş Kitabevi. (Özgün kitabın basım tarihi, 1987).
- Godbout, N., Dutton, D. G., Lussier, Y., & Sabourin, S. (2009). Early exposure to violence, domestic violence, attachment representations, and marital adjustment. *Personal Relationships*, 16, 365–384.
- Grubbs, J. B., Stauner, N., Exline, J. J., Pargament, K. I., & Lindberg, M. J. (2015). Perceived addiction to internet pornography and psychological distress: examining relationships concurrently and over time. *Psychology of Addictive Behaviors*, 29(4), 1056-1067.
- Gül, G. (2011). Aile ve evlilik kurumu. İçinde H. Yavuzer, (Eds.), *Evlilik Okulu* (7. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-171.
- Güneş, M., Akçalı, H., Dede, O., Okan, A., Bulut, M., Demir, S., Atli, A., & Sır, A. (2016). Prematür ejakülasyon olgularında cinsel mitlere inanma düzeyi. *Dicle Tıp Dergisi*, 43(2), 319-328.
- Gürsoy, E., & Özkan, H. A. (2004). Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin “namus” algısı. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(3), 149-159.
- Güven, N., & Sevim, S. A. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanana problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *PDR:Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.
- Hawkins, J. L. (1968). Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 30(4), 647-650.
- Heller, D., Watson, D., & Hies, R. (2004). The role of person versus situation in life satisfaction: a critical examination. *Psychological Bulletin*, 130(4), 574-600.

- Hendrick, S. S., Hendrick, C., & Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54(6), 980-988.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98.
- Hendrick, S. S., & Hendrick, C. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2, 55-65.
- Hendrick, C., & Hendrick, S. S. (1989). Research on love: does it measure up? *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(5), 784-794.
- Hendrickx, K., Lodewijckx, E., Van Royen, P., & Denekens, J. (2002). Sexual behaviour of second generation Moroccan immigrants balancing between traditional attitudes and safe sex. *Patient Education and Counseling*, 47(2), 89-94.
- Himmelfarb, H. S. (1975). Measuring religious involvement. *Social Forces*, 53(4), 606-618.
- Hökeliikli, H. (2010). *Din psikolojisine giriş* (1. Baskı). İstanbul: Dem Yayınları.
- Hünler, O. S., & Gençöz, T. (2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction relationship. *Contemporary Family Therapy*, 27(1), 123-136.
- İncesu, C. (2004). Cinsel işlevler ve cinsel işlev bozuklukları. *Klinik Psikiyatri*, 3, 3-13.
- Jackson, J. B., Miller, R. B., Oka, M., & Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: a meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105-129.
- Johansson, T., & Hammaren, N. (2007). Hegemonic masculinity and pornography: young people's attitudes toward and relations to pornography. *The Journal of Men's Studies*, 15(1), 57-70.

- Jose, O., & Alfons, V. (2007). Do demographics affect marital satisfaction? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 33(1), 73-84.
- Kansız, M., & Arkar, H. (2011). Mizaç ve karakter özelliklerinin evlilik doyumu üzerine etkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(1), 24-29.
- Kassin, S., Fein, S., & Markus, H. R. (2013). *Social psychology* (9 ed.) California: Cengage Learning.
- Kaya, F. Ş., & Uysal, V. (2015). Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(36), 646-662.
- Kendir, M. E., & Demirli, C. (2016). Evlilik doyumu üzerinde anne baba tutumunun etkisinin incelenmesi. *Education Sciences*, 11(3), 96-113.
- Kır, İ. (2011). Toplumsal bir kurum olarak ailenin işlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(36), 381-404.
- Kıraç, F. (2013). Üniversite öğrencilerinde dindarlık eğilimi ve anlam duygusu. *Mukaddime*, 7, 165-177.
- Kısa, S., Zeyneloğlu, S., Yılmaz, D., & Verim, E. (2013). Evlilik hazırlığı yapan çiftlerin cinsellikle ilgili bilgi ve inanışları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(3), 297-306.
- Kleinplatz, P. J., & Menard, D. (2007). Building blocks toward optimal sexuality constructing a conceptual model. *The Family Journal*, 15(1), 72-78.
- Koç, M. (2009). Dindarlık ile benlik saygısı arasındaki ilişki: yetişkinler üzerine ampirik bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(1), 473-493.
- Kohut, T. A. (2014). An empirical investigation of the concept of “pornography” (Electronic Thesis and Dissertation Repository). The University of Western Ontario, Ontario.
- Kohut, T., Fisher, W. A., & Campbell, L. (2017). Perceived effects of pornography on the couple relationship: initial findings of open-ended, participant-informed, “bottom-up” research. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 585-602.

- Kora, K., & Kayır, A. (1996). Cinsel roller ve cinsel mitler. *Düşünen Adam*, 9(2), 55-58.
- Köktaş, E. (1993). *Türkiye 'de dini hayat* (1. Baskı). İstanbul: İşaret Yayınları.
- Kuçuardi, İ. (1998). *İnsan ve değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- Kukulu, K., Gürsoy, E., & Sözer, G. A. (2009). Turkish university students' beliefs in sexual myths. *Sex Disabil*, 27(1), 49-59.
- Kurdek, L. A. (1994). Areas of conflict for gay, lesbian, and heterosexual couples: what couples argue about influences relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 56(4), 923-934.
- Kurt, A. (2009). Dindarlığı etkileyen faktörler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1-26.
- Kuzgun, Y., & Sevim, A. S. (2004). Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilimleri Dergisi*, 37(1), 14-27.
- Lichter, D. T., & Carmalt, J. H. (2009). Religion and marital quality among low-income couples. *Social Science Research*, 38(1), 168-187.
- Lim, C. (2016). Religion, time use, and affective well-being. *Sociological Science*, 3, 685-709.
- Lippa, R. (2005). *Gender, nature, and nurture*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Lytton, H., & Romney, D. M. (1991). Parents' differential socialization of boys and girls: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 109(2), 267-296.
- Macionis, J. J., & Plummer, K. (2008). *Sociology a global introduction* (4th ed.). Harlow: Pearson Prentice Hall.
- Madey, S. F., & Rodgers, L. (2009). The effect of attachment and Sternberg's Triangular Theory of Love on relationship satisfaction. *Individual Differences Research*, 7(2), 76-84.
- Mahoney, A., Pargament, K. I., Jewell, T., Swank, A. B., Scott, E., Emery, E., & Rye, M. (1999). Marriage and the spiritual realm: the role of proximal and distal

- religious constructs in marital functioning. *Journal of Family Psychology*, 13(3), 321-338.
- Malamuth, N. (1999). Pornography. In L. Kurtz (Ed.). *Encyclopedia for Violence, Peace and Conflict (Volume 3)*. New York: Academic Press.
- Marini, M. M. (1990). Sex and gender: what do we know? *Sociological Forum*, 5(1), 95-120.
- Mark, K. P., & Jozkowski, K. N. (2013). The mediating role of sexual and nonsexual communication between relationship and sexual satisfaction in a sample of college-age heterosexual couples. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 39(5), 410-427.
- Martin, C. L., & Little, J. K. (1990). The relation of gender understanding to children's sex-typed preferences and gender stereotypes. *Child Development*, 61(5), 1427-1439.
- Martin, L. M., Ruble, D. N., & Szkrybalo, J. (2002). Cognitive theories of early gender development. *Psychological Bulletin*, 128(6), 903-933.
- McCarthy, B. W. (1997). Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 23(3), 231-240.
- Mitchell, K. J., Finkelhor, D., & Wolak, J. (2005). Protecting youth online: family use of filtering and blocking software. *Child Abuse & Neglect*, 29(7), 753-765.
- Mohsin, A., Adnan, A., Sultan, S., & Sabira, S. (2013). Role of trust in marital satisfaction among single and dual-career couples. *International Journal of Research Studies in Psychology*, 2(4), 53-62.
- Montgomery, B. M. (1981). The form and function of quality communication in marriage. *Family Relations*, 30(1), 21-30.
- Moreira-Almeida, A., Neto, F. L., & Koenig, H. G. (2006). Religiousness and mental health: a review. *Revista Brasileira de Psiquiatria*, 28(3), 242-250.
- Morokoff, P. J., & Gilliland, R. (1993). Stress, sexual functioning, and marital satisfaction. *The Journal of Sex Research*, 30(1), 43-53.

- Mulya, T. W., & Hald, G. M. (2014). Self-perceived effects of pornography consumption in a sample of Indonesian university students. *Media Psychology*, 17(1), 78-101.
- Muusses, L. D., Kerkhof, P., & Finkenauer, C. (2014). Internet pornography and relationship quality: a longitudinal study of within and between partner effects of adjustment, sexual satisfaction and sexually explicit internet material among newly-weds. *Computers in Human Behavior*, 45, 77-84.
- Nobre, P. J., Gouveia, J. P., & Gomes, F. A. (2003). Sexual Dysfunctional Beliefs Questionnaire: an instrument to assess sexual dysfunctional beliefs as vulnerability factors to sexual problems. *Sexual and Relationship Therapy*, 18(2), 171-204.
- Nordin, E. H., Tyden, T., Hanson, U., & Larsson, M. (2009). Experiences of and attitudes towards pornography among a group of Swedish high school students. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 14(4), 277-284.
- Okutan, N., & Büyükşahin-Sunal, A. (2010). Romantik ilişkilerde bağlanım: dindarlık algısı ve romantik ilişkilerle ilgili kalıpyargılar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 80-88.
- O'Reilly, S., Knox, D., & Zusman, M. E. (2007). College student attitudes toward pornography use. *College Student Journal*, 41(2), 402-406.
- Öngen, B., & Aytaç, S. (2003). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48 (2), 1-18.
- Özgüngör, S., & Acun Kapıkıran, N. (2011). Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ölçeklerinin Türk kültürüne uygunluğunun karşılaştırmalı olarak incelenmesi: ön bulgular. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 114-126.
- Özgüven, İ. E. (2009). *Evlilik ve aile terapisi* (2.Baskı). Ankara: PDR Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2012). *Cinsellik ve cinsel yaşam* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın.

- Özmete, E., & Z. Yanardağ, M. (2016). Erkeklerin bakış açısıyla toplumsal cinsiyet roller: kadın ve erkek olmanın değeri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 91-107.
- Parsons, R. N., Nalbone, D. P., Killmer, J. M., & Wetchler, J. L. (2007). Identity development, differentiation, personal authority, and degree of religiosity as predictors of interfaith marital satisfaction. *The American Journal of Family Therapy*, 35(4), 343-361.
- Perry, S. L. (2015). A match made in heaven? Religion-based marriage decisions, marital quality, and the moderating effects of spouse's religious commitment. *Social Indicators Research*, 123(1), 203-225.
- Perry, S. L. (2016). Spouse's religious commitment and marital quality: clarifying the role of gender. *Social Science Quarterly*, 97(2), 476-490.
- Perry, S. L. (2017a). Does viewing pornography reduce marital quality over time? evidence from longitudinal data. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 549-559.
- Perry, S. L. (2017b). Spousal religiosity, religious bonding, and pornography consumption. *Archives of Sexual Behavior*, 46(2), 561-574.
- Poulsen, F. O., Busby, D. M., & Galovan, A. M. (2013). Pornography use: who uses it and how it is associated with couple outcomes. *Journal of Sex Research*, 50(1), 72-83.
- Poyraz, H. (2004). Değerlerin kuruluşu ve yapısı. 26 . Uluslararası Değerler Eğitimi Sempozyumu. İstanbul: Değerler Eğitim Merkezi.
- Price, J., Patterson, R., Regnerus, M., & Walley, J. (2016). How much more XXX is generation X consuming? Evidence of changing attitudes and behaviors related to pornography since 1973. *Journal of Sex Research*, 53(1), 12-20.
- Reiner, W., & Gearhardt, J. (2004). Discordant sexual identity in some genetic males with cloacal exstrophy assigned to female sex at birth. *The New England Journal of Medicine*, 350(4), 333-341.

- Renaud, C., Byers, E. S., & Pan, I. (1997). Sexual and relationship satisfaction in mainland China. *Journal of Sex Research*, 34(4), 399-410.
- Rew, L., & Wong, Y. J. (2006). A systematic review of associations among religiosity/spirituality and adolescent health attitudes and behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 38(4), 433-442.
- Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: the development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101-117.
- Rosen-Grandon, J. R., Myers, J. E., & Hattie, J. A. (2004). The relationship between marital characteristics, marital interaction processes, and marital satisfaction. *Journal of Counseling and Development*, 82(1), 58-68.
- Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: a social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations*, 37(2), 217-222.
- Sağnak, M. (2005). Örgüt ve yönetimde değerlerin önemi. *Milli Eğitim Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(166). 15.12.2017, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/milli_egitim_dergisi/166/index3-sagnak.htm
- Saraç, A., Hamamcı, Z., & Güçray, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişki doyumunu yordaması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(43), 69-81.
- Sarı, T., & Owen, F. K. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumunu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(37), 204-216.
- Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1).

- Set, T., Dağdeviren, N., & Aktürk, Z. (2006). Ergenlerde cinsellik. *Genel Tıp Dergisi*, 16(3), 137-141.
- Sokolski, D. M., & Hendrick, S. S. (1999). Fostering marital satisfaction. *Family Therapy*, 26(1), 39-49.
- Sullivan, K. T. (2001). Understanding the relationship between religiosity and marriage: an investigation of the immediate and longitudinal effects of religiosity on newlywed couples. *Journal of Family Psychology*, 15(4), 610-626.
- Sümer, Z. H. (2015). Gender, religiosity, sexual activity, sexual knowledge, and attitudes toward controversial aspects of sexuality. *Journal of Religion and Health*, 54(6), 2033-2044.
- Şentepe, A., & Güven, M. (2015). Kişilik özellikleri ve dindarlık ilişkisi üzerine ampirik bir araştırma. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(31), 27-44.
- Taylor, T. F. (2006). The origins of human sexual culture: sex, gender and sexual control. *Journal of Psychology and Human Sexuality*, 18(2/3), 69-105.
- Taylor, S. E., Peplau, L.A., & Sears, D.O. (2003). *Social psychology* (11 ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- T. C. Milli Eğitim Bakanlığı (2007). MEGEP (mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi) Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Cinsel Gelişim. Ankara.
- Terzioğlu, F., & Taşkın, L. (2008). Kadının toplumsal cinsiyet rolünün liderlik davranışlarına ve hemşirelik mesleğine yansımaları. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2), 62-67.
- Till, B., Tran, U. S., & Niederkrotenthaler, T. (2017). Relationship satisfaction and risk factors for suicide. *Crisis*, 38(1), 7-16.
- Tokmak, N. (2009). *Öğretmenlerin değer yargılarının eğitim süreçlerine etkilerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Torun, F., Tourun, S. D., & Özyaydın, A. N. (2011). Erkeklerde cinsel mitlere inanma oranları ve mitlere inanmayı etkileyen faktörler. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24(1), 24-31.
- Tyden, T., Olsson, S. E., & Nordin, E. H. (2001). Improved use of contraceptives, attitudes toward pornography, and sexual harassment among female university students. *Women Health Issues*, 11(2), 87-94.
- Uysal, V. (2016). Gençlerde empati eğilimi, anne-baba tutumları ve dindarlık. *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Din Psikolojisi Özel Sayısı, 7-40.
- Ünal, F., Tarhan, S., & Çürükvelioğlu Köksal, E. (2017). Toplumsal cinsiyet algısını yordamada cinsiyet, sınıf, bölüm ve toplumsal cinsiyet oluşumunun rolü. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 227-236.
- Valtolina, G. G., & Colombo, C. (2012). Psychological well-being, family relations, and developmental issues of children left behind. *Psychological Reports: Relationships and Communications*, 111(3), 905-928.
- Van Cappellen, P., Touth-Gauthier, M., Saroglou, V., & Fredrickson, B. L. (2016). Religion and well-being: the mediating role of positive emotions. *Journal of Happiness Studies*, 17(2), 485-505.
- Vatandaş, C. (2010). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*, 0(35), 29-56.
- Vural, B. K., & Temel, A. B. (2010). Cinsel doyumunu yordanmasında bazı faktörlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(1), 24-34.
- Wallin, P., & Clark, A. L. (1964). Religiosity, sexual gratification, and marital satisfaction in the middle years of marriage. *Social Forces*, 42(3), 303-309.
- Wallmyr, G., & Welin, C. (2006). Young people, pornography, and sexuality: sources and attitudes. *The Journal of School Nursing*, 22(5), 290-295.
- Wang, X., Xie, X., Wang, Y., Wang, P., & Lei, L. (2017). Partner phubbing and depression among married Chinese adults: The roles of relationship

- satisfaction and relationship length. *Personality and Individual Differences*, 110, 12-17.
- WHO. (2005). *Declaration of Sexual Rights*. Geneva: World Association for Sexual Health.
- WHO (2002). *Defining sexual health. Report of a technical consultation on sexual health*. Geneva: World Health Organization.
- WHO (2010). *Developing sexual health programmes. A framework for action*. Geneva: World Health Organization.
- WHO (1975). *Education and treatment in human sexuality: the training of health professionals. Report of a WHO meeting*. Geneva: World Health Organization.
- Willoughby, B. J., & Busby, D. M. (2016). In the eye of the beholder: exploring variations in the perceptions of pornography. *The Journal of Sex Research*, 53(6), 678-688.
- Wolfinger, N. H., & Wilcox, W. B. (2008). Happily ever after? Religion, marital status, gender and relationship quality in urban families. *Social Forces*, 86(3), 1311-1337.
- Wong, Y. J., Rew, L., & Slaikeu, K. D. (2006). A systematic review of recent research on adolescent religiosity/spirituality and mental health. *Issues in Mental Health Nursing*, 27(2), 161-183.
- Wright, P., J., & Bae, S. (2015). A national prospective study of pornography consumption and gendered attitudes toward women. *Sexuality and Culture*, 19(3), 444-463.
- Yaşan, A., & Gürgen, F. (2004). Cinsel partneri olan bir hemşire grubu ile hiç partneri olmamış bir hemşire grubunun cinsel bilgi edinme yolları ve cinsel mitlerin yaygınlığının karşılaştırılması. *Yeni Symposium*, 42(2), 72-76.
- Yıldız, M. A., & Baytemir, K. (2016). A mediation role of self-esteem in the relationship between marital satisfaction and life satisfaction in married

- individuals. *The Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 17(1), 67-80.
- Yılmaz, D., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1).
- Yorulmaz, Ö. (2016). Relationship between religiosity and happiness in Turkey: are religious people happier? *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 801-818.
- Yüceol, S. E. Ö. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.
- Yüksel, Ö., & Dağ, İ. (2015). Kadınlarda evlilik uyumu ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişki: stresle baş etme biçimleri ve toplumsal cinsiyet rolü tutumlarının aracı rolleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 26(3), 181-188.
- Zara, A., & Yücel, F. G. (2017). Yansıtımalı özdeşim, toplumsal cinsiyet rolleri ve çatışma çözme biçiminin evlilik doyumuna olan etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 20(2), 76-83.
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.
- Zilbergeld, B. (1999). *The new male sexuality*. Revised edition. New York: Batam Books.